

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ

Ю. В. Узун

ПОЛІТИЧНА ГЕОГРАФІЯ

**Методичні вказівки та завдання
до навчального курсу**

для здобувачів I курсу
спеціальності 052 – «Політологія»
факультету міжнародних відносин,
політології та соціології
ОНУ імені І. І. Мечникова

ОДЕСА
ОНУ
2019

УДК 911.3 : 23 (075.8)

У 349

Рекомендовано до друку Вченою Радою
факультету міжнародних відносин, політології
та соціології ОНУ імені І. І. Мечникова.
Протокол №3 від 28 листопада 2018 року.

Рецензенти:

С. В. Коч – кандидат політичних наук, доцент кафедри історії та світової політики ФМВПС ОНУ імені І. І. Мечникова;

М. С. Покась – кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин ФМВПС ОНУ імені І. І. Мечникова.

Узун Ю. В.

У 349 Політична географія : метод. вказівки та завдання до навчального курсу / Ю. В. Узун. – *Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова*, 2019. – 140 с.

Методичні вказівки містять інформацію щодо змісту та структури навчальної програми курсу «Політична географія», завдання для підготовки до семінарських занять та для самостійної роботи.

Для студентів вищих навчальних закладів.

УДК 911.3: 23(075.8)

© Узун Ю. В., 2019

© Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2019

ЗМІСТ

1. Загальні відомості.....	4
2. Зміст навчальної дисципліни.....	8
3. Структура навчальної дисципліни.....	20
4. Теми семінарських занять.....	24
5. Самостійна робота.....	26
6. Індивідуальні навчально-дослідні завдання.....	29
6.1. Завдання до карт.....	29
6.2. Теми рефератів.....	32
7. Плани семінарських занять.....	34
8. Методи навчання.....	93
9. Методи контролю.....	94
10. Питання для підсумкового контролю.....	95
11. Теми контрольних робіт для студентів заочної форми навчання.....	102
12. Розподіл балів.....	108
13. Рекомендована література.....	110
14. Рекомендовані електронні ресурси.....	138

1. Загальні відомості

Мета дисципліни полягає у вивченні історії формування сучасної політичної карти світу, у здійсненні аналізу суспільно-політичних, економічних та етнорелігійних регіонів світу, дослідженні картографічного відображення розділення суші та водних акваторій між державами, вивченні особливостей та критеріїв класифікації країн, у здійсненні аналізу сучасних процесів країноутворення.

Завдання . Основними завданнями курсу є:

- дослідити становлення політичної географії як самостійної наукової дисципліни;
- проаналізувати зв'язок політичної географії з суміжними галузями знань: історією, країнознавством, соціальною географією, лімологією, міграціологією, демографією, етнологією, урбаністикою, економікою, геополітикою та ін.
- розглянути методологічні принципи та методи наукових соціально-політико-географічних досліджень; визначити наукові напрямки, підходи, методи для вивчення динаміки розвитку політичної карти світу;
- проаналізувати процеси регіоноутворення; здійснити аналіз критеріїв визначення ієрархії регіональних систем;
- реконструювати історію та сучасний процес країноутворення;
- вивчити правила розмежування понять «державне утворення», «адміністративне утворення», «політичне утворення», «державоподібне утворення», «країна»;
- вивчити типологію територіально-політичних утворень;
- дослідити історичні типи залежності територіально-політичних утворень;
- визначити та проаналізувати сучасні типи залежності територіально-політичних утворень;
- здійснити порівняльний аналіз особливостей формування і морфології державної території країн різних регіонів (політико-географічне положення країн; їх регіонів і центрів, класифікація країн за площею та чисельністю; визначення характеру політичного сусідства, проблеми виходу до моря і використання міжнародних транспортних шляхів);

- встановити класифікацію міжнародних кордонів за сукупністю ознак (вивчити основи лімології; проаналізувати конфігурацію, походження, історію, функції кордонів);
- вивчити класифікацій кордонів в межах лімології; проаналізувати сучасні правила делімітації, демаркації, редемаркації кордонів;
- встановити особливості територіальної організації суспільства та типів адміністративно-територіального устрою сучасних країн;
- дослідити характер та причини територіальних спорів; проаналізувати сучасні територіальні суперечки; визначити спірні території світу;
- проаналізувати соціально-демографічні процеси та демографічну політику країн світу;
- здійснити расово-антропологічну, етноконфесійну та мовну класифікацію народів світу;
- встановити класифікацію країн за типом етнолінгвістичної однорідності;
- проаналізувати диференційні ознаки «мовних ситуацій» в регіонах та країнах світу;
- встановити класифікацію країн за типом етнорелігійної однорідності;
- встановити класифікацію країн за типом релігійної однорідності за індексом Герфіндаля - Хіршмана;
- встановити класифікацію країн за типом форми правління;
- встановити класифікацію країн за типом політичного режиму;
- встановити класифікацію країн за типом соціально-економічного розвитку;
- навчитися здійснювати комплексний аналіз впливів географічного та інших чинників на політичний розвиток територіально-політичного утворення.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

а) загальних (ЗК):	КЗН -01;
б) фахових загальних (КФЗ):	КЗП -01;
в) спеціальних фахових (КФС):	КСП-08

Очікувані результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни *студент має знати* : методологічні принципи та методи наукових політико-географічних досліджень; географічні основи народонаселення; етнологічні та демографічні чинники політичної географії; основи регіонознавства (чинники виокремлення регіонів світу); основи лімології - конфігурацію, походження, історію, функції кордонів; типи територіально-політичних систем, принципи територіальної організації суспільства, державного устрою і закономірності регіональної політики; взаємозв'язок етнічних відносин і конфліктів з особливостями політичної географії; систему прямих і зворотних зв'язків між політичною, соціально-економічною та фізичною географією; загальну класифікацію країн за критеріями: економічного розвитку, типу політичного правління, типу політичного режиму; типу етнонаціональної політики; типу демографічного розвитку та демографічної політики; типу міграційної політики; типу державно-релігійних відносин; типу адміністративно-територіального устрою; ін.

Студенти мають вміти: застосовувати методологічні принципи та методи наукових політико-географічних досліджень; робити економіко-географічне описання та оцінку природно-ресурсного потенціалу країни; встановлювати політико-географічне положення країни за критеріями регіоноутворення; здійснювати аналіз динаміки регіоноутворення; досліджувати демографічний, лінгвістичний, етнополітичний, соціальний та геополітичний стан та потенціал територіально-політичних систем різного рівня, включно з характером сусідства; робити порівняльний аналіз формування і морфології державної території країн різних регіонів; класифікувати міжнародні кордони за сукупністю ознак; здійснювати аналіз соціального розвитку у регіональному вимірі, порівнювати соціально-культурний і релігійний рівень життя населення регіонів; визначати чинники виникнення глобальних проблем людства, досліджувати розвиток світогосподарських зв'язків.

Знання дисципліни *передбачає формування у студента системи навичок* щодо збирання, обробки, систематизації, використання інформації на рівнях мікрорайонування, мезорайонування, макрорайонування, її порівняльно-географічного аналізу та використання на практиці. Оволодіння дисципліною

передбачає пізнання соціально-економічних, політичних процесів, які обумовлюють різноманіття типів країн, особливості розвитку сучасної політичної карти світу.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 60 аудиторних годин та 60 годин самостійної роботи, що становить 4 кредити ЄКТС.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні та методологічні основи розвитку політичної географії. Територіально-політичні системи та утворення. Територіальні аспекти розвитку держави як територіально-політичного утворення

ТЕМА 1. Вступ до курсу «Політична географія». Історія науки «політична географія»

- Предмет і завдання спецкурсу.
- Історія географічних досліджень. Особливості предмету досліджень фізичної, історичної, соціальної, економічної політичної географії. Великі Географічні відкриття та їх політико-географічні наслідки.

- Формування та розвиток предмету політичної географії (А. Р. Тюрго, А. Бюшінг, Ф. Ратцель, Р. Челлен, К. Гаусхофер, Г. Маккіндер, В.П. Семенов-Тянь-Шанський, П. Савицький, І. Боумеєн, Р. Платт, Дж. Тернер, К. Ріттер, А. Геттнер, П. Тейлор, Р. Хартшорн, Г. Вейгерт, Д. Уїлтсі, С. Джонсон, Ф. Перру, Ж. Готтман, В. Колосов, Р.Туrowsький Ф., М. Мироненко, Н. Каледін та ін.). Етапи та джерела формування політичної географії. Сучасні напрями досліджень в політичній географії (лімологія, міграціологія, урбаністика, електоральна географія, демографія та демополітика, геоеконіміка, політичне регіоналізація).

- Розвиток політичної географії в Україні (С. Рудницький – «Українська справа зі становища політичної географії» (1923); Ю. Липа – «Українська раса» (1937), «Призначення України» (1938); В. Кубійович – «Географія українських і сумежних земель» (Львів, 1933), «Атлас України і сумежних країв» (Львів, 1937); Г. Величко, О. Русов, С. Томашівський, Д. Багалій, М. Кордуба, А. Синявський, В. Доброгеев, М. Волобуєв та ін.). Сучасні українські автори та їх науковий доробок у розвиток політико-географічних досліджень (Борис Павлович Яценко, Ярослав Богданович Олійник, Сергій Юрійович Бортник, Михайло Дмитрович Гродзинський, Віктор Олександрович Гуцал, Мирослав Степанович Дністрянський, Віталій Вікторович Безуглий, Світлана Вікторівна Козинець та інші).

ТЕМА 2. Ієрархії просторових комплексів та політична карта світу. Типологія територіально-політичних систем

- Основи територіальної організації суспільства (таксономія та систематика).

- Поняття територіально-політичної системи як сукупності територіально-політичних систем. Типологія територіально-політичних систем (ТПС) в теорії регіоназнавства. Ранги ТПС. Поняття про «фактичні» та «юридичні» ТПС. Поняття «місцезрозвиток» політичної системи. Ієрархія просторових комплексів.

- Типології територіальних структур за розробками Я. Машбіца, В. Покшишевського, І. Герасимова, І. Маєргойза, Г. Лаппо.

- Поняття «макрорегіон», «регіон», «субрегіон», «адміністративний регіон», «проблемний регіон».

- Макрорегіони світу. Критерії виокремлення макрорегіонів. Зміни конфігурації геополітичного простору глобального світу

- Мезорегіони та політико-правовий критерій. Субрегіональний розподіл світу. Єврорегіони. Етнополітичні ареали. Поняття «буферні зони», «лімітрофи».

- Поняття «макрорегіон» в державній політиці адміністративно-територіального поділу. Мультинаціональні функціональні утворення: політико-географічний контекст (транснаціональні корпорації, міжнародні організації, агломерації, світові міста, мегалополіси).

ТЕМА 3. Територіально-політичні утворення. Держава в системі територіально-політичних утворень

- Поняття «територіально-політичне утворення». Типологія територіально-політичних утворень.

- Держава в системі територіально-політичних утворень. Історичні дані щодо розвитку кількості державних утворень на політичній карті світу. Внутрішній та зовнішній суверенітет. Концепції зовнішньополітичного визнання. Механізми визнання держави.

- Поняття «склад державної території». Поняття «акваторії», «сухопутної території». Відмінності морфології та геопросторового положення державної території. Поняття «анклав», «ексклав», «полуанклав», «територіальний коридор».

- Внутрішня геопросторова будова держави: адміністративно-територіальний поділ і столиці. Види територіального устрою держав. Поняття «геопросторового каркасу території»: центри і столиці, транзитні зони, транспортні коридори.

- Політико-географічне положення держави (глобальне, регіональне, сусідське).

- Авторські підходи щодо типології кордонів в лімології. Історія встановлення кордонів. Класифікація та функції кордонів.

- Поняття «державного кордону»: порядок та етапи його встановлення та зміни. Поняття «прикордонний режим» та «режим кордону».

- Поняття «виключної морської економічної зони».

- Поняття «території з міжнародним режимом».

- Поняття «території» зі змішаним режимом.

- Статус Антарктиди і Антарктики.

ТЕМА 4. Територіально-політичні утворення. Залежні території в системі територіально-політичних утворень

- Поняття «центр-периферійних» територіально-політичних відносин. Поняття «залежна територія». Типи територіально-політичної залежності в історії.

- Поняття «колонії» та типологія «колоній». Колоніальні імперії: політичне, соціально-економічне та адміністративно-територіальне управління центр-периферійними відносинами. Поняття: «резервація», «територіальне гетто», «расизм», «шовінізм», «геноцид».

- Поняття «території під мандатом» (підмандатної території) та «території під опікою» (підопічної території). Процеси деколонізації.

- Поняття «протекторату» в історії та сучасному міжнародно-політичному управлінні.

- Поняття «кондомініуму» в історії та сучасному міжнародно-політичному управлінні.

- «Заморські території», «Заморські громади», «Асоційовані держави», «Держави у складі Співдружності» та «бейлевіки» в системі центр-периферійних територіально-політичних відносин сучасності.

- Невизнані квазідержавні територіально політичні утворення світу.

- Частково визнані державні територіально-політичні утворення світу.
- Поняття «геополітичної опорної точки», «військово-морські бази», «території під контролем», «неконтрольованої території», «нейтральної економічної зони» в процесах визначення залежності територіально-політичного утворення.
- Сучасні процеси країноутворення.

ТЕМА 5. Територіально-політичні утворення. Спірні території в системі територіально-політичних утворень

- Поняття «територіально-політичного спору». Класифікації «територіально-політичних спорів». Внутрішні територіально-політичні спори. Столиці в системі центр-периферійних відносин: співвідношення культурного, адміністративного, економічного, фінансового та політичного центрів.
- Поняття «міжнародного територіально-політичного спору». Механізми вирішення міжнародних територіальних спорів.
- Класифікація міжнародних спорів. Сутність територіальних міжнародних спорів. Спірні теорії де-факто, де-юре, фактичні (особливості розрізнення).
- Сучасні спірні території: аналіз претензій, вимог, стану вирішення спору. Типи територіальних конфліктів. Сучасні територіальні конфлікти.
- Етнолінгвістичне, етнокультурне, етнорелігійне забарвлення територіальних конфліктів сучасності. Міжнародно-правовий статус корінних народів.

Змістовний модуль 2

Особливості класифікації регіонів та країн світу

ТЕМА 6. Класифікація країн за формою політичного правління

- Поняття «форми політичного правління».
- «Республіканська» форма правління та її типи в історії та сучасності. Розподіл країн за формою республіканського типу правління. Феномен теократичних республік.
- Монархічна форма правління та її типи в історії та сучасності. Династії та династичні територіальні володіння в історії

Європи. Історія держав як династичних володінь. Розподіл країн за монархічною формою правління. Феномен гібридних монархій.

- Історія розвитку та падіння арабської ісламської джамахірії.
- Держави «у складі Співдружності та визначення їх форм правління.
- Нетипові форми правління.

ТЕМА 7. Класифікації країн за релігійним різноманіттям, релігійною орієнтацією та рівнем релігійного та ідеологічного плюралізму. Класифікація країн з типом політичного режиму

- Релігійне різноманіття світу.
- Поняття індексу релігійного різноманіття. Класифікація країн світу за індексом релігійного різноманіття.

▪ Поняття «релігійний та ідеологічний плюралізм». Дифамаційні та антидифамаційні процеси. Секулярний розвиток ХХ століття та сучасний постсекуляризм у країнах Європи.

- Моделі державно-релігійних відносин: «теократична», «цезарепапістська», «папоцентристська», «клерикальна», «конкордатна», «партнерська» «синкретична», «симфонія влад», «симбіотично партнерська», «національної церкви», «державної церкви», «традиційної церкви», «конфронтаційна», «антагоністична», «плюралістична».

- Класифікація країн за рівнем ідеологічного плюралізму.
- Поняття «політичного режиму». Класифікації політичних режимів.

▪ Авторитарні політичні режими в країнах світу: історія та сучасність. Тоталітарні режими в країнах світу: їх ідеологічне підґрунтя.

▪ Вплив релігійних цінностей на соціально-економічний та ідеологічний розвиток. Соціально-економічна доктрина християнства. Соціально-економічна доктрина католицизму. Економічна доктрина православної церкви. Розвиток соціально-економічної доктрини в мусульманському праві. Економічні принципи іудаїзму. Буддійська етика в економічному розвитку.

▪ Поняття «юридична географія світу». Способи нормування поведінки в традиційних культурах. Звичаєве право. Релігійні системи права. Христіанське право. Ісламське право. Шаріат. Іудейське право. Галаха. Правові системи Східної Азії. Право в Китаї. Легізм. Право в Японії. Сучасні тенденції розвитку

релігійних системи права. Характеристика основних правових систем сучасності. Континентальна система права. Романська система права. Германська система права. Англо-саксонська правова система.

ТЕМА 8. Демографічні процеси та демографічна політика країн світу

- Світова демографічна ситуація. Статеві віковий склад населення. Класифікація країн світу за кількістю та щільністю населення. Типологія країн за темпами відтворення населення.

- Закономірності розвитку народонаселення на різних етапах розвитку людства. Поняття та історичні типи відтворення населення. Історична динаміка (етапи) і сучасна чисельність населення світу та його великих регіонів. Фактори, що обумовлюють зміну чисельності населення. Тривалість життя.

- Демографічна політика: поняття, визначення, концепції. Напрямки регулювання демографічних процесів. Методи і форми проведення демографічної політики. Сучасні види демографічної політики. Вплив демографічної політики на етнокультурні процеси в світі.

- Досвід міжнародних організацій в дослідженні та регулюванні світових демографічних процесів. Програми планування сім'ї. діяльність ООН та інших міжнародних організацій в сфері народонаселення. Демографічні прогнози ООН.

- Міграція як механічне відтворення населення. Види міграцій. Вплив соціальних та природних факторів на склад та відтворення населення.

ТЕМА 9. Антропологічна та етнолінгвістична класифікації народів світу

- Географічна класифікація народів світу. Загальні підходи до класифікації. Принципи класифікації етносів.

- Антропологічна класифікація. Основні расові ознаки. Визначення «раси» і її відмінності від «етносу». Проблема расогенезу та його основних етапів. Великі раси. Мали раси. Перехідні раси. Змішані раси. Расовий склад населення світу

- Мовна класифікація народів світу. Проблема генези мов народів світу. Морфологічна та генетична класифікація мов. Мовний склад населення світу

- Особливості антропологічної та етнолінгвістичної ситуацій в регіонах світу. Поняття «мовна ситуація». Поняття «етнокультурна ситуація».

- Державна політика країн світу щодо підтримки розвитку антропологічного, культурного, етнолінгвістичного різноманіття. Наслідки розвитку евгеніки. Політика апартеїду. Політика сегрегації. Політика мультикультуралізму.

ТЕМА 10: Соціально-економічний розвиток країн світу

- Соціально-економічні показники розвитку країн та регіонів світу.

- Чинники успішного соціально-економічного розвитку країн світу.

- Класифікації країн світу за рівнями: ВВП, ВНП, ВВП на душу населення, ВНП на душу населення, ІРЛП (Індекс розвитку людського потенціалу) та ін.

- Авторські класифікації країн світу за соціально-економічними показниками.

- Високорозвинені країни світу – загальні риси та класифікація (Велика сімка. Велика «вісімка». Країни «переселенського капіталізму»). Країни із середнім рівнем розвитку. Економічно слабозрозвинуті країни. Територіальні стратегії додання соціально-економічної «депресивності».

- Транснаціональні корпорації як нові геостратегічні суб'єкти. Глобальні транзитні та торгівельні шляхи. Трудова міграція в процесах формування глобальної економіки. Гео економічна конкуренція країн світу.

ТЕМА 11. Особливості розвитку країн Європи та процеси соціально-економічної та політичної консолідації

- Джерельні витоки поняття «Європа». Європа як частина світу. Територіальне розташування, природні умови та ресурси країн Європи. Субрегіональний розвиток Європи.

- Проблема етногенезу європейських народів. Міграційні процеси та формування сучасного етнічного складу Європи. Антропологічна характеристика регіону. Етнічні меншини та особливості їх розвитку. Сучасні етнічні процеси.

- Лінгвістична характеристика народів Європи. Народи Східної, Західної, Північної та Південної Європи. Проблеми історико-етнографічного районування Європи.

- Конфесійна характеристика народів Європи.

- Класифікація країн Європи за економічними показниками. Класифікація країн Європи за політичними критеріями (форма правління, форми територіального устрою, політичні режими). Малі країни Європи: особливості розвитку та статусу. Квазідержавні утворення та спірні території.

- Європейський Союз як тип регіонального комплексного політико-географічного утворення за договірно-правовим критерієм. Етапи розвитку ЄС. Напрями консолідованої політики ЄС.

- Рада Європи як тип комплексної міжнародної організації. Міжнародні організації як форми консолідації країн Європи.

- Україна та ЄС: Угода про Асоціацію. Позиції України в системі соціально-культурних, економічних та територіально-політичних процесів в Європі.

ТЕМА 12. Особливості розвитку країн Азії та процеси соціально-економічної та політичної консолідації

- Джерельні витоки поняття «Азія». Азія як частина світу. Територіальне розташування, природні умови та ресурси країн Азії.

- Субрегіональний розвиток Азії. «Близький Схід» - від фр. «Proche orient» (Бахрейн, Єгипет, Ізраїль (і Палестіна), Іорданія, Ірак, Йемен, Катар, Кіпр, Кувейт, Ліван, ОАЕ, Оман, Саудівська Аравія, Сирія, Судан, Тирція), «Середній Схід» - від англ. «Middle east»- (Ті саме країни разом з Іраном та Афганістаном), «Південно-Західна Азія» (країни «Середнього Сходу» за виключенням Єгипту та Судану), Левант від іт. «Levante»-«Восток» (Сирія, Ліван, Палестіна), «Передня Азія» (країни від Босфору, Середземного та Червоного морей на Заході до Іранського нагір'я на Сході) – термін, що є ідентичним терміну «Близький Схід» за виключенням Кіпру та двох Африканських країн. Середній Схід та арабські країни Північної Африки утворюють єдиний культурно-географічний регіон – «Арабський Схід». Субрегіон «Машрік» (Країни Східного Середземномор'я, Аравійські монархії) –13 арабських країн та держава Ізраїль. Антропологічний, демографічний, лінгвістичний, конфесійний склад населення субрегіону. Субрегіон Магриб (араб.

«Захід»): Алжир, Марокко Туніс, Мавританія, Лівія; країни «Південної Азії», країни «Східної Азії»; країни «Південно-Східної Азії». Поняття «Північна Азія». Російська Федерація: етнолінгвістичні та адміністративно-територіальні особливості державно-політичного устрою. Народи Сибіру та Європейської частини РФ. Фізико-географічне районування території Росії (Арктичні острова, Фенноскандія, Східно-Європейська рівнина, Прикаспійська країна, Кавказська гірська країна, Уральські гори, Західна Сибір, Середня Сибір, Алтає-Саянська Горна країна, Горна країна Прибайкалля та забайкалля, Даурська країна, Північно-Східна Сибір, Амуру-Сахалінська країна, Північно-притихоокеанська країна)

- Проблема етногенезу народів країн Азії. Антропологічна характеристика субрегіонів Азії. Етнічні групи, народи Азії. Демографічна ситуація в Азії.

- Лінгвістична характеристика народів Азії. Народи Східної, Західної, Північної та Південної Азії. Проблеми історико-етнографічного районування Азії.

- Конфесійна характеристика народів Азії.

- Класифікація країн Азії за політичними критеріями (форма правління, форми територіального устрою, політичні режими). Малі країни Азії: особливості розвитку та статусу. Квазідержавні утворення та спірні території. Військово-політичні конфлікти на кордонах країн Азії. Економічний розвиток та його потенціал в країнах Азії.

- Регіональні комплексні угруповання країн Азії. Регіональні галузеві угруповання країн Азії. Міжнародні організації як форми консолідації країн Азії.

- Співробітництво України та країн Азії.

ТЕМА 13. Особливості розвитку країн Африки та процеси соціально-економічної та політичної консолідації

- Територіальне розташування, природні умови та ресурси країн Африки. Особливості етнокультурного процесу на континенті. Етноісторичний розподіл Африки на Афразію, Тропічну і Південну Африку. Субрегіональний розподіл сучасної Африки.

- Антропологічний склад населення. Європеоїди. Негроїди. Ефіопська, бушменська та пігмейська малі раси. Расовий склад Мадагаскару.

- Народи Південної Африки та Мадагаскару. Народи банту. Бушмени і готтентоти. Малагасійці. Африканери. Етнолінгвістичний склад населення. Афразійські мови. Африканські мови.

- Класифікація і розселення народів Тропічної Африки. Нігеро-кордофанська і ніло-сахарська лінгвістичні групи.

- Демографічні особливості країн континенту. Соціальна організація в країнах континенту. Економічний розвиток країн Африки. Етнічні проблеми та трибалізм. Апартеїд, сегрегація, етніцид, геноцид в Африці.

- Матеріальна і духовна культура. Релігійне різноманіття в країнах Африки. Племінні культури.

- Формування політичної карти Африки.

- Проблеми державних кордонів африканських країн.

- Особливості політико-правового та конституційного розвитку африканських країн. Військові режими в країнах Африки.

- Регіональні комплексні політико-географічні утворення за договірно-правовим критерієм в Африці. Етапи розвитку Африканського Союзу.

- Міжнародні організації як форми консолідації країн Африки.

- Співробітництво України та країн Африки.

ТЕМА 14. Особливості розвитку країн макрорегіонів «Північна Америка» та «Латинська Америка»

- Макрорегіон «Північна Америка» серед сучасних макрорегіонів світу. Географічне розташування та стан соціально-економічного розвитку. Історичні особливості формування макрорегіону. Системи економічної та міждержавної взаємодії. Етнічний, лінгвістичний та релігійний склад країн регіону. Політико-правовий розвиток США та Канади. Сучасний адміністративний устрій та форма політичного правління в країнах регіону. США: історія, населення, культура та політика. Державний устрій США. Головні економічні райони та групи штатів у США. Економічна карта США Розташування населення по штатам та містам. Афроамериканці та проблема расизму. Форма та система політичного правління США. Канада: економічна та соціокультурна характеристика. Етнічний склад населення Канади. Українська діаспора у Канаді. Загальна характеристика

господарства. Постфордизм як новітня форма організація виробництва

- Латинська Америка та її субрегіони: субрегіон Мезоамерики (включає регіон країн центрально-американської материкової зони та регіон Карибського басейну), Південної Америки (включає субрегіони: Андських країн (Венесуела, Колумбія, Еквадор, Перу, Болівія, Чилі), Ла-платських країн (Аргентина, Уругвай, Парагвай, Бразилія). Крім того, Аргентина, Уругвай, Парагвай та Чилі об'єднують в субрегіон Південний конус.

- Характеристика регіонів та субрегіонів Латинської Америки. Історичні умови регіоноутворення. Етнічний, лінгвістичний та конфесійний склад населення країн Латинської Америки. Економічна та соціокультурна характеристика країн Латинської Америки. Особливості політичного та правового розвитку країн субрегіонів.

- Політична карта Латинської Америки під час колоніалізму. Латиноамериканська культура: загальне та особливе.

- Географія зовнішньоекономічних зв'язків країн Латинської Америки.

- Регіональні комплексні та галузеві політико-географічні утворення за договірно-правовим критерієм в країнах західної півкулі. Міжнародні організації як форми консолідації країн західної півкулі.

- Співробітництво України та країн західної півкулі.

ТЕМА 15. Особливості розвитку країн макрорегіону «Австралія і Океанія»

- Макрорегіон «Австралія та Океанія». Історичні особливості заселення та регіоноутворення. Субрегіони Австралія і Тасманія, Полінезія, Меланезія та Мікронезія.

- Теорії походження корінного населення Австралії та Тасманії. Напрямки заселення Океанії. Походження народів. Австролоїдна раса і її місце в антропологічній класифікації народів світу. Загальна характеристика населення: антропологічний, етнічний, релігійний, лінгвістичний аналіз країн та територій макрорегіону «Австралія та Океанія». Етнодемографічні процеси у регіоні. Характеристика мовної ситуації.

- Місцеві традиційні культури народів Океанії.

- Рівень економічного та культурного розвитку. Господарство корінного населення. Матеріальна культура. Соціальна організація.
- Колонізація та деколонізація країн макрорегіону «Австралія та Океанія». Доля корінного населення.
- Особливості сучасного політичного устрою країн макрорегіону «Австралія та Океанія».
- Географія зовнішньоекономічних зв'язків країн макрорегіону «Австралія та Океанія».
- Регіональні політико-географічні утворення за договірно-правовим критерієм в країнах макрорегіону «Австралія та Океанія». Міжнародні організації як форми консолідації країн макрорегіону «Австралія та Океанія».
- Співробітництво України та країн макрорегіону «Австралія та Океанія».

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	Сам.ра-та			л	п/с	Сам.ра-та	
1	2			вкл.ІНД 3	7			вкл.ІНД 3		
Змістовий модуль 1. Теоретичні та методологічні основи розвитку політичної географії. Територіально-політичні системи та утворення. Територіальні аспекти розвитку держави як територіально-політичного утворення.										
Тема 1. Вступ до курсу «Політична географія». Історія науки «політична географія».	8	4	2	1	1	1	1			
Тема 2. Ієрархії просторових комплексів та політична карта світу. Типологія територіально-політичних систем.	6	2	2	1	1	1,5	1			0,5
ТЕМА 3. Територіально-політичні утворення. Держава в системі територіально-політичних утворень.	14	4	2	4	4	2,5	2			0,5
ТЕМА 4. Територіально-політичні утворення. Залежні	10	4	2	2	2	1,5	1		0,5	

території в системі територіально-політичних утворень.										
Тема 5 Територіально-політичні утворення. Спірні території в системі територіально-політичних утворень.	8	2	2	2	2	1,5	1		0,5	
Разом за змістовим модулем 1	46	16	10	10	10	8	6		1	1
Змістовний модуль 2. Особливості класифікації регіонів та країн світу.										
ТЕМА 6. Класифікація країн за формою політичного правління.	8	2	2	2	2	1,5	1		0,5	
ТЕМА 7. Класифікації країн за релігійним різноманіттям, релігійною орієнтацією та рівнем релігійного та ідеологічного плюралізму. Класифікація країн з типом політичного режиму.	8	2	2	2	2	1,5	1		0,5	
ТЕМА 8. Демографічні процеси та демографічна	8	2	2	2	2	1,5	1			0,5

політика країн світу.										
ТЕМА 9. Антропологічна та етнолінгвістична класифікації народів світу.	8	2	2	2	2	1,5	1			0,5
ТЕМА 10: Соціально-економічний розвиток країн світу.	8	2	2	2	2	1			0,5	0,5
ТЕМА 11. Особливості розвитку країн Європи та процеси соціально-економічної та політичної консолідації.	8	2	2	2	2	1			0,5	0,5
ТЕМА 12. Особливості розвитку країн Азії та процеси соціально-економічної та політичної консолідації.	7	1	2	2	2	1			0,5	0,5
ТЕМА 13. Особливості розвитку країн Африки та процеси соціально-економічної та політичної консолідації.	7	1	2	2	2	1			0,5	0,5
ТЕМА 14. Особливості розвитку країн макрорегіонів	7	1	2	2	2	1			0,5	0,5

«Північна Америка» та «Латинська Америка»										
ТЕМА 15. Особливості розвитку країн макрорегіону «Австралія і Океанія»	7	1	2	2	2	1			0,5	0,5
Разом за зміст-м модулем 2	74	14	20	20	20	12	4		4	4
ІНДЗ*				30					5	
Усього годин	120	30	30	30	30	20	10		5	5

* – за наявності

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Теоретичні та методологічні основи розвитку політичної географії. Територіально-політичні системи та утворення. Територіальні аспекти розвитку держави як територіально-політичного утворення.		
1.	Тема 1. Вступ до курсу «Політична географія». Історія науки «політична географія».	2
2.	Тема 2. Ієрархії просторових комплексів та політична карта світу. Типологія територіально-політичних систем.	2
3.	ТЕМА 3. Територіально-політичні утворення. Держава в системі територіально-політичних утворень.	2
4.	ТЕМА 4. Територіально-політичні утворення. Залежні території в системі територіально-політичних утворень.	2
5.	Тема 5 Територіально-політичні утворення. Спірні території в системі територіально-політичних утворень.	2
Змістовний модуль 2. Особливості класифікації регіонів та країн світу.		
6.	ТЕМА 6. Класифікація країн за формою політичного правління.	2
7.	ТЕМА 7. Класифікації країн за релігійним різноманіттям, релігійною орієнтацією та рівнем релігійного та ідеологічного плюралізму. Класифікація країн з	2

	типом політичного режиму.	
8.	ТЕМА 8. Демографічні процеси та демографічна політика країн світу.	2
9.	ТЕМА 9. Антропологічна та етнолінгвістична класифікації народів світу.	2
10.	ТЕМА 10: Соціально-економічний розвиток країн світу.	2
11.	ТЕМА 11. Особливості розвитку країн Європи та процеси соціально-економічної та політичної консолідації.	2
12.	ТЕМА 12. Особливості розвитку країн Азії та процеси соціально-економічної та політичної консолідації.	2
13.	ТЕМА 13. Особливості розвитку країн Африки та процеси соціально-економічної та політичної консолідації.	2
14.	ТЕМА 14. Особливості розвитку країн макрорегіонів «Північна Америка» та «Латинська Америка»	2
15.	ТЕМА 15. Особливості розвитку країн макрорегіону «Австралія і Океанія»	2
	Усього:	30

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Тема 1. Вступ до курсу «Політична географія». Історія науки «політична географія».	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Опрацювання додаткової літератури (перелік додається). ▪ Складення конспекту. ▪ Підготовка до семінарських занять (підготовка за переліком питань до семінарського заняття). ▪ Підготовка індивідуальних завдань (рефератів; доповідей, однієї (1) карти та презентацій) 	1
Тема 2. Ієрархії просторових комплексів та політична карта світу. Типологія територіально-політичних систем.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Опрацювання додаткової літератури (перелік додається). ▪ Складення конспекту. ▪ Підготовка до семінарських занять (підготовка за переліком питань до семінарського заняття). Підготовка індивідуальних завдань (написання рефератів; підготовка доповідей, карт та презентацій) 	1
ТЕМА 3. Територіально-політичні утворення. Держава в системі територіально-політичних утворень.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Опрацювання додаткової літератури (перелік додається). ▪ Складення конспекту. ▪ Підготовка до семінарських занять (підготовка за переліком питань до семінарського заняття). Підготовка індивідуальних завдань (написання рефератів; підготовка доповідей, 3-х карт та презентацій) 	4
ТЕМА 4. Територіально-політичні утворення. Залежні території в системі територіально-політичних утворень.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Опрацювання додаткової літератури (перелік додається). ▪ Складення конспекту. ▪ Підготовка до семінарських занять (підготовка за переліком питань до семінарського заняття). Підготовка індивідуальних завдань (написання рефератів; підготовка доповідей, однієї (1) карти та презентацій) 	2
Тема 5. Територіально-політичні утворення. Спірні території в системі територіально-політичних утворень.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Опрацювання додаткової літератури (перелік додається). ▪ Складення конспекту. ▪ Підготовка до семінарських занять (підготовка за переліком питань до семінарського заняття). 	2

	Підготовка індивідуальних завдань (написання рефератів; підготовка доповідей, однієї (1) карти та презентацій)	
ТЕМА 6. Класифікація країн за формою політичного правління.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Опрацювання додаткової літератури (перелік додається). ▪ Складення конспекту. ▪ Підготовка до семінарських занять (підготовка за переліком питань до семінарського заняття). Підготовка індивідуальних завдань (написання рефератів; підготовка доповідей, однієї (1) карти та презентацій)	2
ТЕМА 7. Класифікації країн за релігійним різноманіттям, релігійною орієнтацією та рівнем релігійного та ідеологічного плюралізму. Класифікація країн з типом політичного режиму.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Опрацювання додаткової літератури (перелік додається). ▪ Складення конспекту. ▪ Підготовка до семінарських занять (підготовка за переліком питань до семінарського заняття). Підготовка індивідуальних завдань (написання рефератів; підготовка доповідей, карт та презентацій)	2
ТЕМА 8. Демографічні процеси та демографічна політика країн світу.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Опрацювання додаткової літератури (перелік додається). ▪ Складення конспекту. ▪ Підготовка до семінарських занять (підготовка за переліком питань до семінарського заняття). Підготовка індивідуальних завдань (написання рефератів; підготовка доповідей, карт та презентацій)	2
ТЕМА 9. Антропологічна та етнолінгвістична класифікації народів світу.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Опрацювання додаткової літератури (перелік додається). ▪ Складення конспекту. ▪ Підготовка до семінарських занять (підготовка за переліком питань до семінарського заняття). Підготовка індивідуальних завдань (написання рефератів; підготовка доповідей, карт та презентацій)	2
ТЕМА 10: Соціально-економічний розвиток країн світу.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Опрацювання додаткової літератури (перелік додається). Складення конспекту. ▪ Підготовка до семінарських занять (підготовка за переліком питань до семінарського заняття). Підготовка індивідуальних завдань	2

	(написання рефератів; підготовка доповідей, двох (2-х) карт та презентацій)	
ТЕМА 11. Особливості розвитку країн Європи та процеси соціально-економічної та політичної консолідації.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Опрацювання додаткової літератури (перелік додається).Складення конспекту. ▪ Підготовка до семінарських занять (підготовка за переліком питань до семінарського заняття). Підготовка індивідуальних завдань (написання рефератів; підготовка доповідей, однієї (1) карти та презентацій)	2
ТЕМА 12. Особливості розвитку країн Азії та процеси соціально-економічної та політичної консолідації.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Опрацювання додаткової літератури (перелік додається). Складення конспекту. ▪ Підготовка до семінарських занять (за переліком питань до семінарського заняття). Підготовка індивідуальних завдань (написання рефератів; підготовка доповідей, карт та презентацій)	2
ТЕМА 13. Особливості розвитку країн Африки та процеси соціально-економічної та політичної консолідації.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Опрацювання додаткової літератури (перелік додається). кладення конспекту. ▪ Підготовка до семінарських занять (за переліком питань до семінарського заняття). Підготовка індивідуальних завдань (написання рефератів; підготовка доповідей, карт та презентацій)	2
ТЕМА 14. Особливості розвитку країн макрорегіонів «Північна Америка» та «Латинська Америка»	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Опрацювання додаткової літератури (перелік додається). кладення конспекту. ▪ Підготовка до семінарських занять (за переліком питань до семінарського заняття). Підготовка індивідуальних завдань (написання рефератів; підготовка доповідей, карт та презентацій)	2
ТЕМА 15. Особливості розвитку країн макрорегіону «Австралія і Океанія»	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Опрацювання додаткової літератури (перелік додається).Складення конспекту. ▪ Підготовка до семінарських занять (за переліком питань до семінарського заняття). Підготовка індивідуальних завдань (написання рефератів; підготовка доповідей, карт та презентацій)	2
	Усього:	30

6. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

Індивідуальні навчально-дослідні завдання передбачають підготовку реферату (за вибором студента) та розробку контурних карт у якості підготовки до семінарів.

ЗАВДАННЯ ДО КАРТ для опрацювання до семінарських занять. До картографічної роботи має додаватися пояснювальна записка з обґрунтуванням зображеного.

КАРТА 1. Картографічне зображення та визначення макрорегіонів, субрегіонів світу

Дивитись:

- Геоісторичні регіони. URL:files.school-collection.edu.ru/dlrstore/00000c51-1000-4ddd-517d-3600483aebf5/@001034.htm
- Общественная география современного мира. URL: <http://files.school-collection.edu.ru/dlrstore/00000c51-1000-4ddd-517d-3600483aebf5/@001034.htm>
- Відеоуроки по географії Азії. URL: http://azia10b.blogspot.com/p/blog-page_30.html

КАРТА 2. Картографічне зображення політичних кордонів України. Означення держав-сусідів України (у пояснювальній записці вказати договірно-правовий стан процесу делімітації лінії кордону та стан демаркації лінії кордону). Позначити на карті спірні території. Позначити на карті участки неделімітованого кордону, а також участки недемаркованого кордону

Література

- Мельников О. Г. До питання договірно-правового оформлення державного кордону України
- Бондар А. Л. Делімітація та демаркація кордонів: проблеми, пошуки, рішення // Український географічний журнал. 1998. № 3. С. 10-12
- Деркач О. В. Аналіз міждержавної нормативно-правової бази з питань договірно-правового оформлення українсько-російського державного кордону // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2013. №11. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua>.
- Сфіменко Г. Г., Кульчицький С. В. Кордони державні України, принципи та історична практика їх визначень // Енциклопедія історії України: У 10 т. – Т. 5.К.: Наукова думка, 2008. – С. 147.
- Царьов Ю. О. Сучасний стан та перспективи договірно-правового оформлення морських кордонів України. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua>.
- Остряков Я. Проблеми та перспективи транспортного сполучення в Керченській протоці. – URL: <http://dc-summit.info/temy/jekonomika>.
- Кравченко В. Своєї води не віддамо ані милі. URL:

<http://vkurse.ua/ua/analytics/vody-ne-otdadim.html>.

- Уська У. Проблема визначення українсько-російського кордону: етапи переговорного процесу та його перспективи // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2013. Вип. 25. С. 154.
- Журженко Т. Українсько-російський кордон як культурний і політичний конструкт // Українсько-російське пограниччя: формування соціального та культурного простору в історії та в сучасній політиці. Семінар, м. Харків, 11 квітня 2003 р. Харків, 2003. С. 9. URL: http://www.kennan.kiev.ua/kkp/content/seminars/materials/2003_04_11.pdf.
- Договірні-правова база з питань кордону, двосторонніх відносин України та РФ в 1990 – 2000 рр
- Договірні-правова база між Україною та Росією. URL: <http://russia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ru/legal-acts>.
- Концепція державної політики щодо визначення лінії державного кордону у зв'язку з природними змінами русел прикордонних річок Західний Буг і Тиса та врегулювання питання користування територіями, що зазнали змін внаслідок таких явищ. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>

КАРТА 3. Класифікація країн за типом державного устрою

Картографічне зображення на політичній мапі світу типів країн за формою державного устрою.

- Юрківський В.М. Країни світу. – К.: Либідь, 1999. – 368 с.; Безуглий В.В., Козінець С.В.. Регіональна економічна та соціальна географія світу. – К., 2003. – С.66 – 70

КАРТА 4. Підготовка двох адміністративно-територіальних карт країн, що мають складний унітарний чи федеративний устрій. Їх порівняльний аналіз у пояснювальній записці

КАРТА 5. Залежні території світу

Картографічне зображення сучасних залежних територій світу. Визначення французьких, британських, американських, норвезьких, та інших залежних територій. До карти додається додаток з переліком та статусами залежності позначених територій.

Дивитись: Усі залежні території. URL: <http://www.geopolitics.ru/karta-sajta/vse-zavisimie-territorii>/http://geo.koltyrin.ru/strany_mira_zavisimye.php

КАРТА 6. Спірні території світу

Картографічне зображення сучасних спірних територій світу. Позначення фактичних, юридичних спорів. До карти додається додаток з переліком та статусами залежності позначених територій.

Див сайт: Всі спірні території світу: <http://www.geopolitics.ru/karta-sajta/spisok-spornyx-territorij/>

КАРТА 7. Класифікація країн за типом державного правління

Картографічне зображення приналежності країни до республіканської (з її підвидами) чи до монархічної форми (з її підвидами) правління.

- Юрківський В.М, Країни світу. – К.: Либідь, 1999. – 368 с.;
- Безуглий В.В., Козінець С.В. Регіональна економічна і соціальна географія світу. К., 2003. С.66 – 70.

КАРТА 8. Картографічне зображення класифікації країн за рівнем соціально-економічного розвитку (сучасний період). Нанесення на карту Лінії Брандта

- Юрківський В.М, Країни світу. – К.: Либідь, 1999. – 368 с.;
- Безуглий В.В., Козінець С.В.. Регіональна економічна та соціальна географія світу. –К., 2003. – С.66 – 70.

КАРТА 9. Картографічне зображення 10 країн з найвищим рівнем ВВП на душу населення та 10 країн з найнижчим рівнем ВВП на душу населення.

КАРТА 10. Історичні етапи розвитку ЄС

Позначення на політичній карті Європи країн, які увійшли до ЄС за етапи розширення ЄС. Позначення країн, які входять до Шенгенської зони.

Дивитись таблицю:

** Безві у Шенгенській зоні (з 1985, 1995)

26 країн (крім Великобританії, Ірландії, але включно з Швейцарією, Ліхтенштейном, Ісландією, Норвегією, що не є членами ЄС

Болгарія, Хорватія, Румунія та Кіпр – зобов'язалися виконувати умови Шенгену , але поки що не зробили цього.

Розширення	Країни, що приєдналися	ЄСб Склад /кількість держав
25 марта 1957	Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Німеччина, Франція Італія	6
1 января 1973	Великобританія, Данія, Ірландія	9
1 января 1981	Греція	10
1 января 1986	Іспанаія, Португалія	12
1 января 1995	Австрія, Фінляндія, Швеція	15
1 мая 2004	Угорщина, Кіпр, Латвія, Литва, Мальта, Польща,Словаччина, Словенія, Чехія, Естонія	25
1 января 2007	Болгарія, Румунія	27
1 июля 2013	Хорватія	28

Реферати. Презентації

- Географічний детермінізм як принцип в дослідженнях засновників політичної географії.
 - Лімологія : особливості розвитку досліджень.
 - Урбаністика та теорії геоморфології міста. Значення для електоральної географії.
 - Хорологічний підхід Альфреда Геттнера.
 - Регіоналістика та її значення для розвитку політичної географії
 - Українські географи та їх політико-географічні дослідження.
 - Залежні володіння країни (за вибором студента).
 - Історичні особливості формування сучасної території України.
 - Картографічні зображення територій України в історії картографії
 - Історичні с особливості формування сучасної політичної карти Європи. Порівняльний аналіз карт 1870, 1914, 1919, 1945, 1990, 2017 років
 - Історичні с особливості формування сучасної політичної карти регіону (за вибором студента). Порівняльний аналіз карт за роками основних змін.
 - Квазідержавні та неконтрольовані території світу.
 - Територіальні претензії чи спори (один за вибором студента).
 - Адміністративно-територіальний поділ України: проблеми сучасності.
 - Антарктида та її міжнародно-правовий статус.
 - Відкрите море та його міжнародно-правовий статус.
 - Міжнародні річки: історія статусу та сучасність.
 - Етнотериторіальний спор (за вибором студента).
 - Ресурсні спори між державами (за вибором студента).
 - Морфологія державної території. Країни з анклавом.
- Особливості управління.
- Морфологія державної території. Країни з ексклавами.
- Особливості управління.
- Морфологія державної території. Країни з штучними коридорами.
- Особливості управління.
- Народи та мови регіону світу (за вибором студента).
 - Теорія ностратичної мови. Глотохронологія – історія методу
 - Поняття «мовної ситуації»: критерії аналізу. Аналіз мовної ситуації в регіонах. Причини динаміки
 - Штучні та гібридні мови в сучасному світі. Сучасне

розповсюдження піджинів (картографічне зображення чи презентація).

- Міноритарні мови Європи (доповідь із картою чи презентація)
- Історія монархічних родин (презентація)
- Абсолютні монархії сучасності: розташування та особливості врядування.
 - Теократичні монархії
 - Гібридні монархії світу.
 - Сучасні країни, що переживають зміни форми правління
 - Авторитарні країни світу: регіональний аналіз.
 - Країни з військовими режимами: аналіз політичних режимів та ідеологій.
- Військові конфлікти в світі (за вибором студента)
- Клерикальні країни світу.
- Релігійний синкретизм в регіоні світу (за вибором студента).
- Державно-релігійні відносин в країнах регіону чи в окремій країні (за вибором студента)
 - Політика апартеїду.
 - Розвинуті країни світу: історія успіху.
 - Геоекономічні центри світу. Мірсистемна конкуренція.
 - Світосистемний транзит. Історія глобального розвитку.
 - Універсальне угруповання країн: аналіз розвитку (за вибором студента).
- Регіональне галузеве угруповання країн: аналіз розвитку (за вибором студента).

7. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінар № 1

ТЕМА 1. Вступ до курсу «Політична географія». Історія науки «політична географія»

1. Історія географічних досліджень. Великі Географічні відкриття та їх політико-географічні наслідки.
2. Етапи та джерела формування політичної географії. Розвиток предмету політичної географії
3. Сучасні напрями досліджень в політичній географії (лімологія, міграціологія, урбаністика, електоральна географія, демографія та демополітика, геоелекономіка, політичне регіонотзнавство).
4. Розвиток політичної географії в Україні.

Самостійна робота студента

Доповіді, реферати (за вибором)

Географічний детермінізм як принцип в дослідженнях засновників політичної географії.

Лімологія : особливості розвитку досліджень.

Урбаністика та теорії геоморфології міста. Значення для електоральної географії.

Хорологічний підхід Альфреда Геттнера.

Теорія світових систем І. Уолерстайна та його типи світових систем.

Просторова структура світової економіки (ядро- периферія, полупериферія) в теорії Кондрат'єва –Уолерстайна.

Регіоналістика та її значення для розвитку політичної географії

Українські географи та їх політико-географічні дослідження.

Література

1. Політична географія і геополітика: Навч. Посібник / Б. П. Яценко, В. І. Ставнійук, Ю. С. Брайчевський. К.: Либідь, 2007. 255 с. С. 6-10
2. Трохимчук С. В., Федунь О. В. Політична географія світу: Навч. посіб. К.: Знання, 2007. 422 с.
3. Машбиц Я. Географическая сущность политической географии // Политическая география и современность: тенденции становления научного направления., Л., 1988.
4. Безуглий В. В. Козинець Регіональна економічна та соціальна географія світу – К.: вид-во «Академія», 2003 – 678 с.
5. Гольцов А. Г. Політична географія: Навч. посіб. К.: МАУП, 2007. 256 с.

6. Колосов В. А. Мироненко Н. С. Геополитика и политическая география: Учебник для вузов. М.: Аспект Пресс, 2001,— 479 с. – URL: <file:///D:/Documents/Downloads.pdf>
7. Каледин Н. В. Политическая география. СПб., 1996
8. Туровский Р. Ф. Политическая география. М., Смоленск, 1999
9. Короба Н. С. Політико-географічні фактори формування стикових геополітичних регіонів (приклад Балто- Чорноморського регіону) / Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Географія. К.: Вид-во «Київський університет», 2012. Вип. 60. С. 53-57.
10. ценко Б. П. Особливості територіально-політичних систем національного і транснаціонального рівня (до проблем концепції географічних місьць) 2014. URL: <http://geopolitika.crimea.edu/arhiv/2014/tom10-v-2/013yatcen.pdf>
11. Витковский О. В. Политическая география: некоторые проблемы становления и развития // Вопросы экономической и политической географии зарубежных стран.Сб. №13. М.: Изд-во ИЛА РАН, 1993.
12. Райт Дж. К. Географические представления в эпоху крестовых походов; Исследование средневековой традиции в Западной Европе. М.: Гл. ред. вост. лит., 1988. 879 с.
13. Хартшорн Р. Политическая география // Американская география / Под ред. Н.Н.Баранского. М., 1957.
14. Джонстон Р. Дж. География и географы. Очерк развития англо-американской социальной географии после 1945 г. М., 1987. 368 с.
15. Ягья В. С. Методологические и методические основы политико-географического изучения развивающихся стран // Развивающиеся страны: проблемы экономической и социальной географии. – Л., 1982. С. 60-79
16. Колосов В. А. Постмодернистские концепции политической географии в исследованиях горных регионов / Расселение, этнокультурная мозаика, геополитика и безопасность горных стран. Ставрополь: СГУ, 2001, с. 98-102.Масляк П.О. Країнознавство. К., 2007.
17. Веденеев Ю. А., Колосов В. А. Электоральная география и избирательное право – опыт междисциплинарного взаимодействия. Предисловие к монографии М. Н. Арбатской «Организация избирательных процедур: современная мировая практика. Иркутск, 2007. С.5-14.
18. Колосов В. А. Теоретическая лимология. / Мировая политика: теория, методология, прикладной анализ. Под ред. А. А. Кокошина и А. Д. Богатурова. М., УРСС, 2005.
19. Мироненко Н. С. Вардомский Л. Б. К проблеме изучений границ экономико-географических систем // Географические границы / Под ред. Б. М. Эккеля. – М., 1982.
20. Тишков В.А. Идентичность и культурные границы // Идентичность и конфликт в постсоветских государствах / Под ред. М.Олкотт, В.Тишкова и А.Малашенко М., 1997

21. Колосов В. А., Туровский Р.Ф. Типология новых российских границ // Известия РАН, Серия: География. 1999. №5
22. Пушкин Э. А., Порк А. А. Государственная территория и государственные границы. М., 1982. 98 с.
23. Шувалов В.Е. К понятию географической границы // Третий Всесоюзный симпозиум по теоретическим вопросам географии. Одеса – Киев, 1977.
24. Этноконтактные зоны в европейской части СССР (география, динамика, методы изучения) – М.: МУКО, 1989.
25. Хаусхофер К. Границы в их географическом и политическом значении / О геополитике. Работы разных лет. М.: Мысль, 2001. 250 с.
26. Колосов В. А. Постмодернистские концепции политической географии в исследованиях горных регионов / Расселение, этнокультурная мозаика, геополитика и безопасность горных стран. Ставрополь: СГУ, 2001, с. 98-102.
27. Масляк П. О. Країнознавство. К., 2007.
28. Agnew J. A. Place and politics: the geographical mediation of state and society. Boston, Allen & Unwin, 1987.
29. Юрківський В.М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни. - К., 2000. 416 с..
30. Социально-экономическая география зарубежного мира. / Под ред В. В. Вольского - М., 1998. 592 с.
31. Мироненко Н. С. Страноведение: теория и методы. Учеб. Пособие для вузов. М.: Аспект-пресс, 2001.
32. Витвер И. А. Экономическая география зарубежных стран. М.: Просвещение, 1967.
33. Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії. К., Вища шк., 1994.
34. Пивоваров Ю. Л. Современная урбанизация: Курс лекций. М., 1994. 130 с.
35. Колосов В. А. Крупные города и вызовы глобализации. Под ред. В. А. Колосова и Д. Эккерта. Смоленск: Ойкумена, 2003.
36. Пучков П. И. Современная география религий. М.: Наука, 1975.
37. Денисенко М. Б., Ионцев В. А., Хорев Б. С. Миграциология. М.: МГУ, 1989.
38. Журнал «Демоскоп» . URL: <http://demoscope.ru/weekly/2015/0629/index.php>
39. Слука А. Е. География населения с основами демографии и этнографии. М.: МГУ, 1989
40. Колосов В. А., Тикунов В. С. Политико-географическое картографирование и геоинформатика: достижения и новые задачи. // Известия РАН, сер. географическая, 2005, N 1, с. 17-23.
41. Блїй де Г., Муллер П., Шаблїй О. Географія: світи, регіони, концепти: Пер. з англ. К., 2004. 740 с.

42. Жук П. Етнополітична карта світу: XXI століття: Методичний і предметний коментарі [Текст] / П. Жук Т.: Мандрівець, 2000. 240 с. URL:<http://www.svit21.narod.ru>.
43. Дністрянський М. С. URL: <http://old.geography.lnu.edu.ua/Strukt/Kafedry/Ukr/pers1/Dnistrianskyi.html>
44. Рудницький С. Українська справа зі становища політичної географії. Берлін, 1923
45. Дністрянський М. С. Політична географія та геополітика України: Навч. посібник. Тернопіль: Богдан, 2010. 344 с.
46. Політична географія і геополітика: Навч. посібник / Б. П. Яценко, В. І. Стафійчук, Ю. С. Брайчевський та ін.; за ред. Б. П. Яценка. К.: Либідь, 2007. 255 с.
47. Трохимчук С. В., Федунь О. В. Політична географія світу: Навч. посібник. К.: Знання, 2007. 422 с.

Семинар № 2

ТЕМА 2. Ієрархії просторових комплексів та політична карта світу. Типологія територіально-політичних систем

1. Основи територіальної організації суспільства (таксономія та систематика). Поняття територіально-політичної системи як сукупності територіально-політичних систем.
2. Типологія територіально-політичних систем (ТПС) в теорії регіоназнавства. Ранги ТПС. Поняття про «фактичні» та «юридичні» ТПС. Поняття «місцезвиток» політичної системи.
3. Ієрархія просторових комплексів.
 - Макрорегіони світу. Критерії виокремлення макрорегіонів. Зміни конфігурації геополітичного простору глобального світу
 - Мезорегіони та політико-правовий критерій.
 - Субрегіональний розподіл світу.
 - Поняття «буферні зони», «кліматофи».

Самостійна робота студента

Доповіді, реферати (за вибором)

Типології територіальних структур за розробками Я. Машбіца, В. Покшишевського, І. Герасімова, І. Маєргойза, Г. Лаппо.

Поняття «макрорегіон», «регіон», «субрегіон», «адміністративний регіон», «проблемний регіон».

Мультинаціональні функціональні утворення: політико-географічний контекст (транснаціональні корпорації, міжнародні організації).

Мультинаціональні функціональні утворення: політико-географічний контекст (агломерації, світові міста, мегалополіси).

Єврорегіони. Етнополітичні ареали.

Субрегіональні комплексні, одно-галузеві та багато-галузеві угруповання країн як основа політико-правового критерію виокремлення субрегіонів, регіонів та макрорегіонів світу. Аналіз угруповання країн (за регіоном). Наприклад: країни ЄС; країни Бенілюксу; країни ШОС; країни Африканського Союзу та ін.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ):

КАРТА 1. Картографічне зображення та визначення макрорегіонів, субрегіонів світу.

Див.:

- Геоісторичні регіони. URL: <http://files.school-collection.edu.ru/dlrstore/00000c51-1000-4ddd-517d-3600483aebf5/@001034.htm>
- Общественная география современного мира. URL: <http://files.school-collection.edu.ru/dlrstore/00000c51-1000-4ddd-517d->

3600483aebf5/@001034.htm

▪ Видеоуроки по географии Азии. URL:
http://azia10b.blogspot.com/p/blog-page_30.html

Література

1. Політична географія і геополітика: Навч. Посібник / Б. П. Яценко, В. І. Ставнійук, Ю. С. Брйчевський. К.: Либідь, 2007. 255 с. С. 12-26
2. Блїй де Г., Муллер П., Шаблії О. Географія: світи, регіони, концепти: Пер. з англ. К., 2004. 740 с.
3. Машбиц Я. Парадигмы целостной географии // Новое мышление в географии. М.: Наука, 1991.
4. Машбиц Я. Проблемный подход в экономико-географическом страноведении зарубежного мира // Известия АН СССР. Сер.геогр. М. Наука 1976, № 4.
5. Машбиц Я. Тенденции развития географической мысли // Известия АН СССР.Сер.геогр. — 1990, № 4.
6. Глазовский Н. Ф., Лаппо Г. М. От редакторов. Я. Г. Машбиц Комплексное страноведение. Смоленск: СГУ, 1998.
7. Корона Н. С. Політико-географічні фактори формування стикових геополітичних регіонів (приклад Балто- Чорноморського регіону) // Вісник КНУ. Географія. К.: Вид-во «Київський університет», 2012. Вип. 60. С. 53-57.
8. Яценко Б. П. Особливості територіально-політичних систем національного і транснаціонального рівня (до проблем концепції географічних місць) 2014. URL: <http://geopolitika.crimea.edu/arhiv/2014/tom10-v-2/013yatcen.pdf>
9. Юрківський В. М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни. К., 2000.416 с.
10. Абрамов Ю. А., Куйбарь В. И. Глобальная регионализация: к обоснованию понятия // Социально-гуманитарные знания. 2008. № 1. С. 242–250.
11. Леонова, О. Глобальная регионализация как феномен развития глобального мира // Век глобализации, № 1, 2013. URL: <http://www.intelros.ru/readroom/vek-globalizacii/g1-2013/18822-globalnaya-regionalizaciya-kak-fenomen-razvitiya-globalnogo-mira.html>
12. Иванова, М. Введение в регионоведение: учебное пособие. Томск: Изд-во Томского политех. ун-та, 2008. 177 с.
13. Пивоваров Ю. Л. Современная урбанизация: Курс лекций. М., 1994. 130 с.
14. Колосов В. А. Крупные города и вызовы глобализации. Под ред. В. А. Колосова и Д.Эккерта. М.-Смоленск: Ойкумена, 2003.
15. Покшишевский В. География мирового процесса урбанизации. М.: Просвещение, 1981 (в соавторстве с Г. Н. Озеровой).
16. Покшишевский В. Об изучении урбанизации развивающихся стран и связанных с нею этнических процессов. М.: Наука, 1964.
17. Вольский, В.; Родионова, И.; Слуга, А. и др. Социально-экономическая география зарубежного мира. Учебник для вузов. М.: Дрофа, 2005. С.
18. Пилясов, А.; Клименко, Н. Балтийский макрорегион: географические макроструктуры, специфика коммуникации, инновационный потенциал—URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/baltiyskiy-makroregion-geograficheskie-makrostrukтуры-spetsifika-kommunikatsii-innovatsionnyy-potentsial>

19. Эйзенштадт Ш. Структура отношений центра и периферии в имперских и имперско-феодальных режимах // Сравнительное изучение цивилизаций: Хрестоматия / Сост. Б.С. Ерасов. М., 2001. С. 176-180.
20. Короман Н. С. Політико-географічні фактори формування стикових геополітичних регіонів (приклад Балто- Чорноморського регіону) // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Географія. К.: Вид-во «Київський університет», 2012. Вип. 60. С. 53-57.
21. Этноконтактные зоны в европейской части СССР (география, динамика, методы изучения). М.: МУКО, 1989.
22. Илларионов, А. Тектонические сдвиги между макрорегионами Украины. // Веденеев Ю. А., Колосов В. А. Электоральная география и избирательное право – опыт междисциплинарного взаимодействия. Предисловие к монографии М.Н.Арбатской «Организация избирательных процедур: современная мировая практика. Иркутск, 2007. С.5-14.
23. Яценко Б. П. Особливості територіально-політичних систем національного і транснаціонального рівня (до проблем концепції географічних місць) 2014. URL: <http://geopolitika.crimea.edu/arhiv/2014/tom10-v-2/013yatcen.pdf>
24. Дністрянський М. С. Місце міжнародних регіональних об'єднань та транснаціональних корпорацій в сучасній територіально-політичній організації світу // ActaBeregsasiensis , 2011. №1. С. 31 – 35.
25. Антошкін В. К., Цвірова В. В. Трансформаційні концепції нейтралітету та позаблоковості європейських країн // Стратегічні пріоритети – № 2 (27). 2013. С. 161-168
26. Кушнір М. О. Сучасні стратегічні орієнтири європейської регіональної політики /// Стратегічні пріоритети – № 1 (25) – 2013 – С.146-15
27. Большая Европа. Идеи, реальность, перспективы [Под общ. ред. Ал. А. Громыко и В. П. Фёдорова] – М.: Издательство «Весь Мир», 2014 г.
28. ж-л «Новая и новейшая история» URL: <http://annales.info/sbo/contens/nni.htm>
29. ж-л «Антропология, археология, этнология Евразии». URL: http://www.archaeology.nsc.ru/ru/publish/journal/jr_AEAE_ru.aspx
30. ж-л «Латинская Америка». URL: <http://www.ilaran.ru/?n=964>
31. ж-л «США: политика, экономика, культура». URL: <http://www.iskran.ru/journal.php>
32. ж-л «Мировая экономика и международные отношения». URL: <http://www.polisportal.ru/meimjournal.html>
33. ж-л «Вопросы экономики». URL: <http://www.vopreco.ru/>
34. ж-л «Стратегічна панорама». URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5>
35. ж-л «ИМЭМО». URL: <https://www.imemo.ru/>
36. ж-л «Международная жизнь». URL: <https://interaffairs.ru/virtualread>
37. ж-л «Азия и Африка». URL: <https://asaf-today.ru/ru/>
38. ж-л «Ближний Восток и современность». URL: <https://elibrary.ru/contents.asp?issueid=1543195>
39. ж-л «Проблемы Восточной Европы. URL: <http://nsarchive2.gwu.edu/rus/EEProblems.html>

Семінар № 3

ТЕМА 3. Територіально-політичні утворення. Держава в системі територіально-політичних утворень

1. Поняття «територіально-політичне утворення». Типологія територіально-політичних утворень.
2. Держава в системі територіально-політичних утворень. Історичні дані щодо розвитку кількості державних утворень на політичній карті світу. Внутрішній та зовнішній суверенітет. Концепції зовнішньополітичного визнання. Механізми визнання держави.
3. Поняття «склад державної території». Поняття «акваторії», «сухопутної території».
4. Відмінності морфології та геопросторового положення державної території. Поняття «анклав», «ексклав», «полуанклав», «територіальний коридор».
5. Види територіального устрою держав. Внутрішня геопросторова будова держави: адміністративно-територіальний поділ і столиці. Поняття «геопросторового каркасу території»: центри і столиці, транзитні зони, транспортні коридори.

Самостійна робота студента

Доповіді, реферати (за вибором)

Доктрина «Естрада» та сучасний процес міжнародного визнання.

Авторські підходи щодо типології кордонів в лімології. Історія встановлення кордонів. Класифікація та функції кордонів.

Поняття «державного кордону»: порядок та етапи його встановлення та зміни. Поняття «прикордонний режим» та «режим кордону».

Морфологія державної території. Країни з анклавом. Особливості управління.

Морфологія державної території. Країни з ексклавом. Особливості управління.

Морфологія державної території. Країни з штучними коридорами. Особливості управління.

Поняття «виключної морської економічної зони».

Поняття «території з міжнародним режимом».

Поняття «території» зі змішаним режимом.

Антарктида та її міжнародно-правовий статус.

Відкрите море та його міжнародно-правовий статус.

Міжнародні річки: історія статусу та сучасність.

Картографічні зображення територій України в історії картографії.

Історичні особливості формування сучасної території України.
Адміністративно-територіальний поділ України: проблеми сучасності.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) № 1:

КАРТА 2.Картографічне зображення політичних кордонів України. Означення держав-сусідів України (у пояснювальній записці вказати договірно-правовий стан процесу делімітації лінії кордону та стан демаркації лінії кордону). Позначити на карті спірні території. Позначити на карті участки неделімітованого кордону, а також участки недемаркованого кордону.

Література

- Мельников О. Г. До питання договірно-правового оформлення державного кордону України URL: file:///C:/Users/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C/Downloads/Unzap_2008_2_7.pdf
- Бондар А. Л. Делімітація та демаркація кордонів: проблеми, пошуки, рішення // Український географічний журнал. 1998. № 3. С. 10-12
- Деркач О. В. Аналіз міждержавної нормативно-правової бази з питань договірно-правового оформлення українсько-російського державного кордону // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2013. №11. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua>.
- Єфіменко Г. Г., Кульчицький С. В. Кордони державні України, принципи та історична практика їх визначень // Енциклопедія історії України: У 10 т. – Т. 5: Кон- Кю. – К.: Наукова думка, 2008. – С. 147.
- Царьов Ю. О. Сучасний стан та перспективи договірно-правового оформлення морських кордонів України. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua>.
- Остряков Я. Проблеми та перспективи транспортного сполучення в Керчен- ській протоці. URL: <http://dc-summit.info/temy/jekonomika>.
- Кравченко В. Своєї води не віддамо ані милі.– URL: <http://vkurse.ua/ua/analytics/vodyne-otdadim.html>.
- Уська У. Проблема визначення українсько-російського кордону: етапи переговорного процесу та його перспективи // Українська національна ідея: реалії та пер- спективи розвитку. 2013. Вип. 25. С. 154.
- Журженко Т. Українсько-російський кордон як культурний і політичний кон- структ // Українсько-російське пограниччя: формування соціального та культурного простору в історії та в сучасній політиці. Семінар, м. Харків, 11 квітня 2003. Харків, 2003. С. 9. URL: http://www.kennan.kiev.ua/kkp/content/seminars/materials/2003_04_11.pdf.
- ДОГОВІРНО-ПРАВОВА БАЗА З ПИТАНЬ КОРДОНУ Й ДВОСТОРОННІХ ПРИКОРДОННИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В 1990-х – 2000-х рр. URL: file:///C:/Users/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C/Downloads/reisuk_2016_10_12.pdf
- Договірно-правова база між Україною та Росією. URL: <http://russia.mfa.gov.ua/ukraine-ru/legal-acts>.
- Інтерактивна Карта України 2015/ Режим кордонів / Офіційний сайт Прикордонної

служби України URL: <http://dpsu.gov.ua/ua/map.htm>

- Міжнародні договори України із країнами-сусідами щодо режиму встановлення кордону, щодо визнання лінії кордону, стану делімітації та демаркації 2015// Офіційний сайт Прикордонної служби України

URL:http://dpsu.gov.ua/ua/about/law_base/law_base_2.htm

- Концепція державної політики щодо визначення лінії державного кордону у зв'язку з природними змінами русел прикордонних річок Західний Буг і Тиса та врегулювання питання користування територіями, що зазнали змін внаслідок таких явищ. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) № 2:

КАРТА 3. Класифікація країн за типом державного устрою.

Картографічне зображення на політичній мапі світу типів країн за формою державного устрою.

- Юрківський В.М, Країни світу. – К.: Либідь, 1999. – 368 с.;

- Безуглий В.В., Козінець С.В.. Регіональна економічна та соціальна географія світу. К., 2003. С.66 – 70

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) № 3:

КАРТА 4. Підготовка двох адміністративно-територіальних карт країн, що мають складний унітарний чи федеративний устрій. Їх порівняльний аналіз у пояснювальній записці

Див: Элейзер Д.Дж. Сравнительный федерализм // Полис. 1995. № 5. С. 106—115. URL: <http://read.virmk.ru/ee/Eleizer.htm>

Література

1. Політична географія і геополітика: Навч. Посібник / Б. П. Яценко, В. І. Ставнійук, Ю. С. Брайчевський. К.: Либідь, 2007. С. 48-139.
2. Безуглий В. В. Козінець Регіональна економічна та соціальна географія світу. К.: вид-во «Академія», 2003 – 678 с.
3. Колосов В. А. Мироненко Н. С. Геополитика и политическая география: Учебник для вузов. — М.: Аспект Пресс, 2001,479 с. URL: <file:///D:/Documents/Downloads.pdf>
4. Мироненко Н. С. Вардомский Л. Б. К проблеме изучения границ экономико-географических систем // Географические границы / Под ред Б. М. Эккеля. – М., 1982.
5. Тишков В. А. Идентичность и культурные границы // Идентичность и конфликт в постсоветских государствах / Под ред М.Олкотт, В. Тишкова и А. Малашенко М., 1997
6. Колосов В. А., Туровский Р. Ф. Типология новых российских границ. // Известия РАН, сер. Географическая. 1999. №5
7. Пушмин Э. А., Порк А. А. Государственная территория и государственные границы. М., 1982. 98 с.
8. Шувалов В. Е. К понятию географической границы // Третий Всесоюзный симпозиум по теоретическим вопросам географии. Одеса. Киев, 1977.
9. Вольтке Г. Законы о пограничных жителях и пограничных отношениях. Их история, современные значения и желательные изменения. СПб., 1903. 32 с

10. Баймуратов М. А. Международное публичное право. К.: Исти- на, 2004. 552 с.
11. Анцелевич Г. А. Международное морское право: Учебник. К., 1998. 245 с
12. Ковалев А. А. Самоопределение и экономическая независимость народов. М., 1988.– 135 с.
13. Тимченко Л. Д. Правопреемство государств. Опыт конца XX ст. – Харьков, 1999. – 116 с.
14. Романов В. А. Принцип самоопределения и территориальная целостность государств // Дипломатический вестник. – 2000. - №9 сент. – С. 65-71.
15. Бабурин С. Н. Территория государства: правовые и геополитические проблемы. М.: Изд. МГУ, 1997 .
16. Абу Фарах Саид Исторические предпосылки становления принципа самоопределения народов // Держава і право. – 2001. – Вип. 13.
17. Клименко Б. М. Право прохода через иностранную территорию. М. 1967. 136 с.
18. Аджаров К. А. Мировой океан: правовой режим. Краснодар, 1983. 95 с.
19. Иванов Г. Г. Правовой режим морских портов. М.. 1988. 123 с.
20. Конституция для океанов / Под ред С. В. Кивалова. Науч. Ред. Е. В. Додин. Одесса, 1999. 176 с.
21. Корбут Л. В., Баскин Ю. Я. Международно- правовой режим рек: история и современность. / Отв. Ред. Г. Тункин. – М.: Наука., 1987. – 158 с.
22. Лопатин М. Л. Международные проливы и каналы: правовые вопросы. М.: Межд. отн-я. 1985. 165 с.
23. Голицын В. В. Антарктика : международно-правовой режим. М. 1983. 160 с.
24. Подоплёкин А. Арктика как объект геополитических интересов неарктических государств. 2015. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/arktika-kak-obekt-geopoliticheskikh-interesov-nearkticheskikh-gosudarstv>
25. Система фундаментальных научных исследований в Арктике и реализация геополитических интересов циркулярных стран (2014)/ Павленко В. И., Подоплекин А. О., Куценко С. Ю. // Арктика: экология и экономика. №4(16).2014. URL: [http://www.ibrae.ac.ru/docs/4\(16\)/086_092_АРКТИКА_4\(16\)_12_2014.pdf](http://www.ibrae.ac.ru/docs/4(16)/086_092_АРКТИКА_4(16)_12_2014.pdf)
26. Фененко А. Международное соперничество за освоение общих пространств // Офіційна сторінка Журналу «Міжнародні процеси» URL: <http://www.intertrends.ru/twenty-second/003.htm>
27. Лазарева Т. Китай спешит к разделу арктического пирога. URL: <http://atinfo.ru/commentary/pie.html>
28. Стратегии иностранных государств в Арктике URL: <http://russiancouncil.ru/common/upload/Arctic%20Anthology%20Vol%201-2.pdf>
29. Лабецкая Е.О. Трансарктика в контексте российских приоритетов// Мировая экономика и международные отношения. 2015. № 2. С. 106-114
30. Дмитриченко И. В. Міжнародно-правові аспекти розмежування морських просторів України з сусідніми державами // Держава і право. Юр. і політ науки. 2001. Вип.13.
31. Абу Фарах Саид Исторические предпосылки становления принципа самоопределения народов // Держава і право. 2001. Вип. 13.
32. Проблеми прикордонних регіонів у контексті розширення НАТО: Матер. Наук.-практ. Семінару. Чернівці.9 листопада 2000. // Буковінський політологічний центр. 2001.

33. Хайд Ч. Международное право, его понимание и применение Соединенными Штатами Америки. Т. 2. –М., 1951 .
34. Стешенко В. М. Оренда території в міжнародному публічному праві.: Автореф. –Харків, 2001. – 20с.
35. Элейзер Д. Сравнительный федерализм // Полис. 1995. № 5. С. 106—115. URL: <http://read.virmk.ru/ee/Elleizer.htm>

Література з питань розвитку території України

36. Адміністративно-територіальний устрій України: історія та сучасність / Під ред. Ю. Карпінського. Київ, 2001 р URL: <http://history.org.ua/LiberUA/966-7308-94-4/966-7308-94-4.pdf>
37. Дмитрієнко М. Ф. Адміністративно-територіальний поділ Українських земель: історія, проекти, реальність (XIX – початок XX ст.) // Історично-географічні дослідження в Україні: 36-к наук. Праць. К.: Наукова думка, 1994. С. 23- 46.
38. Дашкевич Я. Р. Большая граница Украины (этнический барьер или этноконтактная зона) // Исторические этноконтактные зоны в Европейской части СССР (Географич, динамика, методы изучения) М.: МФГО. – 1989. – 163 с.
39. Сергійчук В. Етнічні межі і державний кордон України. К., 2000. 128 с.
40. Рудницький С. Про давні і нові столиці України .Відень, 1922
41. Брайчевський Ю. Когда и как возник Киев. — К.: Наукова думка, 1964. — 183 с.
42. Наулко В. І. Хто і відколи живе в Україні. – К., 1998 .
43. Сосса Р. І. Історія картографування території України від найдавніших часів до 1920 р. К.: Наукова думка. – 2000 – 248 с
44. Боєчко В., Ганджа О., Захарчук Б. Кордони України: історична ретроспектива та сучасний стан. К.: “Основи”, 1994. 107с.
45. Боєчко В. Д., Ганджа О. І., Захарчук Б. І. Формування державних кордонів України 1917 –1940 рр. К.: Логос, 1991. 31 с.
46. Бондар А. Л., Буряк А. Л., Дьогтяр А. М, Кулініч В. В., Трюхан М. О. Забезпечення договірно-правового оформлення державного кордону України // Вісник геодезії та картографії. 2001. №3(22). С. 60-65.
47. Кубійович В. Територія України і суміжних земель. Видання 2. Краків – Львів, 1943.С.18.
48. Карпінський Ю. Аналіз проблем сучасного стану адміністративно-територіального устрою України // Вісник геодезії та картографії. 2005. №3.
49. Берг Л. С. Население Бессарабии. Этнографический состав и численность. Пг., 1923.
50. Кабузан В. М. Заселение Новороссии в 18 – первой половине 19 ст. М.:Наука., 1976.
51. Дружинина Е. И. Южная Украина. 1800 – 1825. М., 1970
52. Склярська О. І. Політико-географічні процеси в Закарпатській та Чернівецькій областях – Львів, 2011
53. Фадеева Т. Сакральная география Крыма. М.: Бизнес- иномфрм, 2011
54. Швец А. Б. Паспортизация социокультурных противоречий в Крыму // Геополитика и геоэкономика регионов, 2008 – Вып. 1-2
55. Крым: прошлое и настоящее./ Инт-т истории СССР Ан СССР. Отв. Ед С. Г. Агаджанов, А. Н. Сахаров. – М.: Мысль, 1988.

56. Орзих М. Регионализм в Украине: критический анализ современной ситуации // Юридический вестник. 1996. № 4.
57. Демографічні перспективи України до 2026 р. К., 1999. 56 с.
58. Дяченко В. Д. Антропологічний склад українського народу. – К., 1965.
59. Брутнер В. Перспективы и проблемы создания еврорегионов на территории Украины, Румынии и Молдовы // Материалы междунаrod. Науч. Симпоз., Кишинев, 15-16 октября 1998 г. – Кишинев, 1998
60. Щербіна В. П. Геоенергетичні аспекти україно-російського конфлікту // Стратегічні пріоритети. № 3 (32). 2014. С. 31- 37
61. Кирюхин А., Колосов В. Российско-украинская граница (типология и социальная ситуация Белгородско-Харьковского участка) // Бизнес-Информ, Харьковский Национальный университет, № 11-12, 2001, с. 26-28.
62. Черненко Т. В. Окупований Крим: шляхи запобігання політичному та соціокультурному дистанціюванню від України // Стратегічні пріоритети. № 3 (32). 2014. С. 52-61
63. Царьов Ю. О. Сучасний стан та перспективи договірно-правового оформлення морських кордонів України. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua>.
64. Остряков Я. Проблеми та перспективи транспортного сполучення в Керченській протоці. URL.: <http://dc-summit.info/temy/jekonomika>.
65. Кравченко В. Своєї води не віддамо ані милі. URL:<http://vkurse.ua/ua/analytics/vody-ne-otdadim.html>.
66. Уська У. Проблема визначення українсько-російського кордону: етапи переговорного процесу та його перспективи // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2013. Вип. 25.– С. 154.
67. Журженко Т. Українсько-російський кордон як культурний і політичний конструкт // Українсько-російське пограниччя: формування соціального та культурного простору в історії та в сучасній політиці. Семінар, м. Харків, 11 квітня 2003. Харків, 2003. С. 9. URL: http://www.kennan.kiev.ua/kkp/content/seminars/materials/2003_04_11.pdf.
68. Мельников О. Г. До питання договірно-правового оформлення державного кордону України URL:file:///C:/Users/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C/Downloads/Unzap_2008_2_7.pdf
69. Бондар А. Л. Делімітація та демаркація кордонів: проблеми, пошуки, рішення // Український географічний журнал. 1998. № 3. С. 10-12
70. Дмитриченко І.В. Міжнародно-правові аспекти розмежування морських просторів України з сусідніми державами // Держава і право.–Юр. і політ науки. – 2001. –Вип.13.
71. Деркач О. В.Аналіз міждержавної нормативно-правової бази з питань договірно- правового оформлення українсько-російського державного кордону // Державне управ- ління: удосконалення та розвиток. – 2013. – №11. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua>.
72. Сфіменко Г. Г., Кульчицький С. В. Кордони державні України, принципи та історична практика їх визначень // Енциклопедія історії України: У 10 т. – Т. 5: Кон- Кю. – К.: Наукова думка, 2008. – С. 147.
73. ДОГОВІРНО-ПРАВОВА БАЗА З ПИТАНЬ КОРДОНУ Й ДВОСТОРОННІХ ПРИКОРДОННИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В 1990-х – 2000-х рр. <file:///C:/Users/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%>

D1%8C%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C
/Downloads/reisuk_2016_10_12.pdf

74. Договірно-правова база між Україною та Росією. URL: <http://russia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ru/legal-acts>.

75. Дністрянський М. С. Політична географія України. Навчальний посібник – Львів, 2014 – URL: http://old.geography.lnu.edu.ua/Strukt/Biblio/alphavit/Ukr/Ukr_D/Dnistrianskyi/politgeoukr.pdf

76. Дністрянський М. С. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики – 2006.

77. Дністрянський М. С. Етногеографія України. Навчальний посібник – Львів, 2008 http://old.geography.lnu.edu.ua/Strukt/Biblio/alphavit/Ukr/Ukr_D/Dnistrianskyi/Dnistrianskuj.pdf

78. Дністрянський М. С. Дуже малі поселення Львівської області: суцільнобгеографічний потенціал та перспективи розвитку – Л., 2013 – URL: http://old.geography.lnu.edu.ua/Strukt/Biblio/alphavit/Ukr/Ukr_D/Dnistrianskyi/mali_po_selennia.pdf

79. Дністрянський М. С. Кордони України. Територіально-адміністративний устрій. Львів: Світ, 1992.

80. Дністрянський М. С. Адміністративно-територіальний устрій України: політико-географічні проблеми функціонування та можливості оптимізації // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Географічні науки. №6. 2013.- С. 138 – 143.

81. Дністрянський М. С. Україна в політико-географічному вимірі. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2000.

82. Дністрянський М. С. Вступ до історичної географії України. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2007.

83. Дністрянський М. С. Політична географія та геополітика України. Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2010.

84. Дністрянський М. С. Демографічна криза в Україні: об'єктивні історико-географічні передумови та суб'єктивні геополітичні інтерпретації // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Географічні науки. №9. 2012.- С. 76 – 81.

85. Дністрянський М. С. Українсько-румунські міждержавні відносини: геополітичні суперечності та перспективи оптимізації // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Географічні науки. №18. 2012.- С. 102 – 107.

86. Дністрянський М. С. Територіальна структура партійно-політичної системи України і геополітичні виклики // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. геогр. 2011. Вип. 39. С. 131 – 140.

87. Дністрянський М. Зовнішньоекономічні зв'язки України як відображення її геополітичних проблем // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. геогр. 2010. Вип. 38. С. 105-111.

88. Дністрянський М. С. Етногеографічне районування України: методологічні та прикладні аспекти // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Районування економічного простору України: питання методології і практики. Зб. наук. праць. Львів, 2010. Вип. 5 (85). С. 142 – 152.

89. Дністрянський М. С. Регіональна диференціація емографічного розвитку України: чинники формування, параметри та тенденції // ActaBeregsasiensis , 2010. С. 87 – 91.

Семінар № 4

ТЕМА 4. Територіально-політичні утворення. Залежні території в системі територіально-політичних утворень

1. Поняття «центр-периферійних» територіально-політичних відносин. Поняття «залежна територія». Типи територіально-політичної залежності в історії.
2. Поняття «колонії» та типологія «колоній». Колоніальні імперії: політичне, соціально-економічне та адміністративно-територіальне управління центр-периферійними відносинами.
3. Поняття «території під мандатом» (підмандатної території) та «території під опікою» (підопічної території).
4. Поняття «протекторату» в історії та сучасному міжнародно-політичному управлінні.
5. Поняття «кондомініуму» в історії та сучасному міжнародно-політичному управлінні.
6. «Заморські території», «Заморські громади», «Асоційовані держави», «Держави у складі Співдружності» та «бейлівіки» в системі центр-периферійних територіально-політичних відносин сучасності.
7. Невизнані квазідержавні територіально політичні утворення світу. Частково визнані державні територіально-політичні утворення світу.

Самостійна робота студента

Доповіді, реферати (за вибором)

Поняття «геополітичної опорної точки», «військово-морські бази», «території під контролем», «неконтрольованої території», «нейтральної економічної зони» в процесах визначення залежності територіально-політичного утворення.

Сучасні процеси країноутворення.

Квазідержавні та неконтрольовані території світу.

Залежні володіння країни (за вибором студента).

Історичні особливості формування сучасної політичної карти регіону (за вибором студента). Порівняльний аналіз карт за роками основних змін.

Колоніальна імперія (за вибором студента): політичне, соціально-економічне та адміністративно-територіальне управління центр-периферійними відносинами

Процеси деколонізації.

Див.

- Васильєв Л.С. Т. 2. Глава 1. Колоніалізм на традиційному Востоке // История Востока . В 2 Т. Т.2. – М., 2001 – 559 с. – С.9-274

- Васильєв Л.С. Т. 2. Глава 11. Восток после деколонизации // История Востока . В 2 Т. Т.2. – М., 2001 – 559 с. – С.470-496
Поняття: «резервація», «територіальне гетто», «расизм», «шовінізм», «геноцид».

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ):

КАРТА 5. Залежні території світу. Картографічне зображення сучасних залежних територій світу. Визначення французських, британських, американських, норвезьких, та інших залежних територій. До карти додається додаток з переліком та статусами залежності позначених територій.

Див сайт: Усі залежні території:

- <http://www.geopolitics.ru/karta-sajta/vse-zavisimie-territorii/>
- http://geo.koltyrin.ru/strany_mira_zavisimye.php

Література

1. Васильєв Л. С. Т. 2. Глава 1. Колониализм на традиционном Востоке // История Востока. В 2 Т. Т.2. М., 2001. С.9-274
2. Васильєв Л. С. Т. 2. Глава 11. Восток после деколонизации // История Востока. В 2 Т. Т.2. М., 2001. С.470-496
3. Дністрянський М. С. Типологія держав світу за структурно-функціональними параметрами як метод політико-географічного аналізу // ActaBeregsasiensis , 2010. С . 221 – 233.
4. Безуглий В.В. Козинець Регіональна економічна та соціальна географія світу. К.: Вид-во «Академія», 2003 – 678 с.
5. Дністрянський М. С. Політико-правова неврегульованість статусу територій та невизначеність у полюсно-ієрархічних співвідношеннях як вузлові проблеми геополітичної взаємодії // Україна: географія цілей і можливостей. Зб. наук. праць. К.: ФОП «Лисенко М. М.», 2012. Т. II. С. 40 – 42.
6. Дністрянський М. С. Внутрішня геополітика держав і міждержавних об'єднань: порівняльний аналіз підходів і рішень // Країнознавство. Науковий збірник. Вип. 2. К., 2012. С. 124 – 134.
7. Куусинен О. О претендентах на опеку над народами Европы. – Госполитиздат. 1947 .
8. Коровин Е. А. Международная опека и международная безопасность. М., 1945 . 24 с.
9. Трохимчук С. В., Федунь О. В. Політична географія світу: Навч. посіб. К.: Знання, 2007. 422 с.
10. Гольцов А. Г. Політична географія: Навч. посіб. К.: МАУП, 2007. 256 с.
11. Арановский К. В. Государственное право зарубежных стран. М.: Форум; Инфра. М, 2000. 488 с.
12. Політична географія і геополітика: Навч. Посібник / Б. П. Яценко, В. І. Ставнійук, Ю. С. Брічевський – К.: Либідь, 2007. 255 с. С. 6-10

13. Трохимчук С. В., Федунь О. В. Політична географія світу: Навч. посіб. К.: Знання, 2007. 422 с.
14. Машбиц Я. Географическая сущность политической географии // Политическая география и современность: тенденции становления научного направления., Л., 1988.
15. Безуглий В. В. Козинець Регіональна економічна та соціальна географія світу. К.: вид-во «Академія», 2003. 678 с.
16. Гольцов А. Г. Політична географія: Навч. посіб. К.: МАУП, 2007. 256 с.
17. Колосов В. А. Мироненко Н. С. Геополитика и политическая география: Учебник для вузов. М.: Аспект Пресс, 2001. 479 с. URL: <file:///D:/Documents/Downloads.pdf>
18. Каледин Н. В. Политическая география. СПб., 1996
19. Туровский Р. Ф. Политическая география. М., Смоленск, 1999
20. Commonwealth: Inter- and Non-State Contributions to Global Governance, by Timothy M Shaw. Routledge, 2008.
21. Сухоруков А. В. Британское содружество наций: прошлое и настоящее // Новая и новейшая история. – 2006. № 5
22. ж-л «Новая и новейшая история» .URL: <http://annales.info/sbo/contens/nni.htm>
23. ж-л «Латинская Америка». URL: <http://www.ilaran.ru/?n=964>
24. ж-л «США: политика, экономика, культура». URL: <http://www.iskran.ru/journal.php>
25. ж-л «Мировая экономика и международные отношения». URL: <http://www.polisportal.ru/meimjournal.html>
26. ж-л «ИММО». URL: <https://www.imemo.ru/>
27. ж-л «Вопросы экономики». URL: <http://www.vopreco.ru/>
28. ж-л «Стратегічна панорама». URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5>
29. ж-л «Международная жизнь». URL: <https://interaffairs.ru/virtualread>
30. ж-л «Азия и Африка». URL: <https://asaf-today.ru/ru/>
31. ж-л «Ближний Восток и современность». URL: <https://elibrary.ru/contents.asp?issueid=1543195>
32. ж-л «Проблемы Восточной Европы» . URL: <http://nsarchive2.gwu.edu//rus/EEProblems.html>

Семинар № 5

ТЕМА 5. Територіально-політичні утворення. Спірні території в системі територіально-політичних утворень

1. Поняття «територіально-політичного спору». Класифікації «територіально-політичних спорів».
2. Внутрішні територіально-політичні спори. Столиці в системі центр-периферійних відносин: співвідношення культурного, адміністративного, економічного, фінансового та політичного центрів.
3. Поняття «міжнародного територіально-політичного спору». Механізми вирішення міжнародних територіальних спорів.
4. Класифікація міжнародних спорів. Сутність територіальних міжнародних спорів. Спірні теорії де-факто, де-юре, фактичні (особливості розрізнення).
5. Сучасні спірні території: аналіз претензій, вимог, стану вирішення спору. Типи територіальних конфліктів. Сучасні територіальні конфлікти.

Самостійна робота студента

Доповіді, реферати (за вибором)

Етнолінгвістичне, етнокультурне, етнорелігійне забарвлення територіальних конфліктів сучасності.

Міжнародно-правовий статус корінних народів.

Сучасні територіальні конфлікти (один регіон за вибором студента)

Етнотериторіальний спор (за вибором студента).

Ресурсні спори між державами (за вибором студента).

Країни з військовими режимами: аналіз політичних режимів та ідеологій.

Військові конфлікти в світі (за вибором студента)

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ):

КАРТА 6. Спірні території світу. Картографічне зображення сучасних спірних територій світу. Позначення фактичних, юридичних спорів. До карти додається додаток з переліком та статусами залежності позначених територій.

Див сайт: Всі спірні території світу: URL:<http://www.geopolitics.ru/karta-sajta/spisok-spornyx-territorij/>

Література

1. Романов В. А. Принцип самоопределения и территориальная целостность государств // Дипломатический вестник. 2000. №9 сент. С. 65-71.

2. Волова Л. И. Принцип территориальной целостности и неприкосновенности в современном международном праве. – Ростов н/Д.: Изд. Ростов. Ун-та, 1981. 192 с
3. Волова Л. И. Плебисцит в международном праве (территориальные споры). М.: МО., 1972. 152 с.
4. Заяц, Д.В. Географические типы сепаратизма [Текст] / Д. В. Заяц. // Проблемы геоконфликтологии. Т. 1. М.: Пресс-Соло, 2004. – С. 36–58.
5. Тимченко Л. Д. Правопреемство государств. Опыт конца XX ст. Харьков, 1999. 116 с.
6. Дністрянський М. С. Територіально-політичні конфлікти в сучасному світі: причини виникнення, особливості поширення, перспективи профілактики // Країнознавство: Зб. наук. Праць; Вип. 1. К.: КиМУ, 2011, С. 66 – 79.
7. Бабурин С. Н. Территория государства: правовые и геополитические проблемы. – М.: Изд. МГУ, 1997 .
8. Неменский О. Независимость Косово и балканизация Центральной Европы. 2000. URL: <http://www.apn.ru/publications/article19437.htm>
9. Этнические меньшинства в современной Европе / Под ред А. Н. Брусиловской. М., 1997.
10. Искендеров П. А. «Великая Албания»: теория и практика / Петр Ахмедович Искендеров // Вопросы истории. 2012. № 1. С. 31-46.
11. Гуськова Е. Ю. Албанский фактор кризиса в бывшей Югославии. Политика двойных стандартов международных организаций // Аналитические записки. 2006. №18. с.67– 90.
12. Задохин А. Г., Низовский А. Ю. Пороховой погреб Европы. М.: Вече, 2000. 283 с.
13. Индия и Китай стоят на границе войны. URL: <https://www.kommersant.ru/doc/3368305>
14. Колосов В. А. Конфликт между Молдовой и Приднестровьем: история, причины и перспективы // География, 2000, N 39, с. 4-9.
15. Колосов В. А., Криндач А. Д. Российско-украинское пограничье (южная часть): идентичность и современная ситуация / Приграничные районы и приграничное сотрудничество. Под ред. Л. Б. Вардомского. М.: ИМЭПИ РАН, 2000, с. 95-121.
16. Черненко Т. В. Окупований Крим: шляхи запобігання політичному та соціокультурному дистанцюванню від України // Стратегічні пріоритети. № 3 (32). 2014. С. 52-61
17. Царьов Ю. О. Сучасний стан та перспективи договірно-правового оформлення морських кордонів України. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua>.
18. Уська У. Проблема визначення українсько-російського кордону: етапи переговорного процесу та його перспективи // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2013. Вип. 25. С. 154.

19. Журженко Т. Українсько-російський кордон як культурний і політичний конструкт // Українсько-російське пограниччя: формування соціального та культурного простору в історії та в сучасній політиці. Семінар, м. Харків, 11 квітня 2003 р. Харків, 2003. С. 9. URL: http://www.kennan.kiev.ua/kkp/content/seminars/materials/2003_04_11.pdf.
20. Мокляк Н. Н., Перепелица Г.Н., Фареник С. А. Феномен военно-политического конфликта в современной этнополитической ситуации. К., 1995. 160 с.
21. Перепелица Г. М. Конфлікти в посткомуністичній Європі. К.: НІСД, 2003. 432 с.
22. Синогин О. А. Межгосударственные территориальные конфликты в Южно- Китайском море [Текст] // Проблемы геоконфликтологии. Т. 1. // под ред. Н. С. Мироненко. – М.: Пресс-Соло, 2004. – С. 137-150.
23. Клименко Б.М. Мирное разрешение территориальных споров. – М.: Межд. отн. - 1982. – 183с
24. Подоплёкин А. Арктика как объект геополитических интересов неарктических государств .2015. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/arktika-kak-obekt-geopoliticheskikh-interesov-nearkticheskikh-gosudarstv>
25. Система фундаментальных научных исследований в Арктике и реализация геополитических интересов циркумполярных стран (2014)/ Павленко В. И., Подоплекин А. О., Куценко С. Ю. // Арктика: экология и экономика. №4 (16). 2014. URL: [http://www.ibrae.ac.ru/docs/4\(16\)/086_092_ARKTIKA_4\(16\)_12_2014.pdf](http://www.ibrae.ac.ru/docs/4(16)/086_092_ARKTIKA_4(16)_12_2014.pdf)
26. Фененко А. Международное соперничество за освоение общих пространств // Офіційна сторінка Журналу «Міжнародні процеси» – URL: <http://www.intertrends.ru/twenty-second/003.htm>
27. Лазарева Т. Китай спешит к разделу арктического пирога // – URL: atrinfo.ru/commentary/pie.html
28. Стратегии иностранных государств в Арктике – URL: <http://russiancouncil.ru/common/upload/Arctic%20Anthology%20Vol%201-2.pdf>
29. Лабецкая Е. О. Трансарктика в контексте российских приоритетов// Мировая экономика и международные отношения. – 2015. –№ 2. – С. 106-114
30. Перегудов С. М. Семененко И. С. Референдум о независимости Шотландии и проблемы британской государственности // Мировая экономика и международные отношения. – 2015. – № 3. – С. 64-7
31. Яшлавский А. Я. Экстремистские группировки в сирийской гражданской войне: новые игроки и новые угрозы// Мировая экономика и международные отношения. – 2014. –№ 10.– С. 93-104
32. Ланда Р. Г. Исламизм и арабская весна // Восток – 2014 - № 1
33. Шаумян Т. Л. Индийско-китайские отношения как фактор международной стабильности // Индия в глобальной политике. Москва, 2003. С. 49-65

34. Севостьянова Н. Про питання про сутність територіальних спорів та їх видів. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/05/24.pdf>
35. Мажар Л. С. Азовсько-керченське розмежування (делімітація) // Підприємництво, господарство і право. - 2011. № 7. С. 54-58.
36. Мажар Л. С. Використання суднового ходу Дунай—Чорне море через гирло Бистре: міжнародний спір чи ситуація // Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наукових праць. К. : Ін-т між. відносин Київ. нац. ун-ту ім.Т.Шевченка, 2011. Вип. 99. Ч. II. С. 149-154.
37. Мажар Л. С. Поняття міжнародного спору в сучасному міжнародному морському праві // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право : наук. журнал. 2010. № 3. С. 144-148.
38. Мажар Л. С. Позиції України та Румунії щодо морської делімітації в Чорному морі // Підприємництво, господарство і право. 2011. № 8. С. 125-129.
39. Мажар Л. С. Чорноморські протоки Босфор і Дарданелли: міжнародні морські спори з приводу їх використання // Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наукових праць. - К. : Ін-т між. відносин Київ. нац. ун-ту ім.Т.Шевченка, 2011.-Вип. 101. Ч. I. С. 157-161.
40. Спорные и зависимые территории мира. 2015/ Географическая энциклопедия стран мира. URL: http://geo.koltyrin.ru/strany_mira_zavisimye.php
41. Спорные части мира / Агентство «Вести-репортер». 2015.URL: <http://reporter.vesti-ukr.com/art/y2014/n18/8972-spornye-chasti-mira.html#.VOsu8PmsXTo>

Змістовний модуль 2. Особливості класифікації регіонів та країн світу

Семинар № 6

ТЕМА 6. Класифікація країн за формою політичного правління

1. Поняття «форми політичного правління».
2. Республіканська форма правління та її типи в історії та сучасності. Розподіл країн за формою республіканського типу правління. Феномен теократичних республік.
3. Монархічна форма правління та її типи в історії та сучасності. Розподіл країн за монархічною формою правління. Феномен гібридних монархій.
4. Держави «у складі Співдружності та визначення їх форм правління.

Самостійна робота студента

Доповіді, реферати (за вибором)

Історія розвитку та падіння арабської ісламської джамахірії.

Нетипові форми правління.

Династії та династичні територіальні володіння в історії Європи.

Історія держав як династичних володінь.

Монархії в країнах Азії: особливості сучасного розвитку

Європейські монархії сучасності (за вибором студента)

Зміна форми правління в сучасній країні (за вибором студента)

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ):

КАРТА 7. Класифікація країн за типом державного правління.

Картографічне зображення приналежності країни до республіканської (з її підвидами) чи до монархічної форми (з її підвидами) правління.

Юрківський В.М., Країни світу. – К.: Либідь, 1999. – 368 с.;

Безуглий В.В., Козінець С.В.. Регіональна економічна та соціальна географія світу. –К., 2003. – С.66 – 70.

Література

1. Сравнительная политика. Основные политические системы современного мира / Ред. Бакирова В. С., Сазонова Н. И. Харків: ХНУ, 2005.
2. Троян С. С. Порівняльні політичні системи сучасності: Навч. посіб. К.: НМЦВО, 2003. 266 с.
3. Лісничий В. В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних країн. Харків: Торнадо, 2001. 352 с.
4. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: Інституційний вимір. — Львів: Тріада плюс, 2004. 392 с
5. Эндрейн Ч. Ф. Сравнительный анализ политических систем: Пер. с англ. М.: Весь мир, 2000. 320 с.

6. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн: Підруч. К.: АртЕК; Вища шк., 1997. 262 с. 62.
7. Чиркин В. Е. Конституционное право зарубежных стран: Учебник. М.: Юристь, 1997. 567 с. 58.
8. Шаповал В. М. Державний лад країн світу. К.: УЦПС, 1999. 320 с
9. Сухоруков А. В. Британское содружество наций: прошлое и настоящее // Новая и новейшая история. – 2006. № 5
10. Антонов М. Ф. Глава 11. Джамахирия как вызов капитализму и псевдосоциализму // От лжекапитализма к тоталитаризму!, Мир в XXI веке. М, 2008, 592 с.
11. Васильев Л. С. История Востока. В 2 Т. М., 2001.
12. Сапронова М. С. Арабский Восток: власть и конституции. М, 2001. 216 с.
13. Козырин А. Н. Джамахирийская политическая концепция и государственный механизм Ливии. М., 1992.
14. Ланда Р. Г. Исламизм и арабская весна // Восток. 2014. № 1
15. Терещук М. М., Долгий О. А. Форми державного правління: історико-правовий аспект // Вісник Закарпатського національного університету : Юридичні науки. 2011. № 1. С. 70-76.
16. Столяров И. В. Введение к системной морфологии государства // Госво и право. 2003. № 8. С. 10-18.
17. Арановский К. В. Государственное право зарубежных стран : учеб. для вузов. 3-е изд., перераб. и доп. М. : ФОРУМ ИНФРА, 2001. 486 с.
18. Процюк, І. В. Форма державного правління: поняття і сутність [Текст] / І. В. Процюк // Проблеми законності. Вип. 106. Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2010. С. 7-17.
19. Процюк, І. В. Класифікація форм державного правління [Текст] / І. В. Процюк // Проблеми законності. Вип. 107. Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2010. С. 3-13.
20. Воскресенский Ю. В. Понятие формы правления и критерии её различия // Держава і право : Юрид. і політ. науки : зб. наук. пр. К., 2002. Вип. 15. С. 178–185.
21. Чиркин В. Е. Нетипичные формы правления в современном государстве // Государство и право. — 1994 № 1. С. 109 ж-л «Новая и новейшая история». URL: <http://annales.info/sbo/contens/nni.htm>
22. ж-л «Латинская Америка». URL: <http://www.ilaran.ru/?n=964>
23. ж-л «США: политика, экономика, культура». URL: <http://www.iskran.ru/journal.php>
24. ж-л «Мировая экономика и международные отношения». URL: <http://www.polisportal.ru/meimojournal.html>
25. ж-л «Стратегічна панорама». URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5>
26. ж-л «Международная жизнь». URL: <https://interaffairs.ru/virtualread>
27. ж-л «Азия и Африка». URL: <https://asaf-today.ru/ru/>

28. ж-л «Ближний Восток и современность». URL: <https://elibrary.ru/contents.asp?issueid=1543195>

29. ж-л «Проблемы Восточной Европы». URL: <http://nsarchive2.gwu.edu//rus/EEProblems.html>

Семинар № 7

ТЕМА 7. Класифікації країн за релігійним різноманіттям, релігійною орієнтацією та рівнем релігійного та ідеологічного плюралізму. Класифікація країн з типом політичного режиму

1. Релігійне різноманіття світу. Поняття індексу релігійного різноманіття. Класифікація країн світу за індексом релігійного різноманіття.

2. Поняття «релігійний та ідеологічний плюралізм». Дифамаційні та антидифамаційні процеси. Секулярний розвиток ХХ століття та сучасний постсекуляризм у країнах Європи.

3. Моделі державно-релігійних відносин: «теократична», «цезарепапійська», «папоцентристська», «клерикальна», «конкордатна», «партнерська» «синкретична», «симфонія влад», «симбіотично партнерська», «національної церкви», «державної церкви», «традиційної церкви», «конфронтаційна», «антагоністична», «плюралістична».

4. Класифікація країн за рівнем ідеологічного плюралізму.

5. Поняття «політичного режиму». Класифікації політичних режимів. Авторитарні політичні режими в країнах світу: історія та сучасність. Тоталітарні режими в країнах світу: їх ідеологічне підґрунтя.

6. Вплив релігійних цінностей на соціально-економічний та ідеологічний розвиток.

7. Поняття «юридична географія світу».

Самостійна робота студента

Доповіді, реферати (за вибором)

Сучасні локальні релігійні системи (синтоїзм, бон, індуїзм, іудаїзм, ін..) *(бажано з презентацією)*

Соціально-економічна доктрина протестантизму.

Соціально-економічна доктрина католицизму.

Економічна доктрина православної церкви.

Розвиток соціально-економічної доктрини в мусульманському праві.

Економічні принципи іудаїзму.

Поняття «Правова сім'я» в політико-правових класифікаціях країн світу.
Англо-саксонська та романо-німецької правові сім'ї.
Іудейське право як звичаєве право. Галаха.
Ісламське право як звичаєве право. Шаріат.
Правові системи Східної Азії.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ):

КАРТА (за бажанням). Класифікація країн за домінуючим віросповіданням.

КАРТА (за бажанням). Класифікація країн за типом державно-релігійних відносин. Картографічне зображення приналежності країни до країн клерикального чи секулярного типу.

Література

1. Religious Diversity Index Scores by Country. URL: <http://www.pewforum.org/2014/04/04/religious-diversity-index-scores-by-country/>
2. CIA Factbook; [Електронний ресурс] / The Central Intelligence Agency. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2122.htm>
3. Global Christianity – A Report on the Size and Distribution of the World's Christian Population / december 19, 2011 URL: www.pewresearch.org/fact-tank/2014/07/22/in-30-countries-heads-of-state-must-belong-to-a-certain-religion/ Religious affiliation of immigrants to Europe
4. Global Religious Diversity. Half of the Most Religiously Diverse Countries are in Asia-Pacific Region / The Pew Research Center's Religion & Public Life Project, launched in 2001 as the Pew Forum on Religion & Public Life, seeks to promote a deeper understanding of issues at the intersection of religion and public affairs; URL: <http://www.pewforum.org/files/2014/04/Religious-Diversity-full-report.pdf>
5. The Global Catholic Population, february 13,2013; [Електронний ресурс] / The Pew Research Center's Religion & Public Life Project – URL: www.pewresearch.org/facttank/2014/07/22/in-30-countries-heads-of-state-must-belong-to-a-certain-religion/ 10. The Global Religious Landscape / december 18, 2012 / The Pew Research Center's religion & public life project URL: www.pewresearch.org/facttank/2014/07/22/in-30-countries-heads-of-state-must-belong-to-a-certain-religion/
6. Тейлор Ч. Что такое светскость?/ Чарльз Тейлор // Государство, религия, церковь в России и за рубежом. – 2015. № 1 (33). С. 218 – 253.
7. Капуто Дж. Как секулярный мир стал постсекулярным / Джон Капуто // Логос (философско- литературный журнал). 2011. №3. С. 186-206.

8. Кырлежев А. Постсекулярная эпоха: Заметки о религиозно-культурной ситуации / А. Кырлежев // *Континент*. 2004. № 120. С. 252-264.
9. Узланер Д. Картография постсекулярного; [Электронный ресурс] / Дмитрий Узланер // *Отечественные записки*. 2013. №1 (52). URL: <http://www.strana-oz.ru/2013/1/kartografiya-postsekulyarnogo>
10. Бергер П. Фальсифицированная секуляризация / Питер Бергер // *Государство, религия, церковь в России и за рубежом*. 2012 № 2 (30). С. 8 -20.
11. Маранов Р. Дискриминация по религиозному признаку: понятие, формы проявления, законодательство / Роман Маранов // *Религия и право*. –2008 –№ 2 (45) –С. 6-13
12. Ричардсон Дж. Социальное конструирование правового плюрализма / Джеймс Ричардсон // *Государство, религия, церковь в России и за рубежом*. 2013. № 2 (31). С.40-62
13. Темперман Дж. Свобода выражения и религиозные чувства в плюралистических обществах: проблема экстремальных высказываний / Дж. Темперман // *Государство, религия, церковь в России и за рубежом* – 2013. № 2 (31). С. 13-39 .
14. Міма І. В. Моделі державно-церковних відносин : порівняльний аспект / І. Міма // *Зб. наук. пр.: Юрид. і політ. науки*. К.: Ін-т держави і права НАНУ, 2005. Вип. 29. С. 63- 70.
15. Калниш Ю. Державно-церковні відносини : історія розвитку і сучасна політична типологізація / Ю.Калниш // *Актуальні проблеми державно-церковних відносин в Україні: науковий збірник / Відділення релігієзнавства Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України*; [Ред. В. Д. Бондаренко, А. М. Колодний]. К.: ВіП, 2001, С. 198- 200.
16. Лагода Е. А. Конкордатная система как модель правового регулирования государственно-церковных отношений / Е.А. Лагода // *Общество: политика, экономика, право*. 2010 № 2. С. 57-60 – С. 58.
17. Бальжик І. А. Відносини держави і церкви: «Симфонія влад» : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Бальжик І. А. Одеса, 2007. 21 с.
18. Бальжик І. А. Теократична держава та «симфонія влади» / І. А. Бальжик // *Держава і право : зб. наук. пр. : Юрид. і політ. науки*. К. : Ін-т держави і права НАНУ, 2006. Вип. 32. С. 67-75.
19. Мирошникова Е.М. Кооперационная модель государственно-церковных отношений: опыт и проблемы / Е. М. Мирошникова. М.: Институт Европы РАН, 2007. 181 с.
20. Журавлева О. І. Від конкордату до системи конституційних угод (досвід державно-церковних відносин іспанії та Італії); [Електронний ресурс] / О. І. Журавлева. // *Матеріали 10-ї науково-практичної конференції* URL: http://iai.donetsk.ua/_u/iai/dtp/CONF/10/articles/sec2/s2a3.html

21. Білаш О. В. Основні моделі фінансування церков і релігійних організацій у країнах ЄС / О.В. Білаш // Актуальні проблеми держави і права. 2014. С. 172-178.
22. Андрусишин Б. І. Державно-церковні відносини: історія, сучасний стан та перспективи розвитку : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Б. І. Андрусишин, В. Д. Бондаренко. К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. 387 с
23. Куницын И. Юридические проблемы отражения традиционности религиозных сообществ в законодательстве. URL: <http://religion.russ.ru/state/20020516-kunitsin.html>
24. Робберс Г. Государства и религии в Европейском Союзе. М. : Ин-т Европы РАН, 2009. – 719
25. Феррари С. Европейская модель церковно-государственных отношений. Ч. III. Избирательное сотрудничество между государством и религиозными общинами // Интерфакс-Религия, 2.03.2005. URL: <http://www.interfax-religion.ru/?act=analysis&div=11>
26. Феррари С. Светское и церковное в европейской конституции ; // С. Феррари. URL: http://ruskline.ru/monitoring_smi/2003/06/04/svetskoe_i_cerkovnoe_v_evropejskoj_konstitucii/
27. Четверикова О. Религия и политика в современной Европе / О. Четверикова – М.: Московские ученики и картолиотография, 2005 – 176 с.
28. Овсиенко Ф. Г. Взаимоотношения государства и церкви в странах Восточной Европы / Ф. Г. Овсиенко // Мировой опыт государственно-церковных отношений: [Учебное пособие]. / [Под ред. Н. А. Трофимчука]. : М. : Изд-во РАГС, 1998. 305 с.
29. Онищук С. В. Конкордатна система – модель відносин між Церквою та Державою. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej18/PDF/29.pd>
30. Онищук С. В. Моделі державно-церковних відносин. URL: [http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/2014-02\(12\)/4.pdf](http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/2014-02(12)/4.pdf)
31. Левчук Д. В. Конституционно-правовое регулирование религиозных отношений и статуса церквей. [Электронный ресурс] // Современные научные исследования и инновации. – 2013. – № 1 – URL: <http://web.snauka.ru/issues/2013/01/19809> (дата обращения: 26.07.2014).
32. Религиозная ситуация и государственно-конфессиональные отношения в 2010 году. URL: http://www.belarus21.by/ru/main_menu/religion/sotr/%3C##href
33. Сикорская Н. ОБСЕ осудила Швейцарию за религиозную дискриминацию. 9.02.2012/ L'OSCE critique la Suisse pour la discrimination religieuse / Надежда Сикорская //Швейцарские новости. Каждый день./ Actualité suisse en russe. Tous les jours. URL: <http://www.nashagazeta.ch/news/12961>

34. Тюрин Ю. Церковь Датского народа / Ю. Тюрин / Агентство Политических новостей, 03.05.2005. URL: <http://www.apn.ru/publications/article1381.htm>

35. Чернышева О. В. Церковь и демократия. Опыт Швеции. М.: Наука, 1994. 188 с.

36. Широке розмежування держави та Церкви у Ліхтенштейні» 17.08.2011 // Католицький оглядач. Інформаційний сайт порталу МСІ URL: <http://archive.catholicnews.org.ua/shiroke-rozmezhuвання-derzhavi-i-tserkvi-u-likhtenshteini#point>

37. Зудов Ю. В. Государство и церковь в Дании: история и современность / Ю. В. Зудов // Новая и новейшая история. 2010. № 4. С. 63-76

38. Штерин М. Религиозный плюрализм и новые религии в Англии / Марат Штерин // Индекс. 2000. № 11

39. Колпинская Е. Г. Государственная политика Великобритании и Франции в отношении мусульманских общин во второй половине XX – начале XXI ст. (сравнительный анализ) // Автореф. на соискание канд. истор. н, по специальности 07.00.03 – история. Томск, 2008

40. Захаров В.А. Мальтийский Орден: история и современность / В. А. Захаров – М.: Огни, 2003.– 240 с.

41. Четверикова О. Н. Ватикан: курс на мировое правительство //Фонд стратегической культуры. 28.10.2009. URL: <http://fondsk.ru/article.php?id=2556>.

42. Четверикова О. Н. Новый папа римский будет строить единую мировую религию. 2013. 21 марта. URL: <http://www.kp.ru/daily/26049.3/2961619/>

43. Ислам в современной Европе: демография, интеграция, перспективы. URL: <http://www.academia.edu/4020367>

44. Четверикова О. Ислам в современной Европе: стратегия «добровольного гетто» против политики интеграции // Россия XXI. 2005. № 1. С. 54–66. URL: <http://www.mgimo.ru/files/144983/144983.pdf>

45. Яшлавский А. Я. Экстремистские группировки в сирийской гражданской войне: новые игроки и новые угрозы// Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 10. С. 93-104

46. Ланда Р. Г. Исламизм и арабская весна // Восток. 2014. № 1

47. Васильев Л. С. часть 4. Современный Восток. Процессы и пролемы) // История Востока . В 2 Т. Т.2. М., 2001. С.281-556

Україна:

48. Дані Державного департаменту у справах національностей та релігій. Звіт про мережу церков і релігійних організацій в Україні станом на 01.01.2015 р. ; [Електронний ресурс] // Релігійно-інформаційна служба України – URL: <http://risu.org.ua/ua/index/resources/statistics/ukr2015/60129/>

49. Держава і Церква: форми взаємодії в умовах трансформації українського суспільства : матеріали Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2014 р. / [За заг. ред. проф. Докаша В. І.] – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2014. – 224 с

50. Державно-церковні відносини: світовий досвід і Україна (історико-політичний аналіз) / Сьомін, Ю. Г. Калниш, В. М.Петрик, В. В. Остроухов. – К., Вид-во Європ. Універ-ту, 2002. – 135 с.

51. Єленський В. Перспективи розвитку української системи церковно- державних відносин / Віктор Єленський // Релігійна свобода: гуманізм і демократизм законодавчих ініціатив в сфері свободи совісті (міжнародний і український контекст): науковий щорічник / [за заг. ред. А. Колодного і О. Сагана]. – К., 2000. – С. 85–88.

52. Матвеев В. Іудейська громада України: історія, стан та основні тенденції розвитку / Матвеев В. // Іудаїзм: сутність, історія, сучасні виміри: Матеріали Шостої міжнародної молодіжної релігієзнавчої літньої школи ; [Наук. ред. А.М. Басаурі Зюзіна, О.С. Кисельов] – К., 2008. – С. 10–23.

53. Филипович Л. Нові релігійні течії України: огляд, документи, переклади / Филипович Л., Дудар Н. – К.: Наукова думка, 2001. – 132 с. – НАН України, Від-ня релігієзнавства Ін-ту філософії ім. Г. С. Сковороди.

54. Саидов А. Х. Сравнительное правоведение и юридическая география мира. М., 1993.

55. Сюкияйнен Л. Р. Мусульманское право. - М., 1986.

56. Менахем Элон "Еврейское право" Санкт-Петербург, издательство Юридический центр пресс 2002

57. Білоус А. О. Політико-правові системи: світ і Україна: Навч. посіб. К.: МАУП, 2000. 198 с.

58. «Религия и право» журнал URL.: <http://www.sclj.ru/analytics/magazine/>

59. ж-л «Новая и новейшая история». URL: <http://annales.info/sbo/contens/nni.htm>

60. ж-л «Религия и право». URL: <http://www.sclj.ru/analytics/magazine/>

61. Ж-л «Государство, религия, церковь». URL: <http://www.religion.ganepa.ru/>

62. ж-л «Антропология, археологии, этнология Евразии». URL: http://www.archaeology.nsc.ru/ru/publish/journal/jr_AEAE_ru.aspx

63. ж-л «Демографія та соціальна економіка». URL: http://dse.org.ua/arhcrive/22/22_10.html

64. Матеріали сайту «Демоскоп». URL: <http://demoscope.ru/weekly/knigi/books.php>

65. ж-л «Демоскоп». URL: <http://demoscope.ru/weekly/2015/0629/index.php>

66. ж-л «Латинская Америка». URL: <http://www.ilaran.ru/?n=964>

Семинар № 8

ТЕМА 8. Демографічні процеси та демографічна політика країн світу

1. Класифікація країн світу за кількістю та щільністю населення.
2. Світова демографічна ситуація. Статевовіковий склад населення. Типологія країн за темпами відтворення населення.
3. Поняття та історичні типи відтворення населення. Історична динаміка (етапи).
4. Демографічна політика: поняття, визначення, концепції. Методи і форми проведення демографічної політики. Вплив демографічної політики на етнокультурні процеси в світі.
5. Досвід міжнародних організацій в дослідженні та регулюванні світових демографічних процесів. Програми планування сім'ї. діяльність ООН та інших міжнародних організацій в сфері народонаселення. Демографічні прогнози ООН.
6. Міграція як механічне відтворення населення. Види міграцій. Вплив соціальних та природних факторів на склад та відтворення населення.

Самостійна робота студента

Доповіді, реферати (за вибором)

Кількість та щільність населення за регіонами світу. Порівняльний аналіз країн.

Порівняльний аналіз тривалості життя в країні та регіонах світу.

Історичні типи відтворення населення. Динаміка росту населення світу.

Демографічна революція: історія поняття та процесу.

Демографічний перехід: історія поняття та процесу.

Мальтузіанство як вид демографічної політики

Популяціонізм як вид демографічної політики.

Євгеніка в історії демографії.

Гуннар та Альва Мюрдали: вклад в розвиток заходів демополітики.

Див.:

- Карлсон А. Шведский эксперимент в демографической политике: Гуннар и Альва Мюрдали и межвоенный кризис народонаселения / пер. с англ. М.: 2009. 312 с. -URL:<http://demoscope.ru/weekly/2012/0509/biblio01.php>
Політика планування населення в цілях національних урядів та міжнародних організацій.
Вплив демографічної політики на етнокультурні процеси в світі.

Література

1. Вовк О. О. Демографічна політика як напрям дослідження політології / О. О. Вовк // Політологічні записки: Збірник наукових праць. Вип. 1 (5). – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2012. –372 с. – С.282-290.
2. Дністрянський М. С. Демогеографічні та геокультурні чинники трансформації геополітичного світоустрою // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Географічні науки. №8. 2011.- С. 95 - 101.
3. Demography Report 2010 / Commission staff working document – European Commission – Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion and Eurostat, the Statistical Office of the European Union – 2010 – P.1 – 141.
4. Монье А. Население Европы: 1950-2050 / Ален Монье // Население и общество (Инф. Бюллетень Центра демографии и экологии человека Ин-та народохозяйственного прогнозирования РАН) – 2000 – июль № 46. – С. 33-36.
5. Пределы роста : [доклад по проекту Римского Клуба «Сложное положение человечества»] / [Д. Х. Мидоуз, Д. Л. Мидоуз, Й. Рэндерс и др.]. ; [пер. с англ.; 2-е изд.]. - М. : Изд-во МГУ, 1991. - 207 с. - Библиогр. в примеч.: с. 202-206
6. Валентей Д. И. Демографическая политика: современное состояние и перспективы / Валентей Д. И., Елизаров В. В., Кваша А. Я. // Теоретические проблемы формирования и развития единого народнохозяйственного комплекса ; [Под ред В.Н. Черковца]. – М.: Изд-во МГУ, 1985. – 184 с.
7. Вишневский А. Г. Демографическая революция – URL: http://demoscope.ru/weekly/knigi/polka/gold_fund09.html
8. Вишневский А. Демография и традиция / А. Вишневский // Демоскоп - № 473 – 474 – 15-28 августа 2011.
9. Кваша А. Я. О некоторых инструментах демографической политики – http://demoscope.ru/weekly/knigi/polka/gold_fund03.html
10. Денисенко М. Б., Ионцев В. А., Хорев Б. С. Миграциология. М.:МГУ, 1989.
11. Казьмина О. Б., Пучков П. И. Основы этнодемографии. – М., 1994.
12. Капица С. П. Общая теория роста человечества . –М., 1999.
13. Население мира. Демографический справочник. М., 1989.
14. Борисов В. А. Демография; Учебник для вузов. М., 1999. 2-е изд. 2001. 3-е изд. 2002.
15. Казьмина О. Е., Пучков П. И. Основы этнодемографии. – М., 1996.
16. Козлов В. И. Динамика численности народов. Методология исследования и основные факторы. - М., 1969,
17. Основы демографии. Под ред. В. А. Ионцева, Б. А. Сушлакова. М., 1997.

18. Пирожков С. И. Демографические процессы и возрастная структура населения. М., 1990.
19. Карлсон А. Шведский эксперимент в демографической политике: Гуннар и Альва Мюрдали и межвоенный кризис народонаселения. Перевод с англ. М., 2009. 312 с. URL:<http://demoscope.ru/weekly/2012/0509/biblio01.php>
20. Кайлова О. В. Опыт семейной политики в странах Европейского Союза: система родительских отпусков / О. В. Кайлова // Политика народонаселения: настоящее и будущее. : [сб-к докладов]. – М., 2005. – С. 15–20.
21. Зубченко Л. А. Семейная политика Франции // Государственная семейная политика европейских стран. Актуальные проблемы Европы.: [сборник науч. трудов] / РАН ИНИОН. Ред. Кол.: Т. Г. Пархалина (гл. ред.) и др. М.: ИНИОН, 2009. Вып. 2. 210 с. С. 72-92 (Центр научно-информационных исследований глобальных и региональных проблем Отдела Зап. Европы и Америки ИНИОН РАН)
22. Карлсон А. Шведский эксперимент в демографической политике. Гуннар и Альва Мюрдали и межвоенный кризис народонаселения / А. Карлсон ; [пер. с англ. Б. Пинскера]. М. : ИРИСЭН: Мысль, 2009. 312 с. (Социология). Библиогр.: с. 281-296.
23. Волинець Л. С. Демографічна політика України в період становлення державності : автореф. дис...канд. політ. Наук на здобуття наук. Ступеня канд. політ. Наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / Л. С. Волинець. Одеса, 1997. – 18 с. / (Одеський держ. Ун-т ім. І. І. Мечникова)
24. Демографічна ситуація в Україні 2014 р. за даними офіційного сайту Державного комітету статистики України. / Держ. Ком статистики України: ред. О. Н. Осауленко. Експрес–випуск від 16.06.2014. №124/0/10.2вн-14. URL:<http://www.ukrstat.gov.ua/>
25. Демографічні перспективи України: 2000-2075 роки / [Лібанова Е.М., Макарова О.В., Позняк О.В., Шевчук П.С., Шишкін В.С.] // Зайнятість та ринок праці: Міжвід. наук. зб. - К.: РВПС України НАН України. - 1999. – Вип. 11. - С. 126-141.
26. Репродуктивный туризм – URL: <http://demoscope.ru/weekly/2012/0509/tema05.php>
27. Журнал «Демографія та соціальна економіка». URL: http://dse.org.ua/arhcrive/22/22_10.html
28. Матеріали сайту «Демоскоп». <http://demoscope.ru/weekly/knigi/books.php>
29. ж-л «Новая и новейшая история» .URL: <http://Annales.info/sbo/contens/nni.htm>
30. ж-л «Религия и право». URL: <http://www.sclj.ru/analytics/magazine/>
31. ж-л «Государство, религия, церковь». URL: <http://www.religion.ranepa.ru/>

32. ж-л «Антропология, археології, етнологія Евразии «–Режимдоступу: http://www.archaeology.nsc.ru/ru/publish/journal/jr_AEAE_ru.aspx
33. ж-л «Демографія та соціальна економіка» . URL: http://dse.org.ua/arhcive/22/22_10.html
34. Матеріали сайту «Демоскоп». URL: <http://demoscope.ru/weekly/knigi/books.php>
35. ж-л «Демоскоп». URL: <http://demoscope.ru/weekly/2015/0629/index.php>
36. ж-л «Латинская Америка» . URL: <http://www.ilaran.ru/?n=964>
37. ж-л «США: политика, экономика, культура» .URL: <http://www.iskran.ru/journal.php>
38. ж-л «Азия и Африка».URL: <https://asaf-today.ru/>
39. ж-л «Ближний Восток и современность». URL: <https://elibrary.ru/contents.asp?issueid=1543195>
40. ж-л «Проблемы Восточной Европы. URL:<http://nsarchive2.gwu.edu/rus/EEProblems.html>

Семинар № 9

ТЕМА 9. Антропологічна та етнолінгвістична класифікації народів світу

1. Географічна класифікація народів світу. Загальні підходи до класифікації. Принципи класифікації етносів.
2. Антропологічна класифікація. Основні расові ознаки. Поняття «раса» і її відмінності від «етносу». Проблема расогенезу та його основних етапів. Великі раси. Мали раси. Перехідні раси. Змішані раси. Расовий склад населення світу
3. Мовна класифікація народів світу. Проблема генези мов народів світу. Морфологічна та генетична класифікація мов. Мовний склад населення світу
4. Особливості антропологічної та етнолінгвістичної ситуацій в регіонах світу. Поняття «мовна ситуація». Поняття «етнокультурна ситуація».

Самостійна робота студента

Доповіді, реферати (за вибором)

Гіпотезі індоєвропейської (арійської) прабатьківщини (археологічні, лінгвістичні, антропологічні, ін.) *(бажано з презентацією)*

Великі раси та малі раси: проблеми походження, розселення

Перехідні / контактні раси: формування та розселення *(уральсько-лапаноїдна, туранська, малайська, дравідійська, ефіопська, ін.)*

Змішані раси. Проблеми расових міксацій

Політика сегрегації та расових чисток як наслідки розвитку євгеніки.

Політика апартеїду.

Політика мультикультуралізму.

Державна політика країн світу щодо підтримки розвитку антропологічного, культурного, етнолінгвістичного різноманіття.

Мовний склад населення регіону.

Народи та мови регіону світу (за вибором студента).

Тонові мови: поняття, особливості, розповсюдження. *(бажано з картами розповсюдження)*

Теорія ностратичної мови. Глотохронологія – історія методу

Поняття «мовної ситуації»: критерії аналізу. Аналіз мовної ситуації в регіонах.

Штучні та гібридні мови в сучасному світі. Сучасне розповсюдження піджнів (картографічне зображення чи презентація).

Міноритарні мови Європи (доповідь із картою чи презентація).

Особливості закріплення мовних статусів с сучасній політико-правовій практиці: порівняльна характеристика.

Література

1. Арутюнов С. А. Этнические процессы и язык // Обществен, науки. 1986. № 5. С. 142-159.
2. Вайнрайх У. Одноязычие и многоязычие // Новое в лингвистике. Вып. 6. 1972. С. 25-60.
3. Вайнрайх У. Языковые контакты : Состояние и проблемы исследования. Киев : Вища ш к., 1979. 264 с
4. Богораз-Тан В. Г. Распространение культур на земле. Л., 1928. 314 с.
5. Жлуктенко Ю. О. Мовні контакти. К. : Вид-во К т в . ун-ту, 1966. 134 с.
6. Жлуктенко Ю. А. Лингвистические аспекты двуязычия. Киев : Вища ш к., 1974.176с.
7. Этническая история народов Европы (типология этнических процессов). К., 1999.
8. Слука А.Е. География населения с основами демографии и этнографии. М.: МГУ, 1989
9. Коряков Ю.Б. Систематика языков мира и базы данных в интернете (с Т. А. Майсаком) // Труды Международного семинара «Диалог 2001» по компьютерной лингвистике и её приложениям. Том 2. М., Аксаково, 2001. С. 215-229.
10. Паршин П. Языки мира через сто лет. URL: <http://demoscope.ru/weekly/2013/0571/analit01.php>
11. Швейцер А. Д., Никольский Л. Б. Введение в социолінгвістику. – М.: 1978. – 216 с.
12. Языковые ситуации и взаимодействие языков. Киев, 1989. URL: <https://www.booksite.ru/fulltext/yaziksituaz/text.pdf>
13. Бодуэн де Куртене. Избранные труды по общему языкознанию. М. : Изд-во АН СССР, 1963. Т. 1. - 384 с
14. Гавранек Б. К проблематике смешения языков // Новое в лингвистике. Вып. 6. 1972. С. 94-111.
15. Беликов В. И, Пиджины и креольские языки Океании. Социолінгвістический очерк. М.,1998. 198 с.
16. Беликов В. И. Соотношение понятий: язк и диалект.URL: <https://www.youtube.com/watch?v=4RbBhGwwfKw>
17. Как рождаются языки: URL: <http://www.polit.ru/article/2012/01/30/golovko/>
18. Семенас А. Я. Современная языковая ситуация и языковая реформа в Китае // Восток. 1999 №2.
19. Масенко Л. Т. Нариси з соціолінгвістики. К.: Видавничий дім «Києво-Могиллянська академія», 2010. 242 с.
20. Масенко Л. Т. Українська соціолінгвістика: вивчення проблем мовної політики // Українська мова. 2008. № 1. С. 13 - 23.

21. Мацюк Г. Прикладна соціолінгвістика. Питання мовної політики: Навчальний посібник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 212 с. (Серія "Мова і соціум"; Випуск 2.
22. Бунак В. В. Род Homo, его возникновение и последующая эволюция. М.: Наука, 1980.
23. Хрисанфова Е. Н., Перевозчиков И. В. Антропология: Учебник.- 3-е изд. М.: Изд-во МГУ: Изд-во "Высшая школа", 2002.
24. География человеческих рас// Алексеев В. П. Избранное. Т.2. Антропогеография. М.: Наука, 2007
25. Токарев С. А. История зарубежной этнографии: Учеб. пособие. М.: Высш. школа, 1978. 35
26. Итс Р. Введение в этнографию: Учебное пособие. Л.: Издательство Ленинградского университета, 199
27. Рогинский Я. Я., Левин М. Г. Антропология. Учебник для студентов вузов. М., 1978
28. Антропология: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. Ф. Юрій. К.: Дакор, 2008. 421 с.
29. Весь мир: Расы. Народы. Нации и народности: Энциклопедический справочник. Мн.: Харвест, М.: ООО "Издательство АСТ", 2000.
30. Раса і расовий склад населення. URL: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/727-rasi-i-rasovij-sklad-naseleण्या>
31. ж-л «Антропология, археологія, етнологія Евразии». URL: http://www.archaeology.nsc.ru/ru/publish/journal/jr_AEAE_ru.aspx
32. ж-л «Новая и новейшая история». URL: <http://annales.info/sbo/contens/nni.htm>
33. ж-л «Религия и право». URL: <http://www.sclj.ru/analytics/magazine/>
34. ж-л «Государство, религия, церковь». URL: <http://www.religion.ranepa.ru/>
35. ж-л «Антропология, археологія, етнологія Евразии «–Режим доступа: http://www.archaeology.nsc.ru/ru/publish/journal/jr_AEAE_ru.aspx
36. ж-л «Демографія та соціальна економіка». URL: http://dse.org.ua/arhcrive/22/22_10.html
37. Матеріали сайту «Демоскоп». URL:<http://demoscope.ru/weekly/knigi/books.php>
38. ж-л «Демоскоп». URL: <http://demoscope.ru/weekly/2015/0629/index.php>
39. ж-л «Латинская Америка». URL: <http://www.ilaran.ru/?n=964>
40. ж-л «Азия и Африка».URL: <https://asaf-today.ru/ru/>

Семінар № 10

ТЕМА 10: Соціально-економічний розвиток країн світу

1. Соціально-економічні показники розвитку країн та регіонів світу.
2. Чинники успішного соціально-економічного розвитку країн світу.
3. Класифікації країн світу за рівнями: ВВП, ВНП, ВВП на душу населення, ВНП на душу населення, ІРЛП (Індекс розвитку людського потенціалу) та ін.
4. Авторські класифікації країн світу за соціально-економічними показниками.
5. Високорозвинені країни світу – загальні риси та класифікація (Велика сімка. Велика «вісімка». Країни «переселенського капіталізму»). Країни із середнім рівнем розвитку. Економічно слабозрозвинуті країни.
6. Територіальні стратегії додання соціально-економічної «депресивності».
7. Транснаціональні корпорації як нові геостратегічні суб'єкти.

Самостійна робота студента

Доповіді, реферати (за вибором)

Розвинуті країни світу: історія успіху.

Геоелектронічні центри світу. Мірсистемна конкуренція.

Світосистемний транзит. Історія глобального розвитку.

Універсальне угруповання країн: аналіз розвитку (за вибором студента).

Регіональне галузеве угруповання країн: аналіз розвитку (за вибором студента).

Глобальні транзитні та торгівельні шляхи.

Трудова міграція в процесах формування глобальної економіки.

Геоелектронічна конкуренція країн світу.

Авторські класифікації країн світу за соціально-економічними показниками (В. Вольського, Б. Зіміна, В. Максаковського, П.Масляка, Я. Олійника, Б. Болотіна, О. Шаблія (за вибором студента).

Індивідуальне навчально-дослідне завдання №1:

КАРТА 8. Картографічне зображення класифікації країн за рівнем соціально-економічного розвитку (сучасний період). Нанесення на карту Лінії Брандта.

Юрківський В.М, Країни світу. – К.: Либідь, 1999. – 368 с.; Безуглий В.В., Козінець С.В.. Регіональна економічна та соціальна географія світу. –К., 2003. – С.66 – 70.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання №2:

КАРТА 9. Картографічне зображення 10 країн із найвищим рівнем ВНП на душу населення та 10 країн з найнижчим рівнем ВНП на душу населення.

Література

1. О. І. Рогач, О. І. Шнирков. Транснаціональні корпорації // Українська дипломатична академія : у 2 т. Л. В. Губерський (голова). К.: Знання України, 2004. Т. 2. М. Я. 812 с.
2. Арапова Е. В. Экономические стратегии стран Восточной Азии: Новые тенденции развития // Азия и Африка. 2015. № 2
3. Арапова Е. В. Азиатская валютная единица: в поисках оптимальной структуры валютной единицы // Мировая экономика и международные отношения. 2015. № 1. С. 40-51
4. Лебедева Н. Б. Южно-китайское море: окно Индии в АТР // Азия и Африка. 2014. № 2, № 3
5. Ігнат'єв П. М. “Слон” і “дракон” в азіатській грі // Політика і час. 2006. № 6. С. 27-36.
6. Кузнецов В. Трудный путь к взаимопониманию // Азия и Африка сегодня. 2004. № 5
7. Мельянцева В. А. Два азиатских гиганта: основные контуры экономического развития // Восток. 2007. № 4-5. С. 113-128.
8. Ли Син. Исследование «сердцевины» Евразии: «большая игра» России, США и ЕС и стратегия Китая. Пекин, 2013.
9. Ли Син, Нью Ичэнь. Почему ШОС не в состоянии быть опорой стратегии Китая в северо-западном окружении // Исследование международной безопасности. 2013. № 4.
10. Ефремова К. Стратегический треугольник “Россия – Индия – Китай” и концепции “нового мирового порядка”. URL: <http://www.risa.ru/yestnik/01/report/efremova/>
11. Эбохон А. Китай, Россия, Индия: третий лишний // <http://www.chinapro.ru/archive/2/19/>
12. Гуанчен С. Шанхайская организация сотрудничества: приоритетные направления // Мировая экономика и международные отношения. 2002. № 11
13. Лукин А. В. Шанхайская организация сотрудничества // Россия в глобальной политике. 2007. № 3. URL: www.globalffairs.ru
14. Ли В. Ф. АТР в начале XXI века // Внешняя политика и дипломатия стран Азиатско-Тихоокеанского региона : [Учебное пособие. Отв. ред. В. Ф. Ли]. М.: Научная книга, 1998. 78 с. (
15. БРИКС – Латинская Америка: позиционирование и взаимодействие / Отв. Ред. В. М. Давыдов. М. : ИЛА РАН. 2014 186 с.
16. Нетенко Л. Я. Промышленная политика стран Латинской Америки: этап активизации // Латинская Америка. 2014. № 9
17. Железнова О. В. Инновационная политика Чили // Латинская Америка. 2014. № 3
18. Дъяова Л. М, Возвращение Мишель Бачелет (Чили) // Латинская Америка. 2014. № 1

19. Патрисио А. Чавес Савала Ориентиры и достижение плана «Достойная жизнь» // Латинская Америка. 2014. № 3
20. Чумакова М. Л. Китайская «мафия» в Латинской Америке // Латинская Америка. 2014. № 4
21. Бирюкова О. В, На пути к единому рынку услуг: опыт Карибского сообщества // Латинская Америка - 2014. № 8
22. Ващенко Ю. В, Боливия от «левого поворота» к региональной интеграции // Латинская Америка. 2014. № 9
23. Яковлев П. П. Мексика -2014.Реформы на фоне кровавой драмы // Латинская Америка. 2015. № 2
24. Демяшева О. П, Успехи и трудности Боливарианского Альянса // Латинская Америка. 2015. № 2
25. Хмелевская Н. Г. Торговая интеграция в MERCOSUR vs инфраструктурная интеграция в Тихоокеанском Альянсе //Латинская Америка. 2015. № 2
26. Бондаренко К. Латиноамериканський вектор України. Продовження Європейського ? / Агентство УНІАН, 2011. URL:<http://www.unian.ua/common/560721-latinoamerikanskiy-vektor-ukrajini-prodovjennya-evropeyskogo.html>
1. ж-л «Новая и новейшая история». URL: <http://Annales.info/sbo/contens/nni.htm>
2. ж-л «Латинская Америка». URL: <http://www.ilaran.ru/?n=964>
3. ж-л «США: политика, экономика, культура».URL: <http://www.iskran.ru/journal.php>
4. ж-л «Мировая экономика и международные отношения». URL:<http://www.polisportal.ru/meimojournal.html>
1. ж-л «ИММО». URL: <https://www.imemo.ru/>
5. ж- л «Вопросы экономики». URL: <http://www.vopreco.ru/>
6. ж-л «Стратегічна панорама». URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5>
7. ж-л «ИММО». URL: <https://www.imemo.ru/>
8. ж-л «Международная жизнь». URL:<https://interaffairs.ru/virtualread>
9. ж-л «Азия и Африка». URL: <https://asaf-today.ru/ru/>
10. ж-л «Ближний Восток и современность». URL: <https://elibrary.ru/contents.asp?issueid=1543195>
11. ж-л «Проблемы Восточной Европы» URL:<http://nsarchive2.gwu.edu/rus/EEProblems.html>
12. Наукова бібліотека Київської Могилянської Академії. URL: <http://www.library.ukma.kiev.ua/?id=36>
13. Одеська Національна бібліотека ім.. М. Горького. URL: <http://odnb.odessa.ua/>

Семінар № 11

ТЕМА 11. Особливості розвитку країн Європи та процеси соціально-економічної та політичної консолідації

1. Поняття «Європа». Європа як частина світу: розташування, природні умови та ресурси країн Європи. Субрегіональний розвиток Європи. Проблеми історико-етнографічного районування Європи.
2. Антропологічна та лінгвістична характеристика регіону.
3. Міграційні процеси та формування сучасного етнічного складу Європи. Етногенез європейських народів. Етнічні меншини та особливості їх розвитку. Сучасні етнічні процеси.
4. Конфесійна характеристика народів Європи.
5. Класифікація країн Європи за економічними показниками.
6. Класифікація країн Європи за політичними критеріями (форма правління, форми територіального устрою, політичні режими).

Самостійна робота студента

Доповіді, реферати (за вибором)

Малі країни Європи: особливості розвитку та статусу.

Квазідержавні утворення та спірні території Європи

Європейський Союз як тип регіонального комплексного політико-географічного утворення за договірно-правовим критерієм. Етапи розвитку ЄС. Напрями консолідованої політики ЄС.

Рада Європи як тип комплексної міжнародної організації. Міжнародні організації як форми консолідації країн Європи

Україна та ЄС: Угода про Асоціацію. Позиції України в системі соціально-культурних, економічних та територіально-політичних процесів в Європі.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання :

КАРТА 10. Історичні етапи розвиток ЄС. Позначення на політичній карті Європи країн, які увійшли до ЄС за етапи розширення ЄС.

Позначення країн, які входять до Шенгенської зони.

Література

1. Demography Report 2010 / Commission staff working document – European Commission – Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion and Eurostat, the Statistical Office of the European Union. 2010. P.1 – 141.
2. Монье А. Население Европы: 1950-2050 / Ален Монье // Население и общество (Инф. Бюллетень Центра демографии и экологии человека Ин-та народохозяйственного прогнозирования РАН). 2000. июль № 46. – С. 33-36.
3. Кіш. Є. Європа у пошуках нової ідентичності: Інституалізація процесів інтеграції країн Центрально-Східної Європи. М., 1989.

4. Как работают институты ЕС. Гид по институтам ЕС. URL: http://eeas.europa.eu/delegations/russia/documents/publications/how_eu_works_2013_ru.pdf
5. Брусилловская О. И. Німецький чинник посткомуністичної трансформації країн Східної Європи // Буковинський журнал. 2007. № 1. С. 95-103.
6. Новикова О. О. Европейский Союз в системе международной безопасности: новые инструменты кризисного урегулирования / О. О. Новикова // Полис. 2008. №4. С. 174-184
7. Нольте Х.-Х.. Европейский Союз и его место в современной мировой системе // Европа: журнал польского института международных дел. 2002. Том 2, № 1 (2).
8. Цатурян С. А. Мультикультурализм в США и Европе: политтехнологии в действии / С. А.Цатурян, Г. Ю. Филимонов // Политика и общество. № 2. 2012. С.62-71
9. Хахалкина Е. В. Кризис политики мультикультурализма: сквозь призму проблем национальной идентичности на примере Швеции / Е. В. Хахалкина, К. В. Тёркина // Вестник Томского университета. 2011. № 3. С. 61–72
10. Терборн Г. Мультикультурность и Центрально-Восточна Европа в европейской модерности / Горас Тернборн // Перекрёстки. Журнал исследований восточноевроп. пограничья .2006. № 3 –4. С. 138-159.
11. Фадеева Т. Федералистская модель ЕС, концепция и практика // МЭМО. 2000. №6.
12. Бирюков С. Германия и Франция: к согласию во имя Европы?// Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 12. С. 82-90
13. Сидоров В. Военно-силовая проекция интеграционного евростроительства: амбиции и реалии// Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 2. С. 109-118
14. Андреева Т. Н. Великобритания и европейские интеграционные процессы после еврокризиса // Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 11. С. 40-47
15. Кокеев А. М. Германия и реформы ЕС // МЭМО 2014. № 11. С. 27-34
16. Воронов К. В. Перспективы ЕС-интеграции и специфика северных стран// МЭМО. 2014. № 11. С. 54-59
17. Черкасова Е. Г., Испания: взгляд на евроинтеграцию // МЭМО. 2014. № 11. С. 48-53
18. Зуева К. П. Французы о будущем Европейского союза: конфедерация или федерация? // Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 11. С. 35-39
19. Клупт М. Центр-периферийные отношения в Европе: демографический аспект // Мировая экономика и международные отношения. 2015. № 2. С. 58-67

20. Элейзер Дж. Сравнительный федерализм // Полис. 1995. № 5
21. Перегудов С. М. Семенов И. С. Референдум о независимости Шотландии и проблемы британской государственности // Мировая экономика и международные отношения. 2015. № 3. С. 64-7
22. Большая Европа. Идеи, реальность, перспективы [Под общ. ред. Ал. А. Громько и В. П. Фёдорова], М.: Издательство «Весь Мир», 2014 г.
23. Антошкін В. К., Цвірова В. В. Трансформаційні концепції нейтралітету та позаблоковості європейських країн // Стратегічні пріоритети. № 2 (27). 2013. С. 161-168
24. Стрежнева М. В. Участие ЕС в политическом управлении глобальными финансами // Полис. 2014. № 2
25. Снігир О. В. Інституційна трансформація під впливом кризи у Єврозоні // Стратегічні пріоритети. № 1 (25) – 2013. С. 139-146
26. Кушнір М. О. Сучасні стратегічні орієнтири європейської регіональної політики // Стратегічні пріоритети – № 1 (25) . 2013. С.146-15
27. Официальный сайт ЕС. URL: <http://europa.eu/>
28. ж-л «Новая и новейшая история». URL: <http://Annales.info/sbo/contens/nni.htm>
29. ж-л «Религия и право». URL: <http://www.sclj.ru/analytics/magazine/>
30. Ж-л «Государство, религия, церковь». URL: <http://www.religion.ranepa.ru/>
31. ж-л «Антропология, археология, этнология Евразии». URL: http://www.archaeology.nsc.ru/ru/publish/journal/jr_AEAE_ru.aspx
32. ж-л «Демографія та соціальна економіка». URL: http://dse.org.ua/arhcive/22/22_10.html
33. Матеріали сайту «Демоскоп» URL: <http://demoscope.ru/weekly/knigi/books.php>
34. ж-л «Демоскоп». URL: <http://demoscope.ru/weekly/2015/0629/index.php>
35. ж-л «Мировая экономика и международные отношения» .URL: <http://www.polisportal.ru/meimjournal.html>
36. ж-л «ИММО». URL: <https://www.imemo.ru/>
37. ж-л «Вопросы экономики». URL: <http://www.vopreco.ru/>
38. ж-л «Стратегічна панорама» . URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5>
39. ж-л «ИММО» .URL: <https://www.imemo.ru/>
40. ж-л «Проблемы Восточной Европы. URL: <http://nsarchive2.gwu.edu/rus/EEProblems.html>

Семінар № 12

ТЕМА 12. Особливості розвитку країн Азії та процеси соціально-економічної та політичної консолідації

1. Поняття «Азія». Азія як частина світу: розташування, природні умови та ресурси країн Азії. Субрегіональний розвиток Азії. Проблеми історико-етнографічного районування Азії.
2. Проблема етногенезу народів країн Азії. Антропологічна характеристика субрегіонів Азії. Етнічні групи, народи Азії. Демографічна ситуація в Азії.
3. Лінгвістична характеристика народів Азії. Народи Східної, Західної, Північної та Південної Азії.
4. Конфесійна характеристика народів Азії.
5. Класифікація країн Азії за економічними показниками.
6. Класифікація країн Азії за політичними критеріями (форма правління, форми територіального устрою, політичні режими).
7. Військово-політичні конфлікти на кордонах країн Азії.

Самостійна робота студента

Доповіді, реферати (за вибором)

Малі країни Азії: особливості розвитку та статусу.

Квазідержавні утворення та спірні території Азії

Регіональні комплексні угруповання країн Азії.

Регіональні галузеві угруповання країн Азії

Міжнародні організації як форми консолідації країн Азії.

Співробітництво України та країн Азії.

Військово-політичні конфлікти на кордонах країн Азії (один за вибором студента)

Література

1. Сингх Г. География Индии. М.: Прогресс, 1980
2. Сдасюк Г. В. Штаты Индии. Природа, население, хозяйство, города. М.: Мысль, 1981.
3. Баранов С. А. Проблемы сепаратизма и терроризма в штате Ассам (Индия) // Восток. 2001. №3.
4. Кущенко А. А. Индия: традиционный социокультурный комплекс и политика // Восток. 2001. №4.
5. Плешов О. В. Пакистан: религия и политика // Восток. 2000. №4.
6. Москаленко В. Пакистан и Индия. М., 1999.
7. Семенець О. Є. Сучасна Індія. Наука, технології, стратегічні сектори. К., 2006.
8. Латышев И. Покушение на Курилы. Сахалин, 1992.
9. Курилы-острова в океане проблем. М.: «РОССПЭН», 1998. 519 с.
10. Семин А. Интересы Японии в Восточной Азии и Китае. // Проблемы Дальнего Востока. 1997. №1.

11. Лещенко Н. Ф. Социально-экономические и природные факторы динамики численности населения Японии // Восток. 2001. №1.
12. Ноздрев Н. Структурный кризис финансового сектора экономики Японии // МЭМО. 2000. №1.
13. Мешков К. Ю. Особенности этносоциального развития Филиппин // Восток. 1999. №1
14. Вяткин А. Р. Юго-Восточная Азия: демографические аспекты. М., 1986. 216 с.
15. Шпажников Г. А. Религии в странах Юго-Восточной Азии. М., 1980.
16. Ли Син. Исследование «сердцевины» Евразии: «большая игра» России, США и ЕС и стратегия Китая. Пекин, 2013.
17. Ли Син, Нью Ичэнь. Почему ШОС не в состоянии быть опорой стратегии Китая в северо-западном окружении // Исследование международной безопасности. 2013. №4.
18. Эбохон А. Китай, Россия, Индия: третий лишний // <http://www.chinapro.ru/archive/2/19/>
19. Гуанчен С. Шанхайская организация сотрудничества: приоритетные направления // Мировая экономика и международные отношения. 2002. №11.
20. Лукин А. В. Шанхайская организация сотрудничества // Россия в глобальной политике. 2007. № 3. URL:w.w.w. globalffairs.ru
21. Ли В. Ф. АТР в начале XXI века // Внешняя политика и дипломатия стран Азиатско-Тихоокеанского региона : [Учебное пособие. Отв.ред. В.Ф. Ли]. М.: Научная книга, 1998. 278 с.
22. Володин Д. США, Китай и новое военно-стратегическое уравнение в АТР // МЭМО. 2006. № 2.
23. Лю Цзайци Что впереди у КНР и США: вооруженный конфликт или потенциальный союз // МЭМО. 2005. №6.
24. Кокарев К. Традиционная политическая культура Китая и современность // Проблемы Дальнего Востока. 1997. №2
25. Бергер Я. М. Население и продовольственные ресурсы Китая. М., 1983. 83 с.
26. Семенас А. Я. Современная языковая ситуация и языковая реформа в Китае // Восток. 1999. №2.
27. Арапова Е. В. Экономические стратегии стран Восточной Азии: Новые тенденции развития // Азия и Африка. 2015. № 2
28. Арапова Е. В. Азиатская валютная единица: в поисках оптимальной структуры валютной единицы// Мировая экономика и международные отношения. 2015. № 1. С. 40-51.
29. Китай- Индия : отношения, вызовы, перспективы. URL: <http://glasru.ru/kitay-i-indiya-otnosheniya-vyizovyi-perspektivy/>
30. Шелухин А. А. Инвестиции Китая в странах Африки в рамках концепции «Один пояс, Один путь». С. 89-95 // Азиатско-Тихоокеанский

- регион: новый центр мировой политики и экономики? (Мировое развитие. Выпуск 17) / Отв. ред.: К. Р. Вода и др. М.: ИМЭМО РАН, 2017. 195 с. URL:https://www.imemo.ru/files/File/ru/publ/2017/2017_008.pdf
31. Лебедева Н. Б. Южно-китайское море: окно Индии в АТР // Азия и Африка. 2014. № 2 и № 3.
 32. Игнатъев П. М. “Слон” і “дракон” в азіатській грі // Політика і час. 2006. №6. С. 27-36.
 33. Кузнецов В. Трудный путь к взаимопониманию // Азия и Африка сегодня. 2004. №5.
 34. Мельянцева В. А. Два азиатских гиганта: основные контуры экономического развития // Восток. 2007. №4-5. С.113-128.
 35. Шаумян Т. Л. Индийско-китайские отношения как фактор международной стабильности // Индия в глобальной политике. Москва, 2003. С. 49-65
 36. Вода К. Р. Японо-китайские отношения: на пороге холодной войны? // Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 10. С. 84-92
 37. Арапова Е. А. Экономические стратегии стран Восточной Азии Новые тенденции развития // Азия и Африка. 2015. №2 .
 38. Богатуров А. Центрально-Восточная Азия в современной международной политике // Восток. 2005. № 1. С. 102-106.
 39. Соболев А. А. Геополітичні проекти «світових центрів сили» в Центральній Азії // Стратегічні пріоритети. 2013. № 1 (26). С. 155-164.
 40. Гаджиев К. С. Геополитика Кавказа. М., 2001.
 41. Колосов В. Северный Кавказ в российском геополитическом дискурсе // Полис. 2014. № 3.
 42. История народов Северного Кавказа с древнейших времен до конца XVIII в. М., 1988.
 43. Задворнов И. А. Северный Кавказ: этнополитические и религиозные особенности социокультурной идентичности // Социс. 2000. №10. С. 52-57.
 44. Червонная С. М. Тюрко-исламские народы Северного Кавказа: проблемы культурной общности, политической консолидации, мусульманской солидарности. Москва – Кавказ. Диалог культур. М., 1999.
 45. Народы и языки Сибири. М., 1978.
 46. Рудич Ф. М. Много ли власти нужно власти. К., 1999. (Центральноазиатские страны: модель общественного строя. С. 74 –86.)
 47. Народы Средней Азии и Казахстана. Т.1-2., М., 1962.
 48. Искандер А. М. Становление политических систем в странах Закавказья // Россия и Закавказье: поиски новой модели общения и развития в изменившемся мире. М., 1999.

49. Шмелев Н. П. Страны Каспия и Закавказья – государства СНГ: перспективы устойчивого экономического роста // Европа и Россия: проблемы южного направления. Средиземноморье – Черноморье – Каспий. М., 1999.
50. Язькова А. А. Каспийская нефть и возрождение «Великого шелкового пути» // Европа и Россия: проблемы южного направления. Средиземноморье – Черноморье – Каспий. М., 1999.
51. Бушков В. И. Таджикистан: традиционное общество в постиндустриальном мире // Этнографическое обозрение. 1995. №4.
52. Назарбаев Н. Казахстан. 2030. К.: МАУП, 1999.
53. Гумилев Л. Н. Тысячелетие вокруг Каспия. М., 1989.
54. Каримуллин А. Татары: этнос и этноним. Казань: 1989.
55. Крылов А. Б. Нагорный Карабах в геополитическом контексте XXI века. М., Академия гуманитарных исследований, 2006, 87 с.
56. Глонти В. Федеративные отношения в Грузии // МЭМО. 2005. №7.
57. Арабский мир: три десятилетия независимого развития . Под ред В.В. Наумкина., М., 1990.
58. Александров А. А. Монархии Персидского залива. М., 2002.
59. Сапронова М. А. Арабский Восток: Власть и конституции. М., 2001.
60. Арсанукаева М. С. Арабский Халифат. Шариат (Мусульманское право). М., 2002.
61. Ионова А. И. Султангалиева А.К., Юсупов П.С. Современный ислам, человек и общество. М.: Знание, 1991. – 64 с. Новое в жизни, науке. Сер. «Культура и религия», №7.
62. Давыдов А. Д. Сельская община и патронимия в странах Ближнего и Среднего Востока. М., 1979.
63. Асхахов Г. От султана к демократической Турции. История кемализма. М: Госиздат, 1926.
64. Позднянская К. Старая и новая Турция. М., 1974.
65. Родионов М. А. Марониты. Из этноконфессиональной истории Вост. Средиземноморья. М., 1982.
66. Хатами Мохаммад. Ислам, диалог и гражданское общество. (Иран). М., 2001.
67. Кадафи Муаммар. Зеленая книга. (Ливия). М., 1989.
68. Долгов Б. В. Феномен исламского фундаментализма (Алжир) // Восток. –2001 - №2.
69. Валах С. Ашкенази и сефарды: этнокультурна спільність єврейського народу // Релігія і світ.– 2001. №10
70. Зеленый В. В. Борьба с терроризмом в Израиле: понятийный аппарат и институциональная структура // Восток – 2014 - № 2
71. Пырлил Е. Д. Ближневосточный узел: как все завязывалось // Восток. 2000. №5

72. Бородина М. Ю., Ермаков А. А, Летняя война в Газе -2014 // Азия и Африка. 2014. № 12
73. Гольд М. Г. Феномен восточноевропейской элиты как фактор межэтнических противоречий в государстве Израиль // Восток. 1998. №3.
74. Сюкияйнен Л. Р. Шариат и мусульманско-правовая культура. М., 1997.
75. Бодянский В. Л. Современный Бахрейн. М., 1976.
76. Першиц А. И. Племя, народность и нация в Саудовской Аравии // Советская этнография. 1965. №5
77. Георгиев А. Г., Озолинг В. В. Нефтяные монархии Аравии.– М., 1983.
78. Касаев Э. О. Нефтяная промышленность Саудовской Аравии на современном этапе // Восток. 2014. № 2
79. Исаев В. А., Филоник А. О. Государство Катар: проблемы развития. М., 1999.
80. Козырин А. Н. Джамахирийская политическая концепция и государственный механизм Ливии. М., 1992.
81. Яшлавский А. Я. Экстремистские группировки в сирийской гражданской войне: новые игроки и новые угрозы// Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 10. С. 93-104
82. Ланда Р. Г. Исламизм и арабская весна // Восток. 2014. № 1
83. Сарияниди В. И. Бактрия сквозь мглу веков. М., 1984. (История Современного Афганистана).
84. Маначинский А. Афганистан: когда дуют ветры войны. К.: 2006. 576 с.
85. Мельников Е. Н. Политический и государственный строй Ливана. М., 1974.
86. Сапронова М. А. Политика и конституционный процесс в Алжире (1989 -1999). М., 1999.
87. Яшлавский А. Я. Экстремистские группировки в сирийской гражданской войне: новые игроки и новые угрозы// Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 10. С. 93-104
88. Ланда Р. Г. Исламизм и арабская весна // Восток. 2014. № 1.
89. Глазова А. В. Турция-Монархии Персидского залива: политические разногласия и экономические интересы // Азия и Африка. 2015. № 1.
90. Мирский Г. Драма Арабского Востока// Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 11. С. 77-87
91. Беренкова Н. А. Сирийская война «Хезболлы» // Азия и африка. 2015. № 1.
92. Густерин П. Йемен в переходный период. На пути к миру или распаду? Lambert Academic Publishing, 2014.
93. Кто, с кем и за что воюет в Йемене. URL: URL:
94. Конфликт в Йемене как возможный пролог крупной региональной войны на Большом Ближнем Востоке: URL:

<http://muslimpolitic.ru/2015/03/konflikt-v-jemene-kak-vozmozhnyj-prolog-krupnoj-regionalnoj-vojny-na-bolshom-blizhnem-vostoke/>

95. Кравченко В. Що важливо знати про конфлікт у Сирії. URL: https://dt.ua/international/scho-vazhливо-znati-pro-konflikt-u-siryi-_html

96. Війна Сирії: хто проти кого. URL: <http://www.dw.com/uk/%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0-%D0%B2-%D1%81%D0%B8%D1%80%D1%96%D1%97-%D1%85%D1%82%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8-%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE/a-19549608>

97. Журнал «Антропология, археології, етнологія Евразии». URL: http://www.archaeology.nsc.ru/ru/publish/journal/jr_AEAE_ru.aspx

98. ж-л «Новая и новейшая история». URL:

<http://Annales.info/sbo/contens/nni.htm>

99. ж-л «Религия и право». URL: <http://www.sclj.ru/analytics/magazine/>

100. Ж-л «Государство, религия, церковь». URL: <http://www.religion.ranepa.ru/>

101. ж-л «Антропология, археології, етнологія Евразии». URL: http://www.archaeology.nsc.ru/ru/publish/journal/jr_AEAE_ru.aspx

102. ж-л «Демографія та соціальна економіка». URL: http://dse.org.ua/archive/22/22_10.html

103. Матеріали сайту «Демоскоп». URL: <http://demoscope.ru/weekly/knigi/books.php>

104. ж-л «Демоскоп». URL: <http://demoscope.ru/weekly/2015/0629/index.php>

105. ж-л «Мировая экономика и международные отношения». URL: <http://www.polisportal.ru/meimjournal.html>

106. ж-л «ИММО». URL: <https://www.imemo.ru/>

107. ж-л «Вопросы экономики». URL: <http://www.vopreco.ru/>

108. ж-л «Стратегічна панорама». URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5>

109. ж-л «ИММО». URL: <https://www.imemo.ru/>

110. ж-л «Международная жизнь» URL: <https://interaffairs.ru/virtualread>

111. ж-л «Азия и Африка». URL: <https://asaf-today.ru/>

112. ж-л «Ближний Восток и современность». URL:

<https://elibrary.ru/contents.asp?issueid=1543195>

Семінар № 13

ТЕМА 13. Особливості розвитку країн Африки та процеси соціально-економічної та політичної консолідації

1. Територіальне розташування, природні умови та ресурси країн Африки. Етноісторичний розподіл Африки на Афразію, Тропічну і Південну Африку. Субрегіональний розподіл сучасної Африки.
2. Антропологічний склад населення. Етнолінгвістичний склад населення. Етнічні проблеми та трибалізм. Апартеїд, сегрегація, етніцид, геноцид в Африці.
3. Демографічні особливості країн континенту.
4. Економічний розвиток країн Африки.
5. Релігійне різноманіття в країнах Африки. Племінні культури.
6. Формування політичної карти Африки. Проблеми державних кордонів африканських країн.
7. Особливості політико-правового та конституційного розвитку африканських країн.

Самостійна робота студента

Доповіді, реферати (за вибором)

- Формування політичної карти Африки.
- Європейські колонії в Африці та процес деколонізації.
- Політика апартеїду в країнах Африки.
- Малі країни Африки: особливості розвитку та статусу.
- Спірні території Африки
- Регіональні комплексні угруповання країн Африки.
- Регіональні галузеві угруповання країн Азії
- Міжнародні організації як форми консолідації країн Африки.
- Співробітництво України та країн Африки.
- Військово-політичні конфлікти на кордонах країн Африки (один за вибором студента)
- Військові режими в країнах Африки.

Література

1. Васильєв Л. С. Т. 2. Глава 2 части 4: Трибалізм и политическая власть в Африке. Проблемы расизма // История Востока. В 2 Т. Т.2. М., 2001. 559 с. С. 309-35
2. Африканский Л. Африка – третья часть света. Описание Африки и достопримечательностей, которые в ней есть. Л.: Наука., 1983
3. Потехин И. Наследие колониализма в Африке // Международная жизнь. 1964. №3. С. 30
4. Томилин Ю. Территориальные проблемы в Африке // Новое время. 1964. №4. С. 10-11.
5. Социально-экономическая география зарубежного мира / Под ред В. В. Вольского. М., 1989.

6. Этнография. Учебник/ Под ред. Ю. В. Бромлея и Г. Е. Маркова. М., 1982. 320 с.
7. Гладкий Ю. Н. Индустриализация и региональное развитие в Африке. Л.: Наука., 1987.
8. Александровская Л. И. Проблемы промышленного развития Африки. М.: Наука., 1975.
9. Куббель Л.Е.Н. Сонгайская держава. Опыт исследования социально-политического строя. М.: Наука., 1974.
10. Тернбул К. М. Человек в Африке. М.: Наука., 1981.
11. Тарвердова Е. А. Распространение ислама в Западной Африке. М.: Наука, 1967.
12. История Африки. Хрестоматия. М.: Наука, 1979.
13. Ваккури Юха. Цивилизации долины Нигера: Легенды и золото. М., 1988 (Связи Западной Африки со Средиземноморскими культурами).
14. Суптаев М. А. Обычное право в станах Африки. М: Наука., 1984. 117с.
15. Шпажников Г. А. Религии стран Африки. М., 1981.
16. Окоп П' Битек. Африканские традиционные религии. М., 1976.
17. Рулан Н. Юридическая антропология. М.: «Норма», 1999. 310 с.
18. Родионов Ю. А. Политическое развитие современной Ганы. М., 1985.
19. Мерзляков Н. С. Проблемы государственного строительства в странах общей афро-малагонийской организации. М., 1970.
20. Дешан Ю. История тропической Африки. Пер. с фр. М.: Прогресс, 1984. 235 с.
21. Винокуров Ю. Н. Интеллигенция и демократия. Тропическая Африка на рубеже 80-90-х гг. // Восток. 1993. №5.
22. Беляев А. В. Эволюция расовых отношений в ЮАР в последней трети XX в. // Ежегодник «Расы и народы». 1993. Вып. 23. С.251 – 295.
23. Усов В. От panaфриканизма – к созданию Африканского союза //Азия и Африка сегодня. 2002. №10
24. Усов В. Африканский союз: год спустя //Азия и Африка сегодня. 2004. №1.
25. Шведов В. Африканский союз: реальность и проблемы//Компас (комментарии, прогнозы, анализ, события). – Вестник международной аналитической информации ИТАР-ТАСС. 2001. №30.
26. Поляков А. Panaфриканский парламент: шаг на пути к интеграции черного континента? //Компас. Вестник международной аналитической информации. 2004. №15.
27. Поляков А. Удастся ли создать общий рынок в Восточной Африке? //Компас. Вестник международной аналитической информации. 2004. №11.
28. Дегтерёв Д. Китай –Африка: важные аспекты отношений // МЭМО. 2005. №5.

29. Соколенко С.И. Глобальные рынки XXI столетия. К.: «Логос», 1998. 568 с. С. 136 – 172.
30. Васильев А. Большая африканская война // Азия и Африка сегодня. 2001. – №1–2.
31. Бабкин С. Война сепаратистов на юге Сенегала // Компас (комментарии, прогнозы, анализ, события). – Вестник международной аналитической информации ИТАР–ТАСС. 2001. №2.
32. Щенников В. Сьера-Леоне: война, алмазы, власть//Азия и Африка сегодня. 2000. №11-12.
33. Мыльцев П. 2001-й – очередной или последний год конфликта в Анголе? //Компас (комментарии, прогнозы, анализ, события). – Вестник международной аналитической информации ИТАР-ТАСС. 2001. №2
34. Чад: кризисы повторяются // Компас (комментарии, прогнозы, анализ, события). Вестник международной аналитической информации ИТАР-ТАСС. 2001. №23.
35. Поляков А. Эфиопия – Эритрея: трудное испытание миром//Компас (комментарии, прогнозы, анализ, события). Вестник международной аналитической информации ИТАР-ТАСС. 2001. №29.
36. Поляков А. Сомали. Межклановые разборки //Азия и Африка сегодня. 1999, №7.
37. Мыльцев П. Намибия. Земли белых фермеров подлежат перераспределению? // Азия и Африка сегодня. 2000. №9.
38. Абрамова И. О. Фитуни Л. Л. Агрессивные участники геостратегического соперничества в «Исламской Африке» // Азия и Африка. 2014. № 12. С. 8-15. URL: http://asiaafrica.ru/images/AA_nomers/2014/201412/Fituni_Abramova_agresia.pdf
39. Иванова Л. В. «Аш-Шабаб» в Сомали: надежда на мир или угроза миру? // Азия и Африка сегодня. 2013. №12.
40. Мещерина К. В. Новая Ливия: тернистый путь... Куда? // Азия и Африка сегодня. 2014. № 2.
41. Мещерина К. В. Ливия. Долгий путь к стабильности или угроза распада? // Азия и Африка сегодня. 2014.
42. Исаев Л. М., Коротаев А. В. Политическая география современного Египта: опыт количественного анализа// Азия и Африка. 2014. № 9.С.5-13. URL: http://asiaafrica.ru/images/AA_nomers/2014/201409/AiA-9-2014%20Isaev.pdf
43. Васильев А. М., Виницкий Д. И. Египетская конституция: исламское «да» светскому «нет» // Азия и Африка сегодня. 2013. № 3.
44. Яшлавский А. Э. Экстремистская группировка «Боко Харам» в Нигерии: угроза местного или глобального уровня // Мировая экономика и международные отношения. 2015. № 1.

45. Весна закончилась: что получили Египет и тунис после революции. 2016. Режим доступа: URL: <http://www.furfur.me/furfur/freedom/freedom/179059-posledstviya-arabskoy-vesny-egipet-i-tunis>
46. Причины та анализ війни в Судані. 2016. URL: <http://voprosik.net/prichiny-i-analiz-vojny-v-sudane/>
47. ж-л «Новая и новейшая история». URL: <http://Annales.info/sbo/contens/nni.htm>
48. ж-л «Религия и право». URL: <http://www.sclj.ru/analytics/magazine/>
49. Ж-л «Государство, религия, церковь». URL: <http://www.religion.ranepa.ru/>
50. ж-л «Антропология, археология, этнология Евразии». URL: http://www.archaeology.nsc.ru/ru/publish/journal/jr_AEAE_ru.aspx
51. ж-л «Демография та социальная экономика». URL: http://dse.org.ua/archive/22/22_10.html
52. Материалы сайта «Демоскоп». URL: <http://demoscope.ru/weekly/knigi/books.php>
53. ж-л «Демоскоп». URL: <http://demoscope.ru/weekly/2015/0629/index.php>
54. ж-л «Мировая экономика и международные отношения». URL: <http://www.polisportal.ru/meimjournal.html>
55. ж-л «ИМЭМО». URL: <https://www.imemo.ru/>
56. ж-л «Вопросы экономики». URL: <http://www.vopreco.ru/>
57. ж-л «Стратегична панорама». URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5>
58. ж-л «ИМЭМО». URL: <https://www.imemo.ru/>
59. ж-л «Международная жизнь». URL: <https://interaffairs.ru/virtualread>
60. ж-л «Азия и Африка». URL: <https://asaf-today.ru/ru/>
61. ж-л «Ближний Восток и современность». URL: <https://elibrary.ru/contents.asp?issueid=1543195>

Семінар № 14

ТЕМА 14. Особливості розвитку країн макрорегіонів «Північна Америка» та «Латинська Америка»

1. Макрорегіон «Північна Америка» серед сучасних макрорегіонів світу. Географічне розташування та стан соціально-економічного розвитку. Історичні особливості формування макрорегіону.
2. Етнічний, лінгвістичний та релігійний склад країн регіону.
3. Політико-правовий розвиток США та Канади. Сучасний адміністративний устрій та форма політичного правління в країнах регіону. Головні економічні райони та групи штатів у США та Канаді. Економічна карта країн. Розташування населення по штатам та містам.
4. Форма та система політичного правління США та Канади.
5. Характеристика регіонів та субрегіонів Латинської Америки.
6. Етнічний, лінгвістичний та конфесійний склад населення країн Латинської Америки.
7. Економічна та політична характеристика країн Латинської Америки.

Самостійна робота студента

Доповіді, реферати (за вибором)

Політична карта Латинської Америки під час колоніалізму

Федеративний устрій в країнах Америки.

Етнічний склад населення Канади. Українська діаспора у Канаді.

Загальний економічний розвиток та економічні регіони США.

Загальний економічний розвиток та економічні регіони Канади.

Розвинуті країни Латинської Америки.

Соціалізм в країнах Латинської Америки.

Військові режими в історії та сучасності країн Латинської Америки.

Системи економічної та міждержавної взаємодії в Америці. Регіональні комплексні та галузеві політико-географічні утворення за договірно-правовим критерієм в країнах західної півкулі.

Міжнародні організації як форми консолідації країн західної півкулі

Спіробітництво України та країн західної півкулі.

Література

1. Яценко Б. П. Політична географія. К., 2005.
2. Безуглий В. В. Козинець Регіональна економічна та соціальна географія світу. К.: «Академія», 2003. 678 с.
3. Трохимчук С. В., Федунь О. В. Політична географія світу: Навч. посіб. К.: Знання, 2007. 422 с.
4. Гольцов А. Г. Політична географія: Навч. посіб. К.: МАУП, 2007. 256 с.
5. Социально-экономическая география зарубежного мира / Под ред В. В. Вольского. М., 1989.

6. Этнография. Учебник/ Под ред. Ю. В. Бромлея и Г. Е. Маркова. М., 1982. 320 с.
7. Народы Америки. Т.1-2. М., 1959.
8. Смирнягин Л. В. Районы США: портрет современной Америки. М.: Мысль, 1989.
9. Харитонов В. М. Урбанизация в США. М.: МГУ, 1983.
10. Червоная С. А. Миф об этническом многообразии в США // США: экономика, политика, идеология. 1995. №11.
11. Топорова Е. Л. Дух американизма и маргинальная этничность // США: Экономика, политика, идеология. 1998. №11.
12. Фостер У. З. Негритянский народ в истории Америки. М., 1955.
13. Нитобург Э. Л. США: «Белый расизм и афроамериканцы на исходе XX в» // Ежегодник «Расы и народы». 1993. Вып. 23. С.167 – 218.
14. Нитобург Э. Л. О характере этнической общности афроамериканцев в США // Советская этнография. 1985. №4.
15. Чертина З. С. Плавильный котел? Парадигмы этнического развития в США. Москва: Изд-во Института всеобщей истории РАН, 2000. 164 с.
16. Антонова И. Ф., Антипова А. В. Канада. М.: Мысль, 1972.
17. Берзина М. Я. Формирование этнического состава населения Канады. М., 1971.
18. Кобринская И. Я. Политика США в ЦВЕ // США, Канада: экономика, политика, идеология. 2000. №2.
19. Черкасов А. И. Этнокультурные общины и национальная самобытность Канады // США: Экономика, политика, идеология. – 1998 - №7.
20. Обыденкова А. В. Роль коренных народов в системе канадского федерализма // Вестник Московского университета. Сер. 12. Полит. науки. – 2000 - №2
21. Савельева А. Г. Политика безопасности США: сдвиг в сторону Китая // Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 8. С. 5-13
22. Приходько О. В. Начало президентства Трампа: трансатлантические отношения на перепутье (2017). URL: <http://www.rusus.ru/?act=read&id=56>
23. Латинская Америка. Актуальные проблемы географии. М., ИЛА, 1977
24. Капитализм в Латинской Америке: Очерки генезиса, эволюции и кризиса./ Отв. Ред В. В. Вольский. М.: ИЛА, 1983.
25. Этнические процессы в странах Карибского моря. М., 1983.
26. Давыдов В. М. Латиноамериканская периферия мирового капитализма. И., 1991.
27. Клеченов Г. Е. Территориальные споры и пограничные конфликты в Латинской Америке. // Латинская Америка. 2001. №8.
28. Каро И., Федякова Е. Л. Религиозный фактор в международных отношениях // Латинская Америка. 2001. №7.

29. Комкова Е. Г. Новый этап канадо-американской интеграции // США и Канада: экономика, политика, культура». № 5. 2008. С. 17-32.
30. Комкова Е. Г. Канадские провинции, американские штаты, трансграничные регионы // США и Канада: экономика, политика, культура. № 2. 2007. С. 75-90
31. Комкова Е. Г. Фактор границы в канадо-американских отношениях» и «Канадские провинции, американские штаты, трансграничные регионы в начале 21 века // Дружественный рубеж: канадо-американское приграничное сотрудничество; [Под ред. А. И. Кубышкина и В. И. Соколова]. М., Волгоград, Изд-во ВолГУ, 2007. С. 35-96
32. Комкова Е. Г. Второе десятилетие Североамериканского соглашения о свободной торговле. «Американский ежегодник. М.: Наука, 2008.
33. Альберто ван Клаверен Латинская Америка между прошлым и будущим // Латинская Америка. – 2000 - №3.
34. Майданник К. Л. Латинская Америка на стыке веков: «ситуация безальтернативности»? // Латинская Америка. 2001. №12.
35. Шереметьев И. К. Под знаком финансовой глобализации и неолиберальных реформ // Латинская Америка. 2001. №12.
36. Витвер И. А. Карибские страны (Мексика, Центральная Америка, Вест-Индия). М.; Л., 1930.
37. Грибанов В. В. Расизм, расовые и этнические стереотипы в полиэтнических странах Карибского бассейна // Ежегодник «Расы и народы». 1993. Вып. 23. С. 235–251.
38. Нации Латинской Америки. Формирование и Развитие – М., 1964.
39. Котовская М. Г. Этнорасовые группы в Бразилии: взаимоотношения и стереотипы // Ежегодник «Расы и народы». 1993. Вып. 23. С. 218 – 235.
40. Романова З. И. Развитие капитализма в Аргентине. М.: Наука, 1985.
41. Рукомеда Р. Під контролем США та МВФ (трансформаційні процеси у Мексиці та Сапатистський рух) // Політика і час. 2003. №11.
42. Давыдов В. М. Детерминация развития Латино-Карибской Америки. 2016. URL: http://www.ilaran.ru/pdf/2016/Libros/2016_Davydov.pdf
43. Латинская Америка: избирательные процессы и политическая панорама. 2015. URL: http://www.ilaran.ru/pdf/2015/ibros/2015_Procesos_electorales.pdf
44. Красильников В. А. Латинская Америка: прощание с зависимостью // Мировая экономика и международные отношения. 2015. № 2
45. Яковлев П. Геополитический разворот стран Латинской Америки// Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 7. С. 55-65
46. Коста- Рика: корректировка курса или сдвиг влево. М.: ИЛА РАН. СЕРия «Саммит», 2014. 100 с.

47. Ибероамериканская культура: инновационные процессы и государственная культурная политика. Отв. Ред. И.С. Константинова. М.: ИЛА РАН, 2014. 212 с.
48. БРИКС – Латинская Америка: позиционирование и взаимодействие / Отв. Ред. В. М. Давыдов. М.: ИЛА РАН, 2014. 186 с.
49. Нетенко Л. Я. Промышленная политика стран Латинской Америки: этап активизации // Латинская Америка. 2014. № 9.
50. Железнова О. В. Инновационная политика Чили // Латинская Америка. 2014. № 3.
51. Дьяова Л. М. Возвращение Мишель Бачелет (Чили) // Латинская Америка. 2014. № 1.
52. Патрисио А. Чавес Савала Ориентир и достижение плана «Достойная жизнь» // Латинская Америка. 2014. № 3.
53. Чумакова М. Л. Китайская «мафия» в Латинской Америке // Латинская Америка. 2014. № 4.
54. Бирюкова О. На пути к единому рынку услуг: опыт Карибского сообщества // Латинская Америка. 2014. № 8.
55. Ващенко Ю. Боливия от «левого поворота» к региональной интеграции // Латинская Америка. 2014. № 9.
56. Прохороенко И. Л. Евроскептицизм по-иберийски // Латинская Америка. 2014. № 10.
57. Яковлев П. П. Мексика -2014. Реформы на фоне кровавой драмы // Латинская Америка. 2015. № 2.
58. Демяшева О. П. Успехи и трудности Боливарианского Альянса // Латинская Америка. 2015. № 2.
59. Хмелевская Н. Г. Торговая интеграция в MERCOSUR vs инфраструктурная интеграция в Тихоокеанском Альянсе // Латинская Америка. 2015. № 2.
60. Бондаренко К. Латинскоамериканский вектор Украины. Продовження Європейського? / Агентство УНІАН. 2011. URL: <http://www.unian.ua/common/560721-latinoamerikanskiy-vektor-ukrajini-prodovjennya-evropeyskogo.html>
61. ж-л «Новая и новейшая история». URL: <http://annales.info/sbo/contens/nni.htm>
62. ж-л «Демографія та соціальна економіка». URL: http://dse.org.ua/archive/22/22_10.html
63. Матеріали сайту «Демоскоп». URL: <http://demoscope.ru/weekly/knigi/books.php>
64. ж-л «Демоскоп». URL: <http://demoscope.ru/weekly/2015/0629/index.php>
65. ж-л «Латинская Америка». URL: <http://www.ilaran.ru/?n=964>
66. ж-л «США: политика, экономика, культура». URL: <http://www.iskran.ru/journal.php>

67. ж-л «США-Канада: экономика, политика, культура». URL: <http://www.iskran.ru/journal.php?main=1>
68. ж-л «Мировая экономика и международные отношения». URL: <http://www.polisportal.ru/meimjournal.html>
69. ж-л «ИММО». URL: <https://www.imemo.ru/>
70. ж-л «Вопросы экономики». URL: <http://www.vopreco.ru/>
71. ж-л «ИММО». URL: <https://www.imemo.ru/>
72. ж-л «Международная жизнь». URL: <https://interaffairs.ru/virtualread>
73. Наукова бібліотека Київської Могилянської Академії. URL: <http://www.library.ukma.kiev.ua/?id=36>

Семінар № 15

ТЕМА 15. Особливості розвитку країн макрорегіону «Австралія і Океанія»

1. Макрорегіон «Австралія та Океанія». Історичні особливості заселення та регіоноутворення. Субрегіони Австралія і Тасманія, Полінезія, Меланезія та Мікронезія.
2. Загальна характеристика населення: антропологічний, етнічний, релігійний, лінгвістичний аналіз країн та територій макрорегіону «Австралія та Океанія».
3. Рівень економічного та культурного розвитку. Колонізація та деколонізація країн макрорегіону «Австралія та Океанія». Доля корінного населення.
4. Особливості сучасного політичного устрою країн макрорегіону «Австралія та Океанія».
5. Географія зовнішньоекономічних зв'язків країн макрорегіону «Австралія та Океанія».

Самостійна робота студента

Доповіді, реферати (за вибором)

Політична карта регіону «Австралія та Океанія» під час колоніалізму.

Федеративний устрій в країнах регіону «Австралія та Океанія».

Етно-лінгвістичний аналіз населення країн регіону «Австралія та Океанія».

Економічний розвиток країн регіону «Австралія і Океанія».

Військово-Морські бази в регіоні «Австралія і Океанія».

Політична та системна залежність країн та територій регіону «Австралія і Океанія».

Тимор-Лешти: труднощі становлення і забітій геноцид.

Регіональні політико-географічні утворення за договірно-правовим критерієм в країнах макрорегіону «Австралія та Океанія».

Міжнародні організації як форми консолідації країн макрорегіону «Австралія та Океанія».

Спіробітництво України та країн західної півкулі.

Література

1. Народи Австралії и Океанії. М., 1956.
2. Роуз Ф. Аборигени Австралії. М.: Наука, 1981.
3. Етнографія. Учебник/ Под ред. Ю. В. Бромлея и Г. Е. Маркова. М., 1982. – 320 с.
4. Пучков П. И, Этническая ситуация в Океанії. М., 1983.
5. Пилаш Д. Восточный Тимор: забытый геноцид, замалчиваемые проблемы. URL: https://scepsis.net/library/id_2799.html
6. Урляпов В. Ф. Тимор-Лешти. Трудности становления // Азия и Африка сегодня. 2009. № 10. С. 42.

7. Антонова И. Ф. Экономическая география Австралии.– М.: МГУ, 1986.
8. Ковригин Е. Б. Противоречия и перспективы формирования Тихоокеанского сообщества. М., 1986.
9. Другов А. Ю. Индонезия : опыт перестройки // Восток. 2014. № 1
10. Русаков О. К., Торкунов А. В. К югу от экватора: Южнотихоокеанский субрегион. М., 1989.
11. Рубцов Б. Б. Австралия – государство и континент. М., 1988.
12. Рубцов Б. Океания. М., 1991.
13. Атлас мира: Максимально подробная информация / Рук-ли проекта: А. Н. Бушнев, А. П. Притворов. М.: АСТ, 2017. С. 93 – 96 с.
14. Население Микронезии. URL: http://countrymeters.info/ru/Federated_States_of_Micronesia
15. Прогноз стратегий стран транстихоокеанского пространства. Под ред. В. В. Михеева, В. Г. Швыдко. – М.: ИМЭМО РАН, 2017. 83 с.
16. Тимофеев П. П. АТР во внешней политике современной Франции. С. 150-165 / Азиатско-Тихоокеанский регион: новый центр мировой политики и экономики? (Мировое развитие. Выпуск 17) / Ред.: К.Р. Вода и др. М.: ИМЭМО РАН, 2017. 195 с. URL: https://www.imemo.ru/files/File/ru/publ/2017/2017_008.pdf
17. Азиатско-Тихоокеанский регион: новый центр мировой политики и экономики? (Мировое развитие. Выпуск 17) / Отв. ред.: К. Р. Вода, А. А. Невская, П. П. Тимофеев. М.: ИМЭМО РАН, 2017. 195 с. URL: https://www.imemo.ru/files/File/ru/publ/2017/2017_008.pdf
18. ж-л «ИМЭМО». URL: <https://www.imemo.ru/>
19. ж-л «Новая и новейшая история». URL: <http://Annales.info/sbo/contens/nni.htm>
20. ж-л «Демографія та соціальна економіка». URL: http://dse.org.ua/arhcive/22/22_10.html
21. Матеріали сайту «Демоскоп». URL: <http://demoscope.ru/weekly/knigi/books.php>
22. ж-л «Демоскоп». URL: <http://demoscope.ru/weekly/2015/0629/index.php>
23. ж-л «Вопросы экономики». URL: <http://www.vopreco.ru/>
24. ж-л «Мировая экономика и международные отношения». URL: <http://www.polisportal.ru/meimojournal.html>
25. ж-л «Стратегічна панорама». URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5>
26. ж-л «ИМЭМО». URL: <https://www.imemo.ru/>
27. ж-л «Международная жизнь». URL: <https://interaffairs.ru/virtualread>

8. Методи навчання

Методи навчання спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань. Методи навчання – це:

- інструмент діяльності лектора на виконання навчальної функції — викладання;
- спосіб пізнавальної діяльності студента з оволодіння знаннями, уміннями та навичками — учіння.

Методами навчання та викладання є

словесні:	наочні:	практичні:
<u>лекція</u> , як розкриття у словесній формі сутності явищ, наукових понять, процесів, які знаходяться між собою в логічному зв'язку, об'єднані загальною темою.	<u>демонстрація</u> <u>презентацій</u> ;	<u>схематичні</u> <u>опрацювання</u> <u>матеріалів</u> ;
<u>пояснення</u> як вербальний метод навчання, який передбачає розкриття сутності явища, процесу, закону. Грунтується не на логічному мисленні з використанням попереднього досвіду студентів;	<u>створення</u> <u>схематичних</u> <u>зображень</u> ;	<u>тестові вправи</u> ;
<u>бесіда</u> (вступна, поточна, підсумкова), яка передбачає діалог до усвідомлення нових явищ, понять або відтворення наявних знань;	<u>робота із веб-сайтами</u> <u>організацій</u> , <u>дослідницьких</u> <u>центрів, журналів</u> .	<u>опрацювання</u> <u>матеріалу</u> шляхом <u>підготовки</u> <u>презентації</u> ;
		<u>аналіз практичних</u> <u>ситуацій</u> (написання <u>есе</u>)

9. Методи контролю

Методами контролю є:

- Контроль ведення конспекту лекцій;
- Контроль підготовки до семінарського заняття;
- Контроль виконання самостійної роботи;
- Контроль виконання ІНДЗ;
- тестовий поточний контроль,
- модульний контроль (2 модульні контрольні роботи)

*Загальну кількість балів (100 бальна система) студент отримує шляхом складання балів за окремі види навчальних завдань.

10. Питання для підсумкового контролю

1. Історія географічних досліджень. Великі географічні відкриття та їх політико-географічні наслідки.
2. Етапи та джерела формування політичної географії. Розвиток предмету політичної географії. Сучасні напрями досліджень в політичній географії.
3. Розвиток політичної географії в Україні. Українські географи та їх політико-географічні дослідження.
4. Ієрархія просторових комплексів. Типологія територіально-політичних систем (ТПС).
5. Макрорегіони світу та критерії їх виокремлення. Мезорегіони та субрегіони світу. Поняття «буферні зони», «лімітрофи».
6. Мультинаціональні функціональні утворення: політико-географічний контекст (агломерації, світові міста, мегалополіси, єврорегіони).
7. Субрегіональні комплексні, одно-галузеві та багато-галузеві угруповання країн як основа політико-правового критерію виокремлення субрегіонів, регіонів та макрорегіонів світу. Аналіз угруповання країн (за регіоном).
8. Поняття «територіально-політичне утворення». Типологія територіально-політичних утворень. Держава в системі територіально-політичних утворень.
9. Доктрина «Естрада» та сучасний процес міжнародного визнання.
10. Поняття «склад державної території». Поняття «акваторії», «сухопутної території».
11. Відмінності морфології та геопросторового положення державної території. Поняття «анклав», «ексклав», «полуанклав», «територіальний коридор».
12. Морфологія державної території. Країни з анклавами, напів-анклавами, ексклавами, штучними коридорами. Особливості управління.
13. Поняття «державного кордону»: порядок та етапи його встановлення та зміни. Поняття «прикордонний режим» та «режим кордону».
14. Види територіального устрою держав. Внутрішня геопросторова будова держави: адміністративно-територіальний

поділ і столиці. Поняття «геопросторового каркасу території»: центри і столиці, транзитні зони, транспортні коридори

15. Федерації та конфедерації світу: особливості устрою.

16. Складні унітарні територіально-політичні утворення. Типи автономій та «регіоналістські» держави.

17. Поняття «території з міжнародним режимом».

18. Поняття «території» зі змішаним режимом.

19. Картографічні зображення територій України в історії картографії. Історичні особливості формування сучасної території України. Делімітація та демаркація кордонів України. Питання договірно-правового оформлення державного кордону України

20. Асоціативні держави та територіальні утворення.

21. Поняття «центр-периферійних» територіально-політичних відносин. Залежні території в системі територіально-політичних утворень.

22. Поняття «колонії» та типологія «колоній». Колоніальні імперії: політичне, соціально-економічне та адміністративно-територіальне управління центр-периферійними відносинами.

23. Поняття «території під мандатом» (підмандатної території) та «території під опікою» (підопічної території).

24. Поняття «протекторату» в історії та сучасному міжнародно-політичному управлінні.

25. Поняття «кондомініуму» в історії та сучасному міжнародно-політичному управлінні.

26. «Заморські території», «Заморські громади», «Асоційовані держави», «Держави у складі Співдружності» та «бейлевіки» в системі центр-периферійних територіально-політичних відносин сучасності.

27. Невизнані квазідержавні територіально політичні утворення світу. Частково визнані державні територіально-політичні утворення світу.

28. Поняття «геополітичної опорної точки», «військово-морські бази», «території під контролем», «неконтрольованої території», «нейтральної економічної зони» в процесах визначення залежності територіально-політичного утворення.

29. Сучасні процеси країноутворення. Квазідержавні та неконтрольовані території світу.

30. Процеси деколонізації.

31. Поняття «територіально-політичного спору». Класифікації «територіально-політичних спорів».
32. Класифікація міжнародних спорів. Сутність територіальних міжнародних спорів. Спірні теорії де-факто, де-юре, фактичні (особливості розрізнення).
33. Етнолінгвістичне, етнокультурне, етнорелігійне забарвлення територіальних конфліктів сучасності.
34. Країни з військовими режимами: аналіз політичних режимів та ідеологій.
35. Класифікація країн за формою політичного правління. Нетипові форми правління.
36. Республіканська форма правління та її типи в історії та сучасності. Розподіл країн за формою республіканського типу правління. Феномен теократичних республік.
37. Монархічна форма правління та її типи в історії та сучасності. Розподіл країн за монархічною формою правління. Феномен гібридних монархій.
38. Держави «у складі Співдружності та визначення їх форм правління.
39. Історія розвитку та падіння арабської ісламської джамахірії
40. Монархії в країнах Азії: особливості сучасного розвитку
41. Європейські монархії сучасності (за вибором студента)
42. Зміна форми правління в сучасній країні (за вибором студента)
43. Класифікації країн за релігійним різноманіттям, релігійною орієнтацією та рівнем релігійного та ідеологічного плюралізму.
44. Релігійне різноманіття світу. Поняття індексу релігійного різноманіття. Класифікація країн світу за індексом релігійного різноманіття.
45. Секулярний розвиток ХХ століття та сучасний постсекуляризм у країнах Європи. Дифамаційні та антидифамаційні процеси. Моделі державно-релігійних відносин.
46. Сучасні локальні релігійні системи (синтоїзм, бон, індуїзм, іудаїзм, ін.)
47. Поняття «політичного режиму». Класифікації політичних режимів. Авторитарні політичні режими в країнах світу: історія та сучасність. Тоталітарні режими в країнах світу: їх ідеологічне підґрунтя.

48. Світова демографічна ситуація. Класифікація країн світу за кількістю, щільністю і темпами відтворення населення. Статевіковий склад населення
49. Поняття та історичні типи відтворення населення. Історична динаміка (етапи).
50. Демографічна революція та демографічний перехід: історія понять та процесів.
51. Мальтузіанство, популяціонізм та еugenіка в історії демографічної політики. Демографічна політика і її вплив на етнокультурні процеси в світі.
52. Досвід міжнародних організацій у дослідженні та регулюванні світових демографічних процесів. Програми планування сім'ї. Діяльність у сфері народонаселення і демографічні прогнози ООН.
53. Раси: антропологічна класифікація. Расогенез. Расовий склад населення світу
54. Особливості антропологічної та етнолінгвістичної ситуацій в регіонах світу. Поняття «етнокультурна ситуація».
55. Мовна класифікація народів світу. Поняття «мовної ситуації». Мовні ситуації в регіонах. Міноритарні мови світу.
56. Політика сегрегації, апартеїду та расових чисток в країнах світу.
57. Класифікації країн світу за рівнями: ВВП, ВНП, ВВП на душу населення, ВНП на душу населення, ІРЛП (Індекс розвитку людського потенціалу) та ін.
58. Авторські класифікації країн світу за соціально-економічними показниками (В. Вольського, Б. Зіміна, В. Максаковського, П. Масляка, Я. Олійника, Б. Болотіна, О. Шаблія (за вибором студента).
59. Територіальні стратегії долання соціально-економічної «депресивності». Розвинуті країни світу: історія успіху.
60. Транснаціональні корпорації як нові геостратегічні суб'єкти.
61. Гео економічна конкуренція країн світу. Гео економічні центри світу. Мір системна конкуренція.
62. Глобальні транзитні та торговельні шляхи. Трудова міграція в процесах формування глобальної економіки.
63. Європа як частина світу. Субрегіональний розвиток Європи. Історико-етнографічне районування Європи. Особливості розвитку

країн Європи та процеси соціально-економічної та політичної консолідації.

64. Антропологічна, лінгвістична, конфесійна характеристика субрегіонів Європи.

65. Міграційні процеси та формування сучасного етнічного складу Європи. Етногенез європейських народів. Етнічні меншини та особливості їх розвитку.

66. Класифікація країн Європи за економічними показниками. Регіональні проблеми розвитку країн Європи.

67. Класифікація країн Європи за політичними критеріями (форма правління, форми територіального устрою, політичні режими).

68. Квазідержавні утворення та спірні території Європи

69. Європейський Союз як тип регіонального комплексного політико-географічного утворення за договірно-правовим критерієм. Етапи розвитку ЄС. Напрями консолідованої політики ЄС.

70. Рада Європи як тип комплексної міжнародної організації. Міжнародні організації як форми консолідації країн Європи

71. Україна та ЄС: Угода про Асоціацію. Позиції України в системі соціально-культурних, економічних та територіально-політичних процесів в Європі.

72. Азія як частина світу. Субрегіональний розвиток Азії. Історико-етнографічне районування Азії. Регіональні проблеми розвитку країн Азії.

73. Антропологічна та етнолінгвістична характеристика субрегіонів Азії. Демографічна ситуація в Азії.

74. Конфесійна характеристика народів Азії.

75. Класифікація країн Азії за економічними показниками.

76. Класифікація країн Азії за політичними критеріями (форма правління, форми територіального устрою, політичні режими).

77. Військово-політичні конфлікти країн Азії.

78. Квазідержавні утворення та спірні території Азії

79. Регіональні комплексні і галузеві угруповання країн Азії. Співробітництво України та країн Азії.

80. Субрегіональний розподіл Африки. Формування політичної карти Африки. Регіональні проблеми розвитку країн Африки.

81. Колоніалізм та деколонізація в Африці. Формування політичної карти Африки.

82. Проблеми державних кордонів африканських країн.

83. Антропологічна та етнолінгвістична характеристика субрегіонів Африки.
84. Етнічні проблеми та трибалізм. Апартеїд, сегрегація, етніцид, геноцид в Африці.
85. Соціально-економічні та демографічні особливості розвитку країн Африки.
86. Релігійне різноманіття в країнах Африки. Племінні культури.
87. Особливості політико-правового та конституційного розвитку африканських країн.
88. Спирні території Африки
89. Регіональні комплексні та галузеві угруповання країн Африки. Співробітництво України та країн Африки.
90. Військові режими в країнах Африки.
91. Макрорегіон «Північна Америка». Історичні особливості формування макрорегіону. Регіональні проблеми розвитку країн Північної Америки.
92. Етно-лінгвістичний та релігійний склад країн регіону.
93. Сучасний адміністративний устрій та форма політичного правління в США та Канаді.
94. Економічні райони та групи штатів у США та Канаді. Економічна карта країн.
95. Субрегіони Латинської Америки. Регіональні проблеми розвитку країн Латинської Америки.
96. Етнічний, лінгвістичний та конфесійний склад населення країн Латинської Америки.
97. Економічна та політична характеристика країн Латинської Америки.
98. Федеративний устрій в країнах Америки.
99. Етнічний склад населення Канади. Українська діаспора у Канаді.
100. Розвинуті країни Латинської Америки.
101. Соціалізм в країнах Латинської Америки.
102. Військові режими в історії та сучасності країн Латинської Америки.
103. Регіональні комплексні та галузеві політико-географічні утворення за договірно-правовим критерієм в країнах західної півкулі. Співробітництво України та країн західної півкулі.

104. Макрореґіон «Австралія та Океанія» та його субреґіони. Історичні особливості реґіоноутворення. Реґіональні проблеми розвитку країн реґіону «Австралія і Океанія».
105. Колонізація та деколонізація країн макрореґіону «Австралія та Океанія». Доля корінного населення.
106. Характеристика населення макрореґіону «Австралія та Океанія»: антрополоґічний, етнічний, реліґійний, лінґвістичний аналіз країн та територій.
107. Рівень економічного та культурного розвитку країн макрореґіону «Австралія та Океанія». Географія зовнішньоекономічних зв'язків країн макрореґіону «Австралія та Океанія».
108. Особливості політичного та адміністративно-територіального устрою країн макрореґіону «Австралія та Океанія».
109. Залежні території реґіону «Австралія і Океанія». Особливості правового статусу.
110. Реґіональні політико-географічні утворення за договірно-правовим критерієм в країнах макрореґіону «Австралія та Океанія». Співробітництво України та країн західної півкулі.
111. Глобальні проблеми сучасного політичного розвитку.

11. ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ З КУРСУ «ПОЛІТИЧНА ГЕОГРАФІЯ»

Контрольна робота виконується у зошиті на 12 аркушів, де вказується

- Тема контрольної роботи
- План виконання контрольної роботи,
- Список використаної літератури (наприкінці контрольної роботи)
- Обов'язковими є зноски на використану літературу, що вказуються по текстові (або наприкінці аркуша).

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант №1

1. Глобальні проблеми сучасного політичного розвитку.
2. Морфологія державної території. Країни з анклавом. Особливості управління.
3. Соціально-економічні показники розвитку країн та регіонів світу.

Варіант №2

1. Регіональні проблеми розвитку країн регіону «Австралія і Океанія».
2. Залежні території регіону «Австралія і Океанія».
3. Класифікації країн світу за рівнями: ВВП, ВНП, ВВП на душу населення, ВНП на душу населення, ІРЛП (Індекс розвитку людського потенціалу) та ін.

Варіант №3

1. Регіональні проблеми розвитку країн Північної Америки.
2. Морфологія державної території. Країни з ексклавами. Особливості управління.
3. Авторські класифікації країн світу за соціально-економічними показниками (В. Вольського, Б. Зіміна, В. Максаковського, П. Масляка, Я. Олійника, Б. Болотіна, О. Шаблія (за вибором студента)).

Варіант №4

1. Регіональні проблеми розвитку країн Латинської Америки.
2. Морфологія державної території. Країни з штучними коридорами. Особливості управління

3. Високорозвинені країни світу – загальні риси та класифікація. Країни із середнім рівнем розвитку. Економічно слаборозвинуті країни.

Варіант № 5

1. Регіональні проблеми розвитку країн Африки.
2. Міграційні процеси та їх вплив на етнополітичний розвиток Європи. Етно-національні меншини в країнах Європи: особливості їх статусу.
3. Расовий склад населення світу: антропологічна класифікація. Расові ознаки. Великі раси. Мали раси. Перехідні раси. Змішані раси.

Варіант №6

1. Поняття та історичні типи відтворення населення. Історична динаміка (етапи). Демографічна революція: історія поняття та процесу. Демографічний перехід: історія поняття та процесу.
2. Регіональні проблеми розвитку країн Азії.
3. Транснаціональні корпорації як нові геостратегічні суб'єкти.

Варіант №7

1. Мальтузіанство, популяціонізм та енгеліка в історії демографії.
2. Регіональні проблеми розвитку країн Європи.
3. Конфесійна характеристика народів Європи.

Варіант №8

1. Демографічна політика: поняття, визначення, концепції. Методи і форми проведення демографічної політики. Вплив демографічної політики на етнокультурні процеси в світі.
2. Міжнародні організації як форми консолідації країн макрорегіону «Австралія та Океанія». Співробітництво України та країн західної півкулі.
3. Військово-Морські бази в регіоні «Австралія і Океанія».

Варіант № 9

1. Досвід міжнародних організацій в дослідженні та регулюванні світових демографічних процесів. Програми планування сім'ї. Діяльність ООН та інших міжнародних організацій в сфері народонаселення. Демографічні прогнози ООН.
2. Регіональні політико-географічні утворення за договірно-правовим критерієм в країнах макрорегіону «Австралія та Океанія»
3. Малі країни Європи: особливості розвитку та статусу.

Варіант № 10

1. Особливості розвитку країн макрорегіонів «Північна Америка» та «Латинська Америка».
2. Трибалізм і політична влада в Африці. Проблеми расизму.
3. Малі країни Африки: особливості розвитку та статусу.

Варіант № 11.

1. Квазідержавні утворення та спірні території Європи
2. Класифікація країн Європи за економічними показниками.
3. Релігійне різноманіття світу. Поняття індексу релігійного різноманіття. Класифікація країн світу за індексом релігійного різноманіття.

Варіант № 12

1. Сучасні типи залежних територій
2. Малі країни Азії: особливості розвитку та статусу.
3. Історичні особливості формування сучасної політичної карти регіону (за вибором студента).

Варіант № 13

1. Географічний детермінізм як принцип в дослідженнях засновників політичної географії.
2. Класифікація країн Європи за політичними критеріями (форма правління, форми територіального устрою, політичні режими).
3. Спірні території Африки

Варіант 14.

1. Види територіального устрою держав. Внутрішня геопросторова будова держави: адміністративно-територіальний поділ і столиці. Поняття «геопросторового каркасу території»: центри і столиці, транзитні зони, транспортні коридори
2. Азія як частина світу: розташування, природні умови та ресурси країн Азії. Субрегіональний розвиток Азії. Проблеми історико-етнографічного районування Азії.
3. Монархії в країнах Азії: особливості сучасного розвитку

Варіант 15

1. Проблема етногенезу народів країн Азії. Антропологічна характеристика субрегіонів Азії. Етнічні групи, народи Азії. Демографічна ситуація в Азії.
2. Поняття «виключної морської економічної зони».
3. Делімітація та демаркація кордонів України. Питання договірно-правового оформлення державного кордону України

Варіант 16

1. Регіональні комплексні угруповання країн Азії.

2. Квазідержавні утворення та спірні території Азії
3. Класифікація країн з типом політичного режиму. Авторитарні політичні режими сучасності.

Варіант 17

1. Військово-політичні конфлікти на кордонах країн Азії.
2. Поняття «території з міжнародним режимом».
3. Класифікація країн за типом державного устрою. Порівняльний аналіз двох федерацій світу.

Варіант 18.

1. Поняття «території» зі змішаним режимом.
2. Класифікація країн Азії за політичними критеріями (форма правління, форми територіального устрою, політичні режими).
3. Глобальні транзитні та торгівельні шляхи.

Варіант № 19

1. Регіональні галузеві угруповання країн Азії
2. Антарктида та її міжнародно-правовий статус.
3. Класифікації країн за релігійним різноманіттям, релігійною орієнтацією та рівнем релігійного та ідеологічного плюралізму.

Варіант 20.

1. Секулярний розвиток ХХ століття та сучасний постсекуляризм у країнах Європи.
2. Моделі державно-релігійних відносин: «теократична», «цезарепапистська», «папоцентристська», «клерикальна», «конкордатна», «партнерська» «синкретична», «симфонія влад», «симбіотично партнерська», «національної церкви», «державної церкви», «традиційної церкви», «конфронтаційна», «антагоністична», «плюралістична».
3. Конфесійна характеристика народів Азії чи Європи (за вибором студента).

Варіант 21.

1. Лінгвістична характеристика народів Азії. Народи Східної, Західної, Північної та Південної Азії.
2. Міжнародні річки: історія статусу та сучасність
3. Відкрите море та його міжнародно-правовий статус.

Варіант 22.

1. Картографічні зображення територій України в історії картографії.
2. Історичні особливості формування сучасної території України.

3. Адміністративно-територіальний поділ України: проблеми сучасності.

Варіант 23

1. Поняття «мовної ситуації»: критерії аналізу. Аналіз мовної ситуації в регіонах. Мовний склад населення регіону.

2. Міноритарні мови світу.

3. Етно-лінгвістичний аналіз населення країн регіону «Австралія та Океанія».

Варіант 24

1. Династії та династичні територіальні володіння в історії Європи. Історія держав як династичних володінь.

2. Європейські монархії сучасності (за вибором студента)

3. Зміна форми правління в сучасній країні (за вибором студента)

Варіант 25

1. Поняття «міжнародного територіально-політичного спору». Механізми вирішення міжнародних територіальних спорів.

2. Класифікація міжнародних спорів. Сутність територіальних міжнародних спорів. Спірні теорії де-факто, де-юре, фактичні (особливості розрізнення).

3. Релігійне різноманіття в країнах Африки. Племінні культури.

Варіант 26

1. Складні унітарні територіально-політичні утворення. Типи автономій, автономій та регіоналістська держава.

2. Поняття «території під мандатом» (підмандатної території) та «території під опікою» (підопічної території).

3. Поняття «протекторату» в історії та сучасному міжнародно-політичному управлінні.

Варіант 27

1. Держави «у складі Співдружності та визначення їх форм правління.

2. Нетипові форми правління. Історія розвитку та падіння арабської ісламської джамахірії

3. Апартеїд, сегрегація, етніцид, геноцид в Африці.

Варіант 28

1. Макрорегіон «Північна Америка» серед сучасних макрорегіонів світу. Географічне розташування та стан соціально-економічного розвитку. Історичні особливості формування макрорегіону.

2. Етнічний, лінгвістичний та релігійний склад країн регіону.

3. Політико-правовий розвиток США та Канади. Сучасний адміністративний устрій та форма політичного правління в країнах. Головні економічні райони та групи штатів у США та Канаді.

Варіант 29

1. Політична карта регіону «Австралія та Океанія» під час колоніалізму.

2. Соціалізм в країнах Латинської Америки.

3. Військові режими в історії та сучасності країн Латинської Америки.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1 (поточне тестування)		Бали
Змістовний модуль 1:		Сам. робота + ІНДЗ
Сем.1.		3
Сем.2.	ІНДЗ (Карта №1)	3+3
Сем.3.	ІНДЗ (Карти №2,3,4)	3+3*3
Сем.4.	ІНДЗ (Карта №5)	3+3
Сем.5.	ІНДЗ (Карта №6)	3+3
Змістовний модуль 2:		
Сем.6.	ІНДЗ (Карта №7)	3+3
Сем.7.		3
Сем.8.		3
Сем.9.		3
Сем.10.	ІНДЗ (Карти №8, № 9)	3+3*2
Сем.11.	ІНДЗ (Карта №10)	3+3
Сем.12.		3
Сем.13.		3
Сем.14.		3
Сем.15.		3
Кількість балів за 1 модуль		45 +30 =75 балів
Модуль 2		
Реферат		5 балів
Презентація		10 балів
Кількість балів за 2 модуль		15 балів
Підсумковий тест		10 балів
Сумарна кількість балів		100 балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90-100	A	зараховано
85-89	B	
75-84	C	
70-74	D	
60-69	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендована література

Основна

- Арутюнов С. А. Народы и культуры: развитие и взаимодействие. М., 1989.
- Безуглий В. В. Козинець Регіональна економічна та соціальна географія світу. К.: «Академія», 2003. 678 с.
- Блії де Г., Муллер П., Шаблій О. Географія: світи, регіони, концепти: Пер. з англ. К., 2004. 740 с.
- Бромлей Ю., Подольный Р. Человечество – это народы. М.: Мысль, 1990.
- Брук С. И. Население мира: этнодемографический справочник. М.: Наука, 1986.
- Веденеев Ю. А., Колосов В. А. Электоральная география и избирательное право – опыт междисциплинарного взаимодействия. Предисловие к монографии М. Н. Арбатской «Организация избирательных процедур: современная мировая практика. Иркутск, 2007. С. 5-14.
- Витвер И. А. Экономическая география зарубежных стран. М.: Просвещение, 1967.
- Витковский О. В. Политическая география: некоторые проблемы становления и развития // Вопросы экономической и политической географии зарубежных стран. –Сб. №13. – М.: Изд-во ИЛА РАН, 1993.
- Вольский, В.; Родионова, И.; Слука, А. и др. Социально-экономическая география зарубежного мира. Учебник для вузов. М.: Дрофа, 2005.
- Гольцов А. Г. Політична географія: Навч. посіб. К.: МАУП, 2007. 256 с.
- Денисенко М. Б., Ионцев В. А., Хорев Б. С. Миграциология. М.:МГУ, 1989.
- Дністрянський М. С. Політична географія та геополітика України: Навч. посібник. Тернопіль: Богдан, 2010. 344 с.
- Иванова, М. Введение в регионоведение: учебное пособие. Томск: Изд-во Томского политех. ун-та, 2008. 177 с.
- Каледин Н. В. Политическая география. СПб., 1996.
- Колосов В. А. Мироненко Н. С. Геополитика и политическая география: Учебник для вузов. М.: Аспект Пресс, 2001. 479 с. URL:

- Колосов В. А. Теоретическая лимология / Мировая политика: теория, методология, прикладной анализ. Под ред. А. А. Кокошина и А. Д. Богатурова. М., УРСС, 2005.
- Короба Н. С. Політико-географічні фактори формування стикових геополітичних регіонів (приклад Балто-Чорноморського регіону) // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Географія. К.: Вид-во «Київський університет», 2012. Вип. 60. С. 53-57.
- Мажар Л. С. Азовсько-керченське розмежування (делімітація) // Підприємництво, господарство і право. 2011. № 7. С. 54-58.
- Мажар Л. С. Поняття міжнародного спору в сучасному міжнародному морському праві // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право : наук, журнал. 2010. № 3. С. 144-148.
- Мажар Л. С. Принцип мирного вирішення спорів в міжнародному морському праві // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право : наук, журнал. 2011. № I. С. 101-105.
- Масляк П. О. Країнознавство. К., 2007.
- Машбиц Я. Географическая сущность политической географии // Политическая география и современность: тенденции становления научного направления., Л., 1988.
- Мироненко Н. С. Страноведение: теория и методы. Учеб. Пособие для вузов. М.: Аспект-пресс, 2001. -268 с.
- Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії. К., Вища шк., 1994.
- Політична географія і геополітика: Навч. Посібник / Б. П. Яценко, В. І. Ставнійук, Ю. С. Брайчевський. К.: Либідь, 2007. 255 с.
- Рудницький С. Українська справа зі становища політичної географії. Берлін, 1923
- Севостьянова Н. Про питання про сутність територіальних спорів та їх видів. .URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/05/24.pdf>
- Топчієв О. Г. Основи суспільної географії. Одеса : Астропринт, 2009. 544 с. 99.
- Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.
- Трохимчук С. В., Федунь О. В. Політична географія світу: Навч. посіб. К.: Знання, 2007. 422 с.
- Туровский Р. Ф. Политическая география. М., Смоленск, 1999.

- Хомра О. Міграція на Україні: етнодемографічний аспект // Вісн. АН України, 1992. № 2. С. 33–37.
- Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії. Львів: Видавн. центр ЛНУ ім. І.Франка, 2003. 444 с.
- Элейзер Д. Дж. Сравнительный федерализм // Полис. 1995. № 5. С. 106 – 115. URL: <http://read.virmk.ru/ee/Eleizer.htm>
- Яценко Б. П. Особливості територіально-політичних систем національного і транснаціонального рівня (до проблем концепції географічних місць).2014. URL: <http://geopolitika.crimea.edu/arhiv/2014/tom10-v-2/013yatcen.pdf>

Додаткова

- Demography Report 2010 / Commission staff working document – European Commission – Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion and Eurostat, the Statistical Office of the European Union. 2010. P.1.– 141.
- Абрамов Ю. А., Куйбарь В. И. Глобальная регионализация: к обоснованию понятия // Социально-гуманитарные знания. 2008. № 1. С. 242–250.
- Абрамова И. О. Фитуни Л. Л. Агрессивные участники геостратегического соперничества в «Исламской Африке» // Азия и Африка. 2014. № 12. С. 8-15. URL: http://asiaafrica.ru/images/AA_pomers/2014/201412/Fituni_Abramova_agresia.pdf
- Абу Фарах Саид Исторические предпосылки становления принципа самоопределения народов // Держава і право. 2001. Вип. 13.
- Аджаров К. А. Мировой океан: правовой режим. Краснодар, 1983. 95 с.
- Адміністративно-територіальний устрій України: історія та сучасність / Під ред. Ю. Карпінського – Київ, 2001. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/966-7308-94-4/966-7308-94-4.pdf>
- Александров А. А. Монархии Персидского залива. М.. 2002.
- Александровская Л. И. Проблемы промышленного развития Африки. М.: Наука., 1975.
- Альберто ван Клаверен Латиннская Америка между прошлым и будущим // Латинская Америка. 2000. №3.
- Андрева Т. Н. Великобритания и европейские интеграционные процессы после еврокризиса // Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 11. С. 40-47

- Андрусишин Б. І. Державно-церковні відносини: історія, сучасний стан та перспективи розвитку : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Б. І. Андрусишин, В. Д. Бондаренко. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – 387 с
- Антонов М. Ф. Глава 11. Джамахирия как вызов каптадизму и псевдосоциализму // От лжекапитализма к тоталитаризму!, Мир в XXI веке. М., 2008. 592 с.
- Антонова И. Ф., Антипова А. В. Канада. М.: Мысль, 1972.
- Антошкін В. К., Цвірова В. В. Трансформаційні концепції нейтралітету та позаблоковості європейських країн // Стратегічні пріоритети. № 2 (27). 2013. С. 161-168
- Антропология: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. Ф. Юрій. К.: Дакор, 2008. 421 с.
- Анцелевич Г. А. Международное морское право: Учебник. К., 1998. 245 с
- Арабский мир: три десятилетия независимого развития . Под ред В. В. Наумкина., М., 1990.
- Арановский К. В. Государственное право зарубежных стран. М.: Форум; Инфра. М, 2000. 488 с.
- Арапова Е. А. Экономические стратегии стран Восточной Азии Новые тенденции развития // Азия и Африка. 2015. №2.
- Арапова Е. В. Азиатская валютная единица: в поисках оптимальной структуры валютной единицы// Мировая экономика и международные отношения. 2015. № 1. С. 40-51
- Арсанукаева М. С. Арабский Халифат. Шариат (Мусульманское право). М., 2002
- Арутюнов С. А. Этнические процессы и язык // Обществен, науки. 1986. № 5. С. 142-159.
- Асхахов Г. От султана к демократической Турции. История кемализма. М: Госиздат, 1926.
- Африканский Л. Африка – третья часть света. Описание Африки и достопримечательностей, которые в ней есть. Л.: Наука., 1983
- Бабкин С. Война сепаратистов на юге Сенегала//Компас (комментарии, прогнозы, анализ, события). – Вестник международной аналитической информации ИТАР-ТАСС. 2001. №2.
- Бабурин С. Н. Территория государства: правовые и геополитические проблемы. М.: Изд. МГУ, 1997 .

- Баймуратов М. А. Международное публичное право. К., 2004. 552 с.
- Бальжик І. А. Відносини держави і церкви: «Симфонія влад» : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Бальжик І. А. – Одеса, 2007. – 21 с.
- Бальжик І. А. Теократична держава та «симфонія влади» / І. А. Бальжик // Держава і право : зб. наук. пр. : Юрид. і політ. науки. – К. : Ін-т держави і права НАНУ, 2006. – Вип. 32. – С. 67-75.
- Баранов С. А. Проблемы сепаратизма и терроризма в штате Ассам (Индия) // Восток. 2001. №3.
- Безуглий В. В. Козинець Регіональна економічна та соціальна географія світу. К.: Вид-во «Академія», 2003 – 678 с.
- Беликов В. И. Пиджинны и креольские языки Океании. Социолінгвістический очерк. М., 1998. 198 с.
- Беликов В. И. Соотношение понятий: язык и диалект. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=4RbBhGwwfKw>
- Беляев А. В. Эволюция расовых отношений в ЮАР в последней трети XX в. // ежегодник «Расы и народы» - 1993. Вып. 23. С. 251-295.
- Берг Л. С. Население Бессарабии. Этнографический состав и численность. Пг., 1923.
- Бергер Я. М. Население и продовольственные ресурсы Китая. М., 1983. 83 с.
- Бергер П. Фальсифицированная секуляризация // Государство, религия, церковь в России и за рубежом. 2012 № 2 (30). С. 8 -20.
- Беренкова Н. А. Сирийская война «Хезболлы» // Азия и африка. 2015. № 1.
- Берзина М. Я. Формирование этнического состава населения Канады. М., 1971.
- Бирюков С. Германия и Франция: к согласию во имя Европы? // Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 12. С. 82-90.
- Бирюкова О. На пути к единому рынку услуг: опыт Карибского сообщества // Латинская Америка. 2014. №8
- Білаш О. В. Основні моделі фінансування церков і релігійних організацій у країнах ЄС // Актуальні проблеми держави і права. 2014. С. 172-178.

- Білоус А. О. Політико-правові системи: світ і Україна: Навч. посіб. К.: МАУП, 2000. 198 с.
- Богатуров А. Центрально-Восточная Азия в современной международной политике // Восток. 2005. № 1. С. 102-106
- Богораз-Тан В. Г. Распространение культуры на земле. Л., 1928. 314 с.
- Боечко В., Ганджа О., Захарчук Б. Кордони України: історична ретроспектива та сучасний стан. К.: «Основи», 1994. 107с.
- Боечко В. Д., Ганджа О. І., Захарчук Б. І. Формування державних кордонів України 1917 –1940 рр. К.: Логос, 1991. 31 с.
- Большая Европа. Идеи, реальность, перспективы [Под общ. ред. Ал. А. Громько и В. П. Фёдорова] – М.: Издательство «Весь Мир», 2014 г.
- Бондар А. Л. Делімітація та демаркація кордонів: проблеми, пошуки, рішення // Український географічний журнал. 1998. № 3. С. 10 – 12
- Бондар А. Л., Буряк А. Л., Дьогтяр А. М., Кулініч В. В., Трюхан М. О. Забезпечення договірно-правового оформлення державного кордону України // Вісник геодезії та картографії. 2001. №3(22). С. 60-65.
- Бондаренко К. Латиноамериканський вектор України. Продовження Європейського ? 2011. / Агентство УНІАН. URL: <http://www.unian.ua/common/560721-latinoamerikanskiy-vektor-ukrajini-prodovjennya-evropeyskogo.html>
- Борисов В. А. Демография; Учебник для вузов. М., 1999. 2-е изд. 2001. 3-е изд. 2002.
- Бородин М. Ю. , Ермаков А. А, Летняя война в Газе -2014 // Азия и Африка. 2014. № 12.
- Брайчевський Ю. С. Когда и как возник Киев. К.: Наукова думка, 1964. 183 с.
- БРИКС – Латинская Америка: позиционирование и взаимодействие / Отв. Ред. В. М. Давыдов – М. : ИЛА РАН – 2014 – 186 с.
- Брутнер В. Перспективы и проблемы создания еврорегионов на территории Украины, Румынии и Молдовы // Материалы международ. Науч. Симпоз., Кишинев, 15-16 октября 1998 г. Кишинев, 1998
- Бушков В. И. Таджикистан: традиционное общество в постиндустриальном мире. // Этнографическое обозрение. 1995. №4

- Вайнрайх У. Одноязычие и многоязычие // Новое в лингвистике. Вып. 6. 1972. С. 25—60.
- Вайнрайх У. Языковые контакты : Состояние и проблемы исследования. Киев : Вища ш к., 1979. 264 с
- Ваккури Юха. Цивилизации долины Нигера: Легенды и золото. М., 1988
- Валах С. Ашкенази и сефарди: етнокультурна спільність єврейського народу // Релігія і світ. 2001. №10
- Валентей Д. И. Демографическая политика: современное состояние и перспективы / Валентей Д. И., Елизаров В. В., Кваша А. Я. // Теоретические проблемы формирования и развития единого народнохозяйственного комплекса ; [Под ред В. Н. Черковца]. М.: Изд-во МГУ, 1985. 184 с.
- Васильев А. Большая африканская война //Азия и Африка сегодня. 2001. №1-2.
- Васильев А. М., Виницкий Д. И. Египетская конституция: исламское «да» светскому «нет» // Азия и Африка сегодня. 2013. № 3.
- Васильев Л. С. История Востока . В 2 Т. М., 2001.
- Васильев Л. С. Колониализм на традиционном Востоке // История Востока . В 2 Т. Т.2. Глава 1. М., 2001. 559. С. С.9 – 274
- Васильев Л. С. Восток после деколонизации // История Востока. В 2 Т. Т.2. Глава 11. М., 2001. 559 с. С.470-496
- Васильев Л. С. Трибализм и политическая власть в Африке. Проблемы расизма // История Востока. В 2 Т. Т.2. Глава 2. Части 4. М., 2001. С. 309-335.
- Васильев Л. С. часть 4. Современный Восток. Процессы и проблемы // История Востока. В 2 Т. Т.2. М., 2001. С.281-556.
- Ващенко Ю. В. Боливия от «левого поворота» к региональной интеграции // Латин. Америка. 2014. № 9
- Ващенко Ю. В. Боливия от «левого поворота» к региональной интеграции // Латинская Америка. 2014. № 9
- Веденеев Ю. А., Колосов В. А. Электоральная география и избирательное право – опыт междисциплинарного взаимодействия. Предисловие к монографии М. Н. Арбатской «Организация избирательных процедур: современная мировая практика. Иркутск, 2007. С.5-14.

- Весна закончилась: что получили Египет и тунис после революции (2016). URL: <http://www.furfur.me/furfur/freedom/freedom/179059-posledstviya-arabskoj-vesny-egipet-i-tunis>
- Весь мир: Расы. Народы. Нации и народности: Энциклопедический справочник. Мн.: Харвест, 2000.
- Витвер И. А. Карибские страны. Мексика, Центральная Америка, Вест-Индия. М.; Л., 1930.
- Вишневский А. Г. Демографическая революция. URL: http://demoscope.ru/weekly/knigi/polka/gold_fund09.html
- Війна Сирії: хто проти кого. URL: <http://www.dw.com/uk /a-19549608>
- Вовк О. О. Демографічна політика як напрям дослідження політології // Політологічні записки: Збірник наукових праць. Вип. 1 (5). – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2012. С.282-290.
- Вода К. Р. Японо-китайские отношения: на пороге холодной войны?// Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 10. С. 84-92.
- Волинець Л. С. Демографічна політика України в період становлення державності : автореф. дис...канд. політ. Наук на здобуття наук. Ступеня канд. політ. Наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / Л. С. Волинець. Одеса, 1997. 18 с.
- Волова Л. И. Плебисцит в международном праве (территориальные споры). М.: МО., 1972. 152 с.
- Волова Л. И. Принцип территориальной целостности и неприкосновенности в современном международном праве. Ростов н/Д.: Изд. Ростов. Ун-та, 1981. 192 с
- Володин Д. США, Китай и новое военно-стратегическое уравнение в АТР // МЭМО – 2006 - № 2.
- Воронов К. В. Перспективы ЕС-интеграции и специфика северных стран // МЭМО. 2014. № 11. С. 54-59
- Воскресенский Ю. В. Понятие формы правления и критерии её различия // Держава і право : Юрид. і політ. науки : зб. наук. пр. К., 2002. Вип. 15. С. 178-185.
- Вяткин А. Р. Юго-Восточная Азия: демографические аспекты. М., 1986. 216 с.
- Гаджиев К. С. Геополитика Кавказа. М., 2001.
- География человеческих рас // Алексеев В. П. Избранное. Т.2. Антропogeография. М.: Наука, 2007

- Георгиев А. Г., Озолинг В. В. Нефтяные монархии Аравии. М., 1983.
- Гладкий Ю. Н. Индустриализация и региональное развитие в Африке. Л.: Наука., 1987.
- Глазова А. В. Турция-Монархии Персидского залива: политические разногласия и экономические интересы // Азия и Африка. 2015. № 1.
- Глонти В. Федеративные отношения в Грузии // МЭМО.2005.№7.
- Голицын В. В. Антарктика : международно-правовой режим. М., 1983. 160 с.
- Грибанов В. В. Расизм, расовые и этнические стереотипы в полиэтнических странах Карибского бассейна // Ежегодник «Расы и народы». 1993. Вып. 23. С.235 –251.
- Гуанчен С. Шанхайская организация сотрудничества: приоритетные направления // Мировая экономика и международные отношения. 2002. №11
- Густерин П. Йемен в переходный период. На пути к миру или распаду? : Lambert Academic Publishing, 2014.
- Гуськова Е. Ю. Албанский фактор кризиса в бывшей Югославии. Политика двойных стандартов международных организаций // Аналитические записки. 2006. №18. С.67– 90.
- Давыдов А. Д. Сельская община и патронимия в странах Ближнего и Среднего Востока. М., 1979.
- Давыдов В. М. Латиноамериканская периферия мирового капитализма. И., 1991.
- Дашкевич Я. Р. Большая граница Украины (этнический барьер или этноконтрактная зона) // Исторические этноконтрактные зоны в Европейской части СССР (Георгафич, динамика, методы изучения). М.: МФГО. 1989. 163 с.
- Дегтерёв Д. Китай –Африка: важные аспекты отношений // МЭМО. 2005. №5
- Демографічна ситуація в Україні 2014 р.: за даними офіційного сайту Державного комітету статистики України. / Держ. Ком статистики України: ред О.Н. Осауленко. Експрес – випуск від 16.06.2014. №124/0/10.2вн-14 URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Демографічні перспективи України до 2026 р. К., 1999. 56 с.
- Демографічні перспективи України: 2000-2075 роки / [Лібанова Е. М., Макарова О. В., Позняк О. В., Шевчук П. Є., Шишкін В. С.] //

Зайнятість та ринок праці: Міжвід. наук. зб. К.: РВПС України НАН України. 1999. Вип. 11. С. 126-141.

▪ Демяшева О. П. Успехи и трудности Боливарианского Альянса // Латинская Америка. 2015. № 2

▪ Денисенко М. Б., Ионцев В. А., Хорев Б. С. Миграциология. М.:МГУ, 1989.

▪ Держава і Церква: форми взаємодії в умовах трансформації українського суспільства : матеріали Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2014 р. / [За заг. ред. проф. Докаша В. І.] Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2014. 224 с

▪ Державно-церковні відносини: світовий досвід і Україна (історико-політичний аналіз) / Ю. Г. Калниш, В. М. Петрик, В. В. Остроухов. К., Вид-во Європ. Універ-ту, 2002. 135 с.

▪ Деркач О. В. Аналіз міждержавної нормативно-правової бази з питань договірно- правового оформлення українсько-російського державного кордону // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2013. №11. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua>.

▪ Дешан Ю. История тропической Африки. Пер. с фр. М.: Прогресс, 1984. 235 с.

▪ Джонстон Р. Дж. География и географы. Очерк развития англо-американской социальной географии после 1945 г. М., 1987. 368 с.

▪ Дмитриченко И. В. Міжнародно-правові аспекти розмежування морських просторів України з сусідніми державами // Держава і право. Юр. і політ науки. 2001. Вип.13.

▪ Дмитрієнко М. Ф. Адміністративно-територіальний поділ Українських земель: історія, проекти, реальність (XIX – початок ХХ ст.) // Історично-географічні дослідження в Україні: Зб-к наук. Праць. К.: Наукова думка, 1994. С. 23 – 46.

▪ Дністрянський М. С. Внутрішня геополітика держав і міждержавних об'єднань: порівняльний аналіз підходів і рішень // Країнознавство. Науковий збірник. Вип. 2. К., 2012. С. 124 – 134.

▪ Дністрянський М. С. Місце міжнародних регіональних об'єднань та транснаціональних корпорацій в сучасній територіально-політичній організації світу // ActaBeregsasiensis , 2011. №1. С. 31 – 35.

▪ Дністрянський М. С. Політико-правова неврегульованість статусу територій та невизначеність у полюсно-ієрархічних співвідношеннях як вузлові проблеми геополітичної взаємодії //

Україна: географія цілей і можливостей. Зб. наук. праць. – К.: ФОП «Лисенко М. М.», 2012. Т. II. С. 40 – 42.

▪ Договірно-правова база між Україною та Росією. URL: <http://russia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ru/legal-acts>.

▪ Долгов Б. В. Феномен исламского фундаментализма (Алжир) // Восток. 2001. №2.

▪ Дружинина Е. И. Южная Украина. 1800 – 1825. М., 1970.

▪ Дьякова Л. М, Возвращение Мишель Бачелет (Чили) // Латинская Америка. 2014. № 1.

▪ Дяченко В. Д. Антропологічний склад українського народу. К., 1965.

▪ Єленський В. Перспективи розвитку української системи церковно- державних відносин // Релігійна свобода: гуманізм і демократизм законодавчих ініціатив в сфері свободи совісті (міжнародний і український контекст): науковий щорічник / [за заг. ред. А. Колодного і О. Сагана]. К., 2000. С. 85–88.

▪ Єфіменко Г. Г., Кульчицький С. В. Кордони державні України, принципи та історична практика їх визначень // Енциклопедія історії України: У 10 т. Т. 5: Кон- Кю. К.: Наукова думка, 2008. С. 147.

▪ Железнова О. В. Инновационная политика Чили // Латинская Америка. 2014. № 3.

▪ Жлуктенко Ю. А. Лингвистические аспекты двуязычия. – Киев : Вища ш к., 1974. – 176с.

▪ Жлуктенко Ю. О. Мовні контакти. К. : Вид-во К т в . ун-ту, 1966. 134 с.

▪ Жук П. Етнополітична карта світу: ХХІ століття: Методичний і предметний коментарі [Текст] / П. Жук [та ін.] Т.: Мандрівець, 2000. 240 с. URL: <http://www.svit21.narod.ru>.

▪ Журавлева О. І. Від конкордату до системи конституційних угод (досвід державно-церковних відносин іспанії та Італії) //Матеріали 10-ї науково-практичної конференції. URL: http://iai.donetsk.ua/_u/iai/dtp/CONF/10/articles/sec2/s2a3.html

▪ Задворнов И. А. Северный Кавказ: этнополитические и религиозные особенности социокультурной идентичности // Социс. 2000. №10. С. 52-57

▪ Задохин А. Г., Низовский А. Ю. Пороховой погреб Европы. М.: Вече, 2000. 283 с.

- Заяц Д. В. Географические типы сепаратизма [Текст] / Д. В. Заяц. // Проблемы геоконфликтологии. Т. 1. М.: Пресс-Соло, 2004. С. 36–58.
- Зеленый В. В. Борьба с терроризмом в Израиле: понятийный аппарат и институциональная структура // Восток. 2014. № 2
- Зудов Ю. В. Государство и церковь в Дании: история и современность // Новая и новейшая история. 2010. –№ 4. С.63-76
- Зуева К. П. Французы о будущем Европейского союза: конфедерация или федерация?// Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 11. С. 35-39.
- Ибероамериканская культура: инновационные процессы и государственная культурная политика. Отв. Ред. И. С. Константинова. М., 2014. 212 с.
- Иванов Г. Г. Правовой режим морских портов. М., 1988. 123 с.
- Иванова Л. В. «Аш-Шабаб» в Сомали: надежда на мир или угроза миру? // Азия и Африка сегодня. 2013. № 12.
- Илларионов, А. Тектонические сдвиги между макрорегионами Украины. URL: http://www.iea.ru/article/polit_svoboda/ukraina_2014.01.21.pdf
- Индия и Китай стоят на границе войны. URL: <https://www.kommersant.ru/doc/3368305>
- Исаев В. А., Филоник А. О. Государство Катар: проблемы развития. М., 1999.
- Исаев Л. М., Коротаев А. В. Политическая география современного Египта: опыт количественного анализа// Азия и Африка. 2014. № 9.С.5-13. URL: http://asiaafrica.ru/images/AA_nomers/2014/201409/AiA-9-2014%20Isaev.pdf
- Искандер А. М. Становление политических систем в странах Закавказья // Россия и Закавказье: поиски новой модели общения и развития в изменившемся мире. М., 1999.
- Искендеров П. А. «Великая Албания»: теория и практика/ Петр Ахмедович Искендеров // Вопросы истории. 2012. № 1. С. 31-46.
- Ислам в современной Европе: демография, интеграция, перспективы. URL: <http://www.academia.edu/4020367>
- Ігнат'єв П.М. “Слон” і “дракон” в азіатській грі // Політика і час. 2006. №6. С. 27-36.
- Кабузан В.М. Заселение Новороссии в 18 – первой половине 19 ст. М.:Наука., 1976.
- Каддафи Муаммар. Зеленая книга. (Ливия). М., 1989.

- Казьмина О. Е., Пучков П. И. Основы этнодемографии. М., 1996.
- Кайлова О. В. Опыт семейной политики в странах Европейского Союза: система родительских отпусков / О. В. Кайлова // Политика народонаселения: настоящее и будущее. : [сб-к докладов]. М., 2005. – С. 15–20.
- Как работают институты ЕС. Гид по институтам ЕС – URL: http://eeas.europa.eu/delegations/russia/documents/publications/how_eu_works_2013_ru.pdf
- Как рождаются языки: <http://www.polit.ru/article/2012/01/30/golovko/>
- Калниш Ю. Державно-церковні відносини : історія розвитку і сучасна політична типологізація / Ю. Калниш // Актуальні проблеми державно-церковних відносин в Україні: науковий збірник / Відділення релігієзнавства Інститут філософії ім. Г.С.Сковороди НАН України; [Ред. В. Д. Бондаренко, А. М. Колодний]. – К.: ВіП, 2001 – С. 198- 200.
- Капица С. П. Общая теория роста человечества. М., 1999.
- Каримуллин А. Татары: этнос и этноним. Казань: 1989.
- Карлсон А. Шведский эксперимент в демографической политике: Гуннар и Альва Мюрдали и межвоенный кризис народонаселения / пер. с англ. М.: 2009. 312 с. - <http://demoscope.ru/weekly/2012/0509/biblio01.php>
- Каро И., Федякова Е. Л. Религиозный фактор в международных отношениях // Латинская Америка. 2001. №7.
- Карпінський Ю. Аналіз проблем сучасного стану адміністративно-територіального устрою України // Вісник геодезії та картографії. 2005. №3.
- Касаев Э. О. Нефтяная промышленность Саудовской Аравии на современном этапе // Восток. 2014. № 2
- Кваша А. Я. О некоторых инструментах демографической политики. URL: http://demoscope.ru/weekly/knigi/polka/gold_fund03.html
- Кирюхин А., Колосов В. Российско-украинская граница (типология и социальная ситуация Белгородско-Харьковского участка) // Бизнес-Информ, Харьковский Национальный университет. № 11-12, 2001, С. 26-28.
- Китай – Индия : отношения, вызовы, перспективы. URL: <http://glasru.ru/kitay-i-indiya-otnosheniya-vyizovyi-perspektivy/>

- Кіш. Є. Європа у пошуках нової ідентичності: Інституалізація процесів інтеграції країн Центрально-Східної Європи. М., 1989.
- Ключенов Г. Е. Территориальные споры и пограничные конфликты в Латинской Америке // Латинская Америка. 2001. №8.
- Клименко Б. М. Мирное разрешение территориальных споров. М.: Межд. отн. 1982. 183с
- Клименко Б. М. Право прохода через иностранную территорию. М., 1967. 136 с.
- Клупт М. Центр-периферийные отношения в Европе: демографический аспект // Мировая экономика и международные отношения. 2015. № 2. С. 58-67
- Кобринская И. Я. Политика США в ЦВЕ // США, Канада: экономика, политика, идеология. 2000. №2.
- Ковалев А. А. Самоопределение и экономическая независимость народов. М., 1988. 135 с.
- Козлов В. И. Динамика численности народов. Методология исследования и основные факторы. М., 1969,
- Козырин А. Н. Джамахирийская политическая концепция и государственный механизм Ливии. М., 1992.
- Кокарев К. Традиционная политическая культура Китая и современность // Проблемы Дальнего Востока - 1997- №2
- Кокеев А. М. Германия и реформы ЕС// МЭМО. 2014. № 11. С. 27-34
- Колосов В. А. Конфликт между Молдовой и Приднестровьем: история, причины и перспективы // География, 2000, N 39, с. 4-9.
- Колосов В. А. Крупные города и вызовы глобализации. Под ред. В. А. Колосова и Д. Эккерта. – М.-Смоленск: Ойкумена, 2003.
- Колосов В. А., Криндач А. Д. Российско-украинское пограничье (южная часть): идентичность и современная ситуация / Приграничные районы и приграничное сотрудничество. Под ред. Л. Б. Вардомского. М.: ИМЭПИ РАН, 2000, С. 95-121.
- Колосов В. А., Тикунов В. С. Политико-географическое картографирование и геоинформатика: достижения и новые задачи. // Известия РАН, сер. географическая, 2005, N 1, с. 17-23.
- Колпинская Е. Г. Государственная политика Великобритании и Франции в отношении мусульманских общин во второй половине XX – начале XXI ст. (сравнительный анализ) // Автореф. на соискание канд. истор. н, по специальности 07.00.03. Томск, 2008. URL: file:///D:/Documents/Downloads/pdf

- Комкова Е. Г. Второе десятилетие Североамериканского соглашения о свободной торговле. «Американский ежегодник. М.: Наука, 2008.
- Комкова Е. Г. Канадские провинции, американские штаты, трансграничные регионы // США и Канада: экономика, политика, культура. 2007. № 2. С. 75-90
- Комкова Е. Г. Новый этап канадо-американской интеграции // США и Канада: экономика, политика, культура». 2008. № 5. с. 17-32.
- Комкова Е. Г. Фактор границы в канадо-американских отношениях» и «Канадские провинции, американские штаты, трансграничные регионы в начале 21 века // Дружественный рубеж: канадо-американское приграничное сотрудничество ; [Под ред. А. И. Кубышкина и В. И. Соколова]. М., Волгоград, Изд-во ВолГУ, 2007, с.35-96
- Конституция для океанов / Под ред С. В. Кивалова. Науч. Ред. Е. В. Додин. Одесса, 1999. 176 с.
- Конституційне право зарубіжних країн: Навч. посіб. / Рієка В. О., Семенов В. С., Цвік М. В. та ін. К.: Юрінком Інтер, 2004. 544 с.
- Конфликт в Йемене как возможный пролог крупной региональной войны на Большом Ближнем Востоке: URL: <http://muslimpolitic.ru/2015/03/konflikt-v-jemene-kak-vozmozhnyj-prolog-krupnoj-regionalnoj-vojny-na-bolshom-blizhnem-vostoke/>
- Корбут Л. В., Баскин Ю. Я. Международно- правовой режим рек: история и современность. / Отв. Ред. Г. Тункин. – М.: Наука., 1987. – 158 с.
- Коровин Е. А. Международная опека и международная безопасность. М., 1945 . 24 с.
- Коряков Ю. Б. Систематика языков мира и базы данных в интернете (с Т. А. Майсаком) // Труды Международного семинара «Диалог '2001» по компьютерной лингвистике и её приложениям. Том 2. М., Аксаково, 2001. С. 215-229.
- Коста- Рика: корректировка курса или сдвиг влево. М.: ИЛА РАН. Серия «Саммит», 2014. 100 с.
- Котовская М. Г. Этнорасовые группы в Бразилии: взаимоотношения и стереотипы // Ежегодник «Расы и народы». 1993. Вып. 23. С. 218- 235.
- Кравченко В. Своєї води не віддамо ані милі. URL: <http://vkurse.ua/ua/analytics/vody-ne-otdadim.html>.

- Кравченко В. Що важливо знати про конфлікт у Сирії. URL: <https://dt.ua/international/scho-vazhливо-znati-pro-konflikt-u-siriyi-.html>
- Красильников В. А. Латинская Америка: прощание с зависимостью // Мировая экономика и международные отношения. 2015. № 2.
- Крылов А. Б. Нагорный Карабах в геополитическом контексте XXI века. М., Академия гуманитарных исследований, 2006, 87 с.
- Крым: прошлое и настоящее./ Инт-т истории СССР Ан СССР. Отв. Ед С. Г. Агаджанов, А. Н. Сахаров. М.: Мысль, 1988.
- Кто, с кем и за что воюет в Йемене. URL: <http://www.dw.com/ru-18359213>
- Куббель Л.Е.Н. Сонгайская держава. Опыт исследования социально-политического строя. М.: Наука., 1974.
- Кубійович В. Територія України і суміжних земель. Видання 2. Краків –Львів, 1943. С.18.
- Кузнецов В. Трудный путь к взаимопониманию // Азия и Африка сегодня. – 2004. – №5
- Куницын И. Юридические проблемы отражения традиционности религиозных сообществ в законодательстве. URL: <http://religion.russ.ru/state/20020516-kunitsin.html>
- Курилы-острова в океане проблем. М.: «РОССПЭН», 1998. 519 с.
- Куусинен О. О претендентах на опеку над народами Европы. Госполитиздат. 1947 .
- Кушнір М. О. Сучасні стратегічні орієнтири європейської регіональної політики // Стратегічні пріоритети – № 1 (25). 2013. С. 146-15
- Кущенко А. А. Индия: традиционный социокультурный комплекс и политика // Восток. 2001. №4.
- Лабеккая Е. О. Трансарктика в контексте российских приоритетов// Мировая экономика и международные отношения. 2015. № 2. С. 106-114
- Лагода Е. А. Конкордатная система как модель правового регулирования государственно-церковных отношений / Е. А. Лагода // Общество: політика, економіка, право. – 2010 - № 2 - С. 57-60 – С. 58.
- Лазарева Т. Китай спешит к разделу арктического пирога. URL: atrinfo.ru/commentary/pie.html

- Ланда Р. Г. Исламизм и арабская весна // Восток. 2014. № 1
- Латинская Америка. Актуальные проблемы географии. М., ИЛА, 1977.
- Лебедева Н. Б. Южно-китайское море: окно Индии в АТР // Азия и Африка. 2014. № 2, № 3
- Левчук Д. В. Конституционно-правовое регулирование религиозных отношений и статуса церквей // Современные научные исследования и инновации. 2013. № 1. URL: <http://web.snauka.ru/issues/2013/01/19809>.
- Леонова, О. Глобальная регионализация как феномен развития глобального мира – «Век глобализации», № 1, 2013 год. URL: <http://www.intelros.ru/readroom/vek-globalizacii/g1-2013/18822-globalnaya-regionalizaciya-kak-fenomen-razvitiya-globalnogo-mira.html>
- Ли В. Ф. АТР в начале XXI века // Внешняя политика и дипломатия стран Азиатско-Тихоокеанского региона. М.: Научная книга, 1998. 278 с.
- Ли Син, Нью Ичэнь. Почему ШОС не в состоянии быть опорой стратегии Китая в северо-западном окружении // Исследование международной безопасности. 2013. №4.
- Ли Син. Исследование «сердцевины» Евразии: «большая игра» России, США и ЕС и стратегия Китая. Пекин, 2013.
- Лісничий В. В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних країн. Харків: Торнадо, 2001. 352 с.
- Лопатин М. Л. Международные проливы и каналы: правовые вопросы. М.: Межд. отн.-я. 1985. 165 с.
- Лукин А. В, Шанхайская организация сотрудничества // Россия в глобальной политике. 2007. № 3. URL: www.globalffairs.ru
- Лю Цзайци Что впереди у КНР и США: вооруженный конфликт или потенциальный союз // МЭМО – 2005 - №6
- Мажар Л. С. Визначення спору в сучасному міжнародному морському праві // Реалії та перспективи інноваційного розвитку України (економічні, фінансові та правові аспекти): зб. матер. X міжн. наук.-практ. конф. молодих науковців 26 березня 2010 р. : у 2 ч., - К.: УДУФМТ, 2010. – Ч. II.-С. 147-149.
- Мажар Л. С. Використання суднового ходу Дунай—Чорне море через гирло Бистре: міжнародний спір чи ситуація // Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наукових праць. - К. : Ін-т між. відносин Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, 2011. -Вип. 99. Ч. II. – С. 149-154.

- Мажар Л. С. Мирні засоби вирішення спорів в сучасному міжнародному морському праві на прикладі Конвенції ООН з морського права 1982 року // Світова фінансово-економічна криза: стратегії протидії та мінімізації наслідків (економіка, фінанси, право) : зб. матер. XII міжн. наук.-практ. конф. 29 травня 2009 р. - К. : УДУФМТ, 2009. – С. 381-382.
- Мажар Л. С. Некоторые аспекты периодизации международного морского права // Закон и жизнь. 2013. № 8/2 (260). С. 236-239.
- Мажар Л. С. Позиції України та Румунії щодо морської делімітації в Чорному морі // Підприємництво, господарство і право. 2011. № 8. С. 125-129.
- Мажар Л. С. Чорноморські протоки Босфор і Дарданелли: міжнародні морські спори з приводу їх використання // Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наукових праць. К. : Ін-т між. відносин Київ. нац. ун-ту ім. Т.Шевченка, 2011. Вип.101. Ч.І. С. 157-161.
- Майданник К. Л. Латинская Америка на стыке веков: «ситуация безальтернативности»? // Латинская Америка. 2001. №12.
- Маначинский А. Афганистан: когда дуют ветры войны. К.: 2006. 576 с.
- Масенко Л. Т. Нариси з соціолінгвістики. К., 2010. 242 с.
- Масенко Л. Т. Українська соціолінгвістика: вивчення проблем мовної політики // Українська мова. 2008. № 1. С. 13-23.
- Матвеев В. Іудейська громада України: історія, стан та основні тенденції розвитку // Іудаїзм: сутність, історія, сучасні виміри: Матеріали Шостої міжнародної молодіжної релігієзнавчої літньої школи ; [Наук. ред. А. М. Басаури Зюзіна, О. С. Кисельов]. К., 2008. С. 10 – 23.
- Машбиц Я. Парадигмы целостной географии // Новое мышление в географии. М.: Наука, 1991.
- Машбиц Я. Проблемный подход в экономико-географическом страноведении зарубежного мира // Известия АН СССР. Сер.геогр. М. Наука 1976. № 4.
- Машбиц Я. Тенденции развития географической мысли // Известия АН СССР. Сер.геогр. 1990, № 4.
- Мельников Е. Н. Политический и государственный строй Ливана. М., 1974.

- Мельников О. Г. До питання договірно-правового оформлення державного кордону України. URL: file:///C:/Users/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C/Downloads/Unzap_2008_2_7.pdf
- Мельянцев В. А. Два азиатских гиганта: основные контуры экономического развития // Восток. 2007. – №4-5. С.113-128.
- Менахем Элон "Еврейское право" Санкт-Петербург, издательство Юридический центр пресс 2002
- Мешков К. Ю. Особенности этносоциального развития Филиппин // Восток.1999. №1.
- Мещерина К. В. Ливия. Долгий путь к стабильности или угроза распада? // Азия и Африка сегодня. – 2014
- Мещерина К. В. Новая Ливия: тернистый путь... Куда? // Азия и Африка сегодня. – 2014 – № 2.
- Мирошникова Е. М. Кооперационная модель государственно-церковных отношений: опыт и проблемы. М.: Институт Европы РАН, 2007. 181 с.
- Мирский Г. Драма Арабского Востока // Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 11. С. 77-87
- Міма І. В. Моделі державно-церковних відносин : порівняльний аспект / І. Міма // Зб. наук. пр.: Юрид. і політ. науки. – К.: Ін-т держави і права НАНУ, 2005. Вип. 29. С. 63- 70.
- Монье А. Население Европы: 1950-2050 / Ален Монье // Население и общество (Инф. Бюллетень Центра демографии и экологии человека Ин-та народохозяйственного прогнозирования РАН). 2000. июль № 46. С. 33-36.
- Москаленко В. Пакистан и Индия. М., 1999.
- Мыльцев П. Намибия. Земли белых фермеров подлежат перераспределению? // Азия и Африка сегодня. 2000. №9.
- Назарбаев Н. Казахстан. 2030. К.: МАУП, 1999
- Народы Америки.Т.1-2. М., 1959.
- Народы и языки Сибири. М., 1978.
- Народы Средней Азии и Казахстана. Т.1–2., М., 1962-1963.
- Население мира. Демографический справочник. М., 1989.
- Наулко В. І. Хто і відколи живе в Україні. К., 1998 .
- Нации Латинской Америки. Формирование и Развитие. М. 1964.

- Неменский О. Независимость Косово и балканизация Центральной Европы. 2000. URL: <http://www.apn.ru/publications/article19437.htm>>
- Нетенко Л. Я. Промышленная политика стран Латинской Америки: этап активизации // Латинская Америка. 2014. № 9.
- Нитобург Э. Л. О характере этнической общности афроамериканцев в США // Советская этнография. 1985. №4.
- Нитобург Э. Л. США: «Белый расизм и афроамериканцы на исходе XX в» // Ежегодник «Расы и народы». 1993. Вып. 23. С.167 - 218.
- Новикова О. О. Европейский Союз в системе международной безопасности: новые инструменты кризисного урегулирования // Полис. 2008. №4. С. 174-184
- Нольте Х.-Х.. Европейский Союз и его место в современной мировой системе // Европа: журнал польского института международных дел. 2002. Том 2, № 1 (2).
- Обыденкова А. В. Роль коренных народов в системе канадского федерализма // Вестник Московского университета. Сер. 12. Полит. науки. 2000. №2.
- Овсиенко Ф. Г. Взаимоотношения государства и церкви в странах Восточной Европы / Ф. Г. Овсиенко // Мировой опыт государственно-церковных отношений: [Учебное пособие]. / [Под ред. Н. А. Трофимчука]. : – М. : Изд-во РАГС, 1998. — 305 с.
- Окот П' Битек. Африканские традиционные религии. М., 1976.
- Онищук С. В. Конкордатна система – модель відносин між Церквою та Державою; [Электронный ресурс] / С.В. Онищук. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej18/PDF/29.pdf>
- Онищук С. В. Моделі державно-церковних відносин. URL: [http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/2014-02\(12\)/4.pdf](http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/2014-02(12)/4.pdf)
- Орзих М. Регионализм в Украине: критический анализ современной ситуации // Юридический вестник. 1996. № 4.
- Основы демографии. Под ред. В. А. Ионцева, Б. А. Сулакова. М., 1997.
- Остряков Я. Проблеми та перспективи транспортного сполучення в Керченській протоці. URL: <http://dc-summit.info/temy/jekonomika>.
- Паршин П. Языки мира через сто лет. URL: <http://demoscope.ru/weekly/2013/0571/analit01.php>

- Патрисио А. Чавес Савала Ориентиры и достижение плана «Достойная жизнь» // Латинская Америка - 2014. № 3.
- Перегудов С. М. Семенов И. С. Референдум о независимости Шотландии и проблемы британской государственности // Мировая экономика и международные отношения. 2015. № 3. С. 64-67.
- Перепелица Г. М. Конфлікти в посткомуністичній Європі. К.: НІСД, 2003. 432 с.
- Пивоваров Ю. Л. Современная урбанизация: Курс лекций. М., 1994. 130 с.
- Пилясов, А.; Клименко, Н. Балтийский макрорегион: географические макроструктуры, специфика коммуникации, инновационный потенциал. URL.: <https://cyberleninka.ru/article/n/baltiyskiy-makroregion-geograficheskie-makrostrukturnyye-spetsifika-kommunikatsii-innovatsionnyy-potentsial>
- Пирожков С. И. Демографические процессы и возрастная структура населения. М., 1990.
- Плешов О. В. Пакистан: религия и политика // Восток. 2000. №4.
- Подоплёкин А. Арктика как объект геополитических интересов неарктических государств. 2015. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/arktika-kak-obekt-geopoliticheskikh-interesov-nearkticheskikh-gosudarstv>
- Подоплёкин А. Арктика как объект геополитических интересов неарктических государств (2015). URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/arktika-kak-obekt-geopoliticheskikh-interesov-nearkticheskikh-gosudarstv>
- Позднянская К. Старая и новая Турция. М., 1974.
- Покшишевский В. География мирового процесса урбанизации. М.: Просвещение, 1981 (в соавторстве с Г. Н. Озеровой).
- Поляков А. Панафриканский парламент: шаг на пути к интеграции черного континента? //Компас. Вестник международной аналитической информации. 2004. №15.
- Поляков А. Сомали. Межклановые разборки //Азия и Африка сегодня. 1999. №7.
- Поляков А. Удастся ли создать общий рынок в Восточной Африке? //Компас. Вестник международной аналитической информации. 2004. №11.
- Поляков А. Эфиопия – Эритрея: трудное испытание миром//Компас (комментарии, прогнозы, анализ, события).

Вестник международной аналитической информации ИТАР-ТАСС. 2001, №29.

- Потехин И. Наследие колониализма в Африке // Международная жизнь. 1964. №3. С. 30
- Пределы роста : [доклад по проекту Римского Клуба «Сложное положение человечества»] / [Д. Х. Мидоуз, Д. Л. Мидоуз, Й. Рэндерс и др.]. ; [пер. с англ.; 2-е изд.]. М. : Изд-во МГУ, 1991. 207 с. Библиогр. в примеч.: с. 202-206
- Причины та аналіз війни в Судані (стаття 2016 р.). URL: <http://voprosik.net/prichiny-i-analiz-voyny-v-sudane/>
- Проблеми прикордонних регіонів у контексті розширення НАТО : Матер. Наук.-практ. Семінару. Чернівці. – 9 листопада 2000. // Буковинський політологічний центр. 2001.
- Прохороенко И. Л. Евроскептицизм по-иберийски // Латинская Америка. 2014 № 10
- Процюк, І. В. Класифікація форм державного правління // Проблеми законності. Вип. 107. Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2010. С. 3-13.
- Процюк, І. В. Форма державного правління: поняття і сутність // Проблеми законності. Вип. 106. — Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2010. С. 7-17.
- Пырлил Е. Д. Ближневосточный узел: как все завязывалось // Восток. 2000. №5.
- Раси і расовий склад населення. URL:: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/727-rasi-i-rasovij-sklad-naselennya>
- Рене Давид "Основные Правовые Системы современности" 1967, 1988, 1999 годы издания, Москва изд-во Прогресс
- Робберс Г. Государства и религии в Европейском Союзе. М. : Ин-т Европы РАН, 2009. 719
- Рогинский Я. Я, Левин М. Г. Антрополгия. Учебник для студентов вузов– М., 1978
- Родионов М. А. Марониты. Из этноконфессиональной истории Вост. Средиземноморья. М., 1982.
- Романов В. А. Принцип самоопределения и территориальная целостность государств // Дипломатический вестник. 2000. №9 сент. С. 65-71.
- Романова З. И. Развитие капитализма в Аргентине. М.: Наука., 1985.

- Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: Інституційний вимір. Львів: Тріада плюс, 2004. 392 с
- Рудич Ф. М. Много ли власти нужно власти. К., 1999. (Центральноазиатские страны: модель общественного строя. – С. 74 –86.)
- Рудницький С. Про давні і нові столиці України. Відень, 1922
- Рукомеда Р. Під контролем США та МВФ (трансформаційні процеси у Мексиці та Сипатистський рух) // Політика і час. 2003. №11.
- Савельєва А. Г. Политика безопасности США: сдвиг в сторону Китая // Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 8. С. 5-13
- Саидов А. Х. Сравнительное правоведение и юридическая география мира. М., 1993.
- Сапронова М. А. Политика и конституционный процесс в Алжире (1989 -1999). М., 1999.
- Сапронова М. С. Арабский Восток : власть и конституции. М, 2001. 216 с.
- Сариниди В. И. Бактрия сквозь мглу веков. М., 1984. (История Современного Афганистана).
- Сдасюк Г. В. Штаты Индии. Природа, население, хозяйство, города. М.: Мысль, 1981.
- Семенас А. Я. Современная языковая ситуация и языковая реформа в Китае // Восток. 1999. №2.
- Семенець О. Є. Сучасна Індія. Наука, технології, стратегічні сектори. К., 2006.
- Семин А. Интересы Японии в Восточной Азии и Китае.// Проблемы Дальнего Востока. 1997. №1
- Сергійчук В. Етнічні межі і державний кордон України. К., 2000. 128 с.
- Сидоров В. Военно-силовая проекция интеграционного евростроительства: амбиции и реалии// Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 2. С. 109-118
- Сингх Г. География Индии. М.: Прогресс, 1980.
- Синюгин О. А. Межгосударственные территориальные конфликты в Южно-Китайском море [Текст] // Проблемы геоконфликтологии. Т. 1. // под ред. Н. С. Мироненко. М.: Пресс-Соло, 2004. С. 137-150.

- Система фундаментальных научных исследований в Арктике и реализация геополитических интересов циркумполярных стран (2014)/ Павленко В. И., Подоплекин А. О., Куценко С. Ю. // Арктика: экология и экономика. №4 (16). 2014. URL: [http://www.ibrae.ac.ru/docs/4\(16\)/086_092_ARKTIKA_4\(16\)_12_2014.pdf](http://www.ibrae.ac.ru/docs/4(16)/086_092_ARKTIKA_4(16)_12_2014.pdf)
- Склярська О. І. Політико-географічні процеси в Закарпатській та Чернівецькій областях . Львів, 2011
- Слука А. Е. География населения с основами демографии и этнографии. М.: МГУ, 1989
- Смирнягин Л. В. Районы США: портрет современной Америки. М.: Мысль, 1989.
- Снігир О. В. Інституційна трансформація під впливом кризи у Єврозоні // Стратегічні пріоритети – № 1 (25). 2013. С.139-146.
- Соболев А. А. Геополітичні проекти «світових центрів сили» в Центральній Азії // Стратегічні пріоритети – 2013. № 1 (26). С. 155-164.
- Сосса Р. І. Історія картографування території України від найдавніших часів до 1920 р. К.: Наукова думка, 2000. 248 с
- Сравнительная политика. Основные политические системы современного мира / Ред. Бакирова В. С., Сазонова Н. И. Харків: ХНУ, 2005. 592 с. .
- Шешенко В. М. Оренда території в міжнародному публічному праві.: Автореф. –Харків, 2001. 20с.
- Столяров И. В. Введение к системной морфологии государства // Гос-во и право. 2003. № 8. С. 10-18.
- Стратегии иностранных государств в Арктике. URL: <http://russiancouncil.ru/common/upload/Arctic%20Anthology%20Vol%201-2.pdf>
- Стрежнева М. В. Участие ЕС в политическом управлении глобальными финансами // Полис. 2014. № 2
- Суптаев М. А. Обычное право в станах Африки. М: Наука., 1984. 117с.
- Сухоруков А. В. Британское содружество наций: прошлое и настоящее // Новая и новейшая история. 2006. № 5
- Сюкияйнен Л. Р. Мусульманское право. М., 1986.
- Тарвердова Е. А. Распространение ислама в Западной Африке. М.: Наука, 1967..
- Терборн Г. Мультикультурность и Центрально-Восточна Европа в европейской модерности / Горас Тернборн // Перекрёстки.

Журнал исследований восточноевроп. Пограничья. 2006. № 3–4. С. 138-159.

- Терещук М. М. Форми державного правління: історико-правовий аспект // Вісник Закарпатського національного університету : Юридичні науки. 2011. № 1. С. 70–76.
- Тимченко Л. Д. Правопреемство государств. Опыт конца XX ст. Харьков, 1999. 116 с.
- Томилин Ю. Территориальные проблемы в Африке // Новое время. 1964. №4. С. 10-11.
- Топорова Е. Л. Дух американизма и маргинальная этничность // США : Экономика, политика, идеология. 1998. №11.
- Трохимчук С. В., Федунь О. В. Політична географія світу: Навч. посіб. К.: Знання, 2007. 422 с.
- Троян С. С. Порівняльні політичні системи сучасності: Навч. посіб. К.: НМЦВО, 2003. 266 с.
- Тюрин Ю. Церковь Датского народа / Ю. Тюрин / Агентство Политических новостей, 03.05.2005. URL: <http://www.apn.ru/publications/article1381.htm>
- Узланер Д. Картография постсекулярного // Отечественные записки. 2013. №1(52). URL: <http://www.strana-oz.ru/2013/1/kartografiya-postsekulyarnogo>
- Усов В. Африканский союз: год спустя //Азия и Африка сегодня. 2004, №1.
- Усов В. От panaфриканизма – к созданию Африканского союза //Азия и Африка сегодня. 2002. №1
- Уська У. Проблема визначення українсько-російського кордону: етапи переговорного процесу та його перспективи // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2013. Вип. 25. С. 154.
- Фадеева Т. Федералистская модель ЕС, концепция и практика // МЭМО. 2000. 36.
- Фененко А. Международное соперничество за освоение общих пространств // Офіційна сторінка Журналу «Міжнародні процеси». URL: <http://www.intertrends.ru/twenty-second/003.htm>
- Феррари С. Европейская модель церковно-государственных отношений. Ч. III. Избирательное сотрудничество между государством и религиозными общинами./ Интерфакс-Религия, 2.03.2005. URL: <http://www.interfax-religion.ru/?act=analysis&div=11>

- Феррари С. Светское и церковное в европейской конституции. URL: http://ruskline.ru/monitoring_smi/2003/06/04/svetskoe_i_cerkovnoe_v_evropejskoj_konstitucii
- Филипович Л. Нові релігійні течії України: огляд, документи, переклади / Филипович Л., Дудар Н. К.: Наукова думка, 2001. 132 с.
- Хартшорн Р. Политическая география // Американская география / Под ред. Н. Н. Баранского. М., 1957.
- Хатами Мохаммад. Ислам, диалог и гражданское общество. (Иран). М., 2001.
- Хахалкина Е. В. Кризис политики мультикультурализма: сквозь призму проблем национальной идентичности на примере Швеции / Е. В. Хахалкина, К. В. Тёркина // Вестник Томского университета – 2011. № 3. С. 61–72
- Хмелевская Н. Г. Торговая интеграция в MERCOSUR vs инфраструктурная интеграция в Тихоокеанском Альянсе // Латинская Америка. 2015. № 2
- Хрисанфова Е. Н., Перевозчиков И. В. Антропология: Учебник. 3-е изд. М.: Изд-во МГУ: Изд-во "Высшая школа", 2002.
- Царьов Ю. О. Сучасний стан та перспективи договірно-правового оформлення морських кордонів України. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua>.
- Цатурян С. А. Мультикультурализм в США и Европе: политтехнологии в действии / С. А. Цатурян, Г. Ю. Филимонов // Политика и общество. № 2. 2012. С.62-71
- Чад: кризисы повторяются//Компас (комментарии, прогнозы, анализ, события). – Вестник международной аналитической информации ИТАР-ТАСС. 2001. №23.
- Червонная С. А. Миф об этническом многообразии в США // США: экономика, политика, идеология. 1995. №11.
- Червонная С. М. Тюрко-исламские народы Северного Кавказа: проблемы культурной общности, политической консолидации, мусульманской солидарности. Москва –Кавказ. Диалог культур.– М., 1999.
- Черкасов А. И. Этнокультурные общины и национальная самобытность Канады // США : Экономика, политика, идеология. 1998. №7.
- Черкасова Е. Г. Испания: взгляд на евроинтеграцию // МЭМО. 2014. № 11. С. 48-53

- Черненко Т. Окупований Крим: шляхи запобігання політичному та соціокультурному дистанціюванню від України //Стратегічні пріоритети. № 3 (32). 2014. С. 52-61.
- Чертина З. С. Плавильный котел? Парадигмы этнического развития в США. Москва: Изд-во Института всеобщей истории РАН, 2000. 164 с.
- Четверикова О. Ислам в современной Европе: стратегия «добровольного гетто» против политики интеграции // Россия XXI. 2005. № 1. С. 54–66. URL: <http://www.mgimo.ru/files/144983/144983.pdf>
- Четверикова О. Религия и политика в современной Европе. М.: Московские ученики и картолитография, 2005. 176 с.
- Чиркин В. Нетипичные формы правления в современном государстве // Государство и право.1994. № 1. С. 109
- Чумакова М. Китайская «мафия» в Латинской Америке // Латинская Америка. 2014. № 4.
- Шаблій О. І. Академік Степан Рудницький – фундатор української географії. Львів; Мюнхен : ЛНУ ім. Івана Франка, 1993. 222 с.
- Шаповал В. М. Державний лад країн світу. К.: УЦПС, 1999. 320 с
- Шаумян Т. Л. Индийско-китайские отношения как фактор международной стабильности // Индия в глобальной политике. Москва, 2003. С. 49-65
- Шведов В. Африканский союз: реальность и проблемы / Компас (комментарии, прогнозы, анализ, события). Вестник международной аналитической информации ИТАР-ТАСС. 2001. №30.
- Швейцер А. Д., Никольский Л. Б. Введение в социалингвистику. М.: 1978. 216 с.
- Швец А. Б. Паспортизация социокультурных противоречий в Крыму // Геополитика и геоэкономика регионов, 2008. Вып. 1-2.
- Шелухин А. А. Инвестиции Китая в странах Африки в рамках концепции «Один пояс, Один путь» .С. 89-95// Азиатско-Тихоокеанский регион: новый центр мировой политики и экономики? (Мировое развитие. Выпуск 17) / Отв. ред.: К.Р. Вода. М.: ИМЭМО РАН, 2017. 195 с. URL: https://www.imemo.ru/files/File/ru/publ/2017/2017_008.pdf

- Шереметьев И. К, Под знаком финансовой глобализации и неолиберальных реформ // Латинская Америка. 2001. №12.
- Широке розмежування держави та Церкви у Ліхтенштейні» 17.08.2011 // Католицький оглядач. Інформаційний сайт порталу MCI. URL:<http://archive.catholicnews.org.ua/shiroke-rozmezhuвання-derzhavi-i-tserkvi-u-likhtenshteini#point>
- Штерин М. Религиозный плюрализм и новые религии в Англии // Индекс. 2000. № 11
- Щенников В. Сьера-Леоне: война, алмазы, власть // Азия и Африка сегодня. 2000. №11.
- Щербіна В. П. Геоенергетичні аспекти україно-російського конфлікту // Стратегічні пріоритети. № 3 (32). 2014. С. 31-37
- Эйзенштадт Ш. Структура отношений центра и периферии в имперских и имперско-феодальных режимах // Сравнительное изучение цивилизаций: Хрестоматия / Сост. Б. С. Ерасов. М., 2001. С. 176-180.
- Элейзер Дж. Сравнительный федерализм // Полис. 1995. № 5
- Эндрайн Ч. Ф. Сравнительный анализ политических систем: Пер. с англ. М.: Инфра-М; Весь мир, 2000. 320 с.
- Этническая история народов Европы (типология этнических процессов) – К., 1999.
- Этнические меньшинства в современной Европе / Под ред А.Н. Брусиловской. М., 1997.
- Юрківський В.М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни. К., 2000. 416 с.
- Языковые ситуации и взаимодействие языков. Киев, 1989. URL: <https://www.booksite.ru/fulltext/yaziksituaz/text.pdf>
- Яковлев П. Геополитический разворот стран Латинской Америки // Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 7. С. 55-65.
- Яковлев П. П. Мексика -2014.Реформы на фоне кровавой драмы // Латинская Америка. 2015. № 2
- Яшлавский А. Э. Экстремистская группировка «Боко Харам» в Нигерии: угроза местного или глобального уровня // Мировая экономика и международные отношения. 2015 № 1
- Яшлавский А. Я. Экстремистские группировки в сирийской гражданской войне: новые игроки и новые угрозы // Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 10. С. 93-104

14. Електронні інформаційні ресурси

- Геоісторичні регіони. URL : <http://files.school-collection.edu.ru/dlrstore/00000c51-1000-4ddd-517d-3600483aebf5/@001034.htm>
- Общественная география современного мира. URL : <http://files.school-collection.edu.ru/dlrstore/00000c51-1000-4ddd-517d-3600483aebf5/@001034.htm>
- Видеоуроки по географии Азии. URL : http://azia10b.blogspot.com/p/blog-page_30.html
- Усі залежні території. URL : http://www.geopolitics.ru/karta-sajta/vse-zavisimie-territorii/http://geo.koltyrin.ru/strany_mira_zavisimye.php
- Усі спірні території світу. URL : <http://www.geopolitics.ru/karta-sajta/spisok-spornyx-territorij/>
- Спорные и зависимые территории мира. 2015. Географическая энциклопедия стран мира. URL: http://geo.koltyrin.ru/strany_mira_zavisimye.php
- Спорные части мира. 2015. Агентство «Вести-репортер». URL: <http://reporter.vesti-ukr.com/art/y2014/n18/8972-spornye-chasti-mira.html#.VOsu8PmsXTo>
- Religious Diversity Index Scores by Country. URL: <http://www.pewforum.org/2014/04/04/religious-diversity-index-scores-by-country/>
- CIA Factbook/ The Central Intelligence Agency. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2122.htm>
- Дані Державного департаменту у справах національностей та релігій. Звіт про мережу церков і релігійних організацій в Україні станом на 01.01.2015 // Релігійно-інформаційна служба України. URL: <http://risu.org.ua/ua/index/resources/statistics/ukr2015/60129/>
- Официальный сайт ЕС – URL: <http://europa.eu/>
- ж-л «Новая и новейшая история». URL: <http://annales.info/sbo/contens/nni.htm>
- ж-л «Религия и право». URL: <http://www.sclj.ru/analytics/magazine/>
- Ж-л «Государство, религия, церковь». URL: <http://www.religion.ranepa.ru/>
- ж-л «Антропология, археологии, этнология Евразии» URL: http://www.archaeology.nsc.ru/ru/publish/journal/jr_AEAE_ru.aspx

- ж-л «Демографія та соціальна економіка». URL: http://dse.org.ua/archive/22/22_10.html
- Матеріали сайту «Демоскоп». URL: <http://demoscope.ru/weekly/knigi/books.php>
- ж-л «Демоскоп». URL: <http://demoscope.ru/weekly/2015/0629/index.php>
- ж-л «Латинская Америка». URL: <http://www.ilaran.ru/?n=964>
- ж-л «США: политика, экономика, культура». URL: <http://www.iskran.ru/journal.php>
- ж-л «Мировая экономика и международные отношения». URL: <http://www.polisportal.ru/meimojournal.html>
- ж-л «ИМЭМО». URL: <https://www.imemo.ru/>
- ж-л «Вопросы экономики». URL: <http://www.vopreco.ru/>
- ж-л «Стратегічна панорама». URL: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5>
- ж-л «Международная жизнь». URL: <https://interaffairs.ru/virtualread>
- ж-л «Азия и Африка». URL: <https://asaf-today.ru/ru/>
- ж-л «Ближний Восток и современность». URL: <https://elibrary.ru/contents.asp?issueid=1543195>
- ж-л «Проблемы Восточной Европы» URL: <http://nsarchive2.gwu.edu//rus/EEProblems.html>
- Мир 2035. Глобальный прогноз / ред. А.А. Дынкина; М.: Магистр, 2017, 352 с.
- Наукова бібліотека Київської Могилянської Академії. URL: <http://www.library.ukma.kiev.ua/?id=36>
- Одеська Національна бібліотека ім. М. Горького. URL: <http://odnb.odessa.ua/>

Навчальне видання

Узун Юлія Вадимівна

Політична географія:

Методичні вказівки та завдання до навчального курсу

*для студентів курсу спеціальності 052 – «Політологія»
факультету міжнародних відносин, політології та соціології
ОНУ імені І. І. Мечникова*

За редакцією автора

Підп. до друку 19.03.2019. Формат 60x84/16.
Ум.-друк. арк. 8,37. Тираж 25. Зам. № 1881.

Видавець і виготовлювач

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4215 від 22.11.2011 р.
Україна, 65082, м. Одеса, вул. Єлісаветинська, 12
Тел. (048) 723-28-39. E-mail: druk@onu.edu.ua